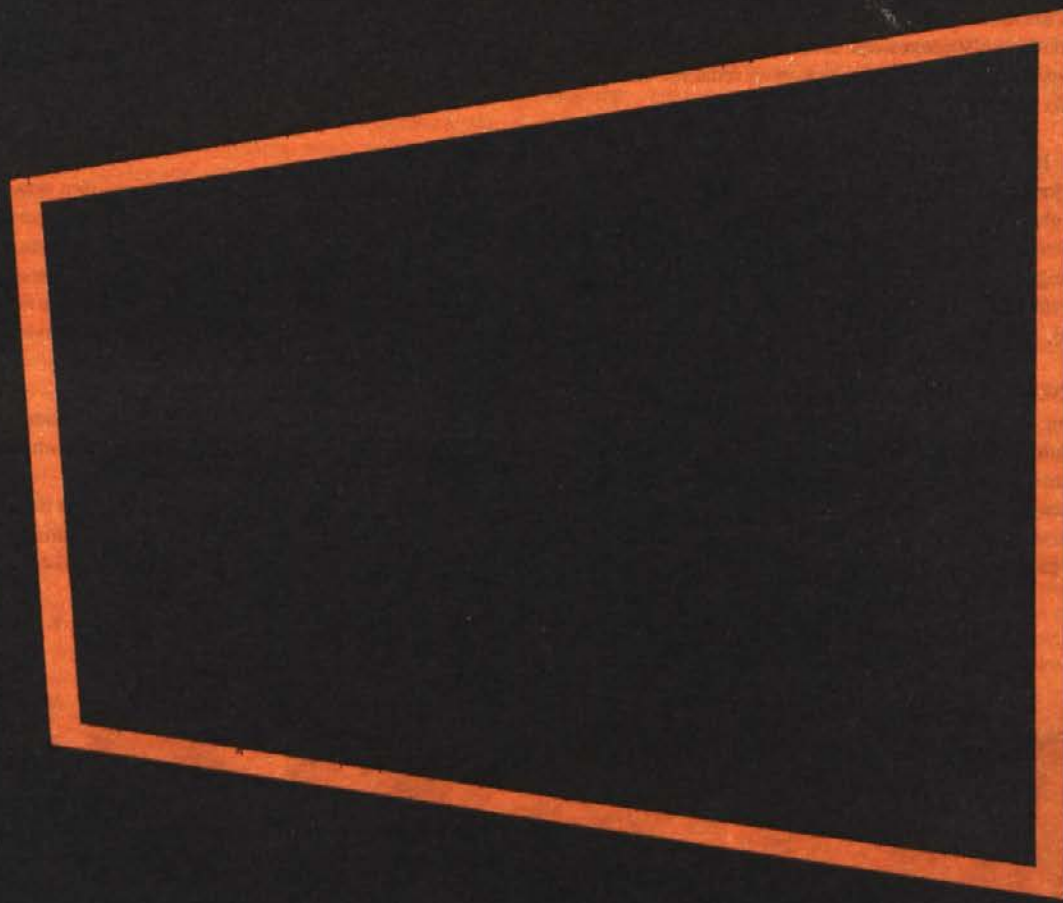

YU ISSN (9295) LETNIK XXIX. ŠT. 5, JANUAR 1989 CENA 2000 DIN

KATEDRA **KATEDRA**

BOJ
ZA
OBLAST

SPONZOR ŠTEVILKE
RCUM

Kronologija zapleta: Ali kako smo postali bivša ekipa oddaje Študij in glasba:

SREDA, 4. 1. 1989

Na osnovi telefonskega klica direktorja in glavnega urednika Radia Maribor Lea Kremžarja izvemo, da oblikovanje oddaje *Študij in glasba* prevzema nova ekipa. Prvič slišimo, da obstaja. Postanemo bivša ekipa.

PETEK, 6. 1. 1989

Direktor Radia Maribor pojasni zamenjavo: oddajo *Študij in glasba* bo od leta 1989 naprej pripravljala ekipa, v kateri so izključno študentje (še zmeraj je ne poznamo). Izvemo za nov termin oddaje.

PONEDELJEK, 9. 1. 1989

Ob 10. uri zaman čakamo na dogovorjeni sestanek z direktorjem in glavnim urednikom Radia Maribor Leom Kremžarjem in urednikom mladinsko-študentskega programa novinarjem Tonetom Petelinškom.

Spoznamo novo „ekipo“. To je bodoči redaktor oddaje *Študij in glasba*, ki o novi ekipi prvič sliši, je niti ne namerava vpeljevati, kaj šele da bi le-ta obstajala.

TOREK, 10. 1. 1989

Po večkratnem posredovanju urednika mladinsko-študentskega programa direktor Leo Kremžar zavrne vsakršen pogovor o oddaji *Študij in glasba* z bivšo ekipo. Zavrne tudi soočenje bivše ekipe, t. i. nove ekipe (ki je ni) in vodstva Radia Maribor. Zatrdi, da oddaja v torek zvečer vsekakor bo. Kmalu zatem zavrne sodelovanje v oddaji nova „ekipa“, t. i. bodoči redaktor oddaje. Urednik mladinsko-študentskega programa nam predlaga, naj od 18. do 19. ure poslušamo oddajo. Ugotovimo, da je prvič v desetih letih oddajo pripravila profesionalna novinarka Radia Maribor ob asistenci bivše sodelavke oddaje Sabine Derlič in dosedanje sodelavke oddaje Miljane Milanović, ki ji edini od dosedanje ekipe oddaje *Študij in glasba* novi pogoji dela ustrezajo pri nadaljnjem sodelovanju.

Božidar NOVAK:

Direktor Radia Maribor, Leo Kremžar, se je prenaglil z odločitvijo, s katero je odločno posegel v uredniško in kadrovsko politiko radijske oddaje *Študij in glasba*. S tem posegom je bistveno poršuen dosedanji koncept oddaje. Potrebno je opozoriti tudi na neko-reden postopek zamenjave dosedanje redaktorice in ekipe.

To dejanje je le eno izmed dejanj politike monopola RTV, v tem primeru Radia Maribor. Spomnimo se samo na odnos monopoli-
sta do ustanavljajočega MARS-a. Sodelavci, ki ustanavljamo MARS (mariborsko redakcijo Radia Študent) smo namreč celo leto dni čakali na pismeno poročilo — zagotovilo direktorja Radia Maribor, da v RTV hiši pod Pekrsko gorco ni dovolj prostorov za MARS.

Predsednik UK ZSMS Maribor
Božidar Novak

Crna Gora jest malena, al' je časna i poštena!

Katedra družno z ZSMS izdaja knjigo „BOJ ZA OBLAST“. Gre za pet besedil *Tomaža Mastnaka, Dejana Pušenjaka, Dragice Korade, Andreja Fištravca in Mojmirja Ocvirka*. Besedilo slednjega je koncepcija nove politične organiziranosti v teh krajih — kako obstoječi sistem transformirati v takšnega, ki bo temeljil na neposrednih volitvah. Temu pač sledi sesutje monopola, Mojmir pa nakazuje tudi možne forme reorganiziranja in redefiniranja nekaterih kult institucij našega političnega vsakdana. Spisi ostalih avtorjev sodijo zraven: so mnenja, če hočete, vizije. Sicer pa celotna zadeva ni hudo obsežna, 100 strani. Avtorji jo bodo predstavili širom po Sloveniji: v Murški Soboti, Mariboru, Celju, Ljubljani, Kopru in v Novi Gorici.

Knjiga izide 23. januarja, njena cena pa je 19.000 dinarjev.

... ZSMS seveda ni treba sestopati z oblasti. Lahko pa se zanj poteguje. Zato boja za oblast ni koncipirala negativno, kot partija, pač pa pozitivno, kot izhodišče svoje dejavnosti. S tem se, kot pravi njen predsednik, „zavzema za afirmacijo tradicionalnih političnih vrednot“. Takšna reafirmacija moderne politične tradicije gotovo razveljavlja tisti pojem političnega, ki ga je partija — bila bi lahko slaba učenka Carla Schmitta, če bi vedela zanj — vzela za svojega, pojem političnega namreč, ki ga konstituira razlikovanje med sovražnikom in prijateljem. Vendar so tudi tradicionalne politične vrednote zapletena zadeva, prej znova vprašanje, kot odgovor. Bolje, brž ko so odgovor na strahotno zmaličenje političnega, ki ga je partija dosegla z dolgoletno revolucionarno dejavnostjo, so tudi že novo vprašanje.

Tomaž Mastnak,
The Grumbling Hive

Spominimo se samo zadnjih „velikih“ izstopov iz partije. Medtem jo je „cvet“ slovenske inteligence ugotovil, da „ama dost“ (Mojea Pešec) stranke, ki je po Močnikovih besedah „goljufala na volitvah“, ni iz te stranke izstopil nobeden od „vidnih“ mladinskih funkcionarjev. Niti znani partijski oponent in zdajšnji mladinski ideolog Mojmir Ocvirk ne, ki se na poslednji točki dialoga celo strinja, da mladina formalno je na oblasti, dejansko pa ne, kajti če bi bila, potem on ne bi živel v plesnivi luknji v Ljubljani. Ta njegova plesniva luknja seveda govori v moj prid; samo še dodatno, tokrat zelo nazorno, osvetljuje ne-sposobnost oblasti, ki ni več sposobna poskrbeti niti za svoj, kaj šele družben „blagor“. Trdo govornico politične moči, ki jo navkljub svoji dejanski politični obrbnosti premore „socialistična mladina“, so naposled vse do srede 80. let krepko občutili uredniki mladinskih časopisov: in jih namreč „rezala“ partija, ampak mladina.

Dragica Korade,
We are the Champions again

Intenzivno družbeno gibanje, najbolj razvito v Sloveniji, kaže, da bo do sprememb v sferi odločanja prišlo preko nešteth drobnih pretresov na vseh nivojih družbenega življenja. Čas trenutnih, kataklizmičnih sprememb je mimo, ni več ni revolucionarnih preobratov, ni več mehanično apliciranih dialektičnih preskokov in nič več „tigrovih skokov v zgodovini“ (W. Benjamin). Zavestno se odreči gradnji Nove družbe, Novega reda, Novega človeka ... v sredstvi nesvobode pomeni prekiniti kontinuiteto obnavljanja iste strategije in politike, ki brechtovsko rečeno, pod pretvezo boljše prihodnosti podaljšuje slabo preteklost, ki si z „ljudomrznim materializmom“ in v imenu kasnejših, bolj svobodnih in srečnejših potomcev drzne neusmiljeno eksploatirati današnje generacije 80-ih, pomeni spregledati ga in se ogniti pozizi generacije 60-ih nekritičnemu prevzemu ideoloških kalupov obnašanja, zastarelih principov vladanja in mehanskih razlik družbenih zakonitosti.

Dejan Pušenjak,
Svet z roko kovan ...

Presečišče (točka) *antennae* (horizontale) in *patibulum* (vertikale) človekovega socialnega križa predstavlja globino samoustvarjalne človekove individualnosti, ki na horizontalni ravni diferenci presečišč vzpostavlja poljubne odnose medsebojnih so-

lidarnosti in sodelovanja (različne človeške skupnosti oziroma socialne kvalitete — prijatelje, ki prepevajo pesem), s čimer nastanejo notranji razlogi za samokreacijo vertikale človekovega socialnega križa kot institucionalizacije, infrastrukturnem samosankcioniranju vzpostavljenih odnosov in tako nastalih horizontalnih socialnih kvalitet.

Tukaj pa se začena naša zgodba, ki jo najjavljamo z očitno nič več miselno drznostjo gospoda Alexisa de Tocquevillea izpred sto in toliko let in smo jo imenovali „problem političnega sistema v Jugoslaviji ...“

... Zgodovina jugoslovanskega socialističnega eksperimenta je zgodovina demontaž in blokad samosvojih človekovih individualizacij ter samosvojih nastajanj antenn in patibulumov človekovega socialnega križa ...

Andrej Fištravec,
Alternativae

... Zelo površinsko oznako za politični sistem bi smeli zaobseči v njegovi nalogi vzdrževanja zmerne napredka v mejah ravnotežja. Če je tako, potem mora biti reforma političnega sistema nevsakdanji fenomen. Skorajda ni omebne vredne politične reforme, ki ne bi postala svojevrsten zgodovinski mejnik.

Politična reforma je mogoča le ob porazu vladajoče elite. Zatorej so ob reformah kar običajni krvavi dnevi, še raje jih ti krvavi dnevi šele uvajajo. Brez zamenjave elite ni mogoče zamenjati niti najmanjšega elementa političnega sistema, saj prav obvladovanje sistema zagotavlja njen obstoj. Fenomen, s katerim se danes srečujemo v Sloveniji, je, da vladajoča elita ne obvlada več sistema v zadostni meri, da bi zadovoljila vsaj svoje ambicije. Kaj se lahko iz tega izcimi: prav lahko še kakšen fenomen!

... Mladinska organizacija si je tudi v Sloveniji priborila kontradiktorne ocene vrednosti svojega delovanja. Težko pa bi zanikali skupno oceno, da se ZSMS v skupščini, kakor na ostalih političnih prizoriščih obnaša samosvoje, v skladu z lastnimi programi in bolj ali manj konkurenčno, premalo bi bilo, če bi se zadovoljili s to oceno, potrebno je analizirati in predvsem izkoristiti vrednost v politični sferi že priborjene pozicije. Izkoristek teh pozicij pa pomeni, da demokratična javnost investira svojo politično energijo v ZSMS, s čemer bo ta ob spremembah pravil, predvsem volilnih/kadrovskih postopkov, in ob korekciji oblasti in relacij (CK ZKS — skupščina — SZDL — IS) postala močan in konkurenčen politični subjekt ...

Mojmir Ocvirk,
Konec demokratizacije in prehodnih obdobj

NAROČNIKI IMAJO 20 % POPUSTA!

Naročam „BOJ ZA OBLAST“

Ime in priimek.....

Naslov

Knjigo bom plačal po povzetju! Podpis:

BOJ ZA OBLAST

Braco Zavrnik

Ostarela profuknjača

Odkar je neki vojvodinski politik rekel **Oliveri Katarini**, tisti že amortizirani in na pol pozabljeni pevki in igralki iz Beograda (Zbiralci perja) profuknjača, je ta beseda postala popularna tudi v zahodnem jugoslovanskem bazenu. Zato jo bom uporabil še sam ter jo prilepil prav tako že neki zelo ostareli in iztrošeni gospe, ki tudi biva v Beogradu in ki je nekdanj prav tako bila zvezda, celo mednarodnega ranga. Tej naši profuknjači je ime **jugoslovanska zunanja politika**.

Včasih so bile stvari jasne: če je **Broz** na notranjepolitičnem področju, zlasti v kasnejših, manj realsocialističnih časih, še dovolil cvetenje omejenih in nadzorovanih ideoloških in oblastvenih partikularizmov, pa v zunanjem nastopanju ni bilo pardona. Tako, kot je **Louis XIV.** rekel *'država, to sem jaz'*, bi **Broz** v svojih časih mirno rekel *'zunanja politika, to sem jaz'*.

Če je v tem človeku bilo res kaj genialnega, potem je bil genialen njegov občutek za ribarjenje v nekdanj precej bolj kalnih mednarodnih vodah, kot so ta trenutek. **Broz** je naravnost z nezanosno lahkostjo navezoval in ohranjal stike okrog po svetu in si nabiral prominentne prijatelje kot verveca lešnikov, četudi je bilo med njimi resda veliko izrazitih in tudi spornih ekzotov (**Selasie, Sukarno, Gadafi, Castro** . . .). Iz nevrščenosti mu je uspelo ustvariti image, da so jo na koncu začeli še kar resno jemati celo veseliti, dasiravno prvenstveno s težnjo pridobiti si v njej čim več vpliva (Sovjetska zveza) oziroma to preprečiti (ZDA).

Brozova zlata zunanjepolitična leta (kot tudi na notranjem področju) so bila kasna petdeseta in šestdeseta. V sedemdesetih letih pa je bilo že čutiti popuščanje, ki se je izražalo predvsem v dogmatizaciji oziroma fosilizaciji nekaterih osrednjih jugoslovanskih (**Brozovih**) zunanjepolitičnih paradig. Dogmatična je postala predvsem absolutno brezprizivna podpora takoiimenovani arabski stvari v kroničnem palestinsko-izraelskem sporu in ideologizacija (sakralizacija) nevrščenosti ter vloge Jugoslavije (**Broza**) v njej, ki ni dopuščala fleksibilnega, funkcionalnega povezovanja z ostalim svetom, predvsem z Evropo. Posledice tega občutimo dandanes še kako boleče.

Broz se je v zgodnji fazi Jugoslavije obdal, v skladu s svojim zunanjepolitičnim talentom (na zunanjem področju se je pač lahko uveljavljal — v nasprotju z notranjim — le v pogojih hude konkurenčnosti) z nadarjenimi diplomati (**Koča Popović, Aleš Berger, Vladimir Velebit, Veljko Mičunović, Marko Nikezić, Lazar Mojsov** itd.). V sedemdesetih letih so, zlasti po zadržanju liberalnih valov v Srbiji, Sloveniji in na Hrvaškem, tudi v SSIPu prihajali v ospredje vse bolj birokratski povprečneži, ljudje brez kreativne volje in zmožnosti.

In tako, kot v zadnjih letih notranji ustroj te države, zgrajen na fantazmagoriji sedemdesetih let po zadržanju prej omenjenih liberalnih valov, kaže očitne znake za življenje nesposobnega hibrida in se zato vse bolj naglo razkrajja in išče poti v funkcionalnejše, modernejše oblike eksistence, se razkrajja tudi zunanja politika te države.

Zapišem lahko pravzaprav, da ta država zunanje politike sploh več nima, vsaj v praktičnem pomenu besede ne. Ostale so le še blede raztrganine nekdanje slave in v SSIPu, ki se je povsem izmigoljil že tako skrajno šibkemu družbenemu oziroma parlamentarnemu nadzoru nad početjem državne birokracije, se ravna jo le še po nekakšnem atavističnem instinktu, ki dandanašnji ne pelje nikamor več.

Minulo leto je bilo doslej najbolj sramotno leto nekdanje bleščeče dame, ki je bolj ali manj lahkotno plesala na mednarodnem plesišču in uspešno koketirala s komerkoli, z velikimi in malimi, z lepimi in grdimi, čeprav v posteljo ni šla vedno in s komerkoli. Zadnja leta in zlasti lansko pa lahko v nekdanji privlačnici prepoznamo le še profuknjačo: naše diplomate po svetu so začeli izganjati (Avstralija) in zapirati (ZDA); nekdanja ustanoviteljica nevrščenosti (poleg Indije in Egipta) in dolga leta njegova nesporno prva violina (pač znova **Broz**, bogpomagaj) je dobila nominacijo za organizacijo vrha v letošnjem letu, pa se je tako zmedla, da kar nekaj dni ni vedela, kaj bi z njo; tudi v letu, ko se je Evropa dokončno sporazumela za leto definitivne integracije (1992), se ta naša zunanja politika niti še približno ni orientirala v tej edino možni smeri (s tem, da seveda ne zanemari

tretjega sveta, ki ga posebej gibanje nevrščenih), vsaj s konkretnimi dejanji ne; ko je **Jaser Arafat** „ustanovil“ neko imaginarno palestinsko državo, jo je Jugoslavija priznala še tisti trenutek, brez kakršnegakoli pomisleka ali zadržka in nemara celo že malce prej, ko je vanjo verjel še sam neobriti možakar z ruto in coltom; in medtem, ko je **Mikulic** kot prvi minister lani vendarle nekoliko več zahajal v Evropo (Italija, Avstrija, Nizozemska), predsednika predsedstva SFRJ, ki je (ki naj bi bil) prava simbolna posebitev jugoslovanske zunanje politike, niso vabili ali pa se ni znal in hotel povabiti takorekoč nikamor.

O, pač! Nekaj dni pred novim letom, ko je tako notranje kot zunanjepolitično dogajanje zavoljo „bilančnosti“ leta še posebej pod drobnogledom, jo je **Raif** s svojo šmidovko mahnil nikamor drugam kot čez mejo — v Romunijo. K **Ceausescu**, s katerim ves svet (razen Izraela, ki ima svoje račune) vzdržuje le še najbolj nujne protokolarne in funkcionalne stike zavoljo njegove stalinistične monstroznosti in etnocidne blaznosti. Tam se je pustil gostiti cele tri dni in se fotografirati skupaj s konduktorjem, ki mu je obisk iz Jugoslavije prišel še kako prav v času, ko doživlja popolno in povsem upravičeno mednarodno izolacijo.

Včasih so v Jugoslavijo hodili ameriški predsedniki in sovjetski prvi partijski sekretarji. V Beograd so prihajali ljudje, kot so **Brandt, Indira Gandhi, Čuenlaj**. Od vplivnih in pokončnih se sedaj na to balkansko siroto nihče niti prav ozre več ne. Toda ne prihajajo več niti „mali“. Vse, kar si ta profuknjača, imenovana jugoslovanska zunanja politika, še lahko privoščiti (in si na žalost tudi res privoščiti), je kakšen **Ceausescu**, državnik tretjerazredne afriške države, morda **Ceausescu** na moč podoben **Kim II Sung** — in to je tudi vse.

Res, stara, nesposobna in sprostituirana gospa potrebuje temeljito infuzijo in transfuzijo, da bo znova postala lahkotna in okretna, modra in daljnogleda, dostojna in učinkovita. To pa je že poglavje, ki je v najtesnejši zvezi z notranjo, demokratično preobrazbo te države.

Brca ne sestop (,)

Mirko Lorenci

Ibis, redibis non, morieris in bello.
Ibis, redibis, non morieris in bello.

Klasičen primer na nakdanji (in k sreči spet porarajoči se) klasični gimnaziji učenja o tem, kako lahko postavitev vejice povsem spremeni pomen stavka. (Šel boš, ne boš se vrnil, umrl boš v vojni. Ali: Šel boš, vrnil se boš, ne boš umrl v vojni.). Drobna vejica torej, ki je ob tej pitijski prerokbi ob odhodu na vojsko ločila življenje in smrt.

Vejice v naslov namerno nisem zapisal, čeprav jo slovenska slovnica nujno zahteva. V oklepaju na koncu je še vedno dovolj pri roki, da jo bo vsakdo postavil tja, kjer se mu zdi, da je zanjo prostor.

Pred nekaj tedni sem se pogovarjal s Francem Šetincem. Do neskončnosti je zahteval, da se zaveda napak, ki jih je skupaj z „gibanjem“ napravil, da pa je ves čas verjel v pravilnost svojih in „gibanja“ odločitev. In da je bil morda „res nekoliko naven“ v tej svoji veri. Z glasom in tistim večnim smehljajem na ustnicah bi me skoraj prepričal. Skoraj. Niti malo več pa ne potem, ko je jel pripovedovati, da verjames da misli partije res sestopiti z oblasti in ko se je trudil ta sestop opisati in utemeljiti.

Z njim (sestopom) mi zdaj mahaajo pred nosom tudi nekateri dobri znanci; skušam jim verjeti, pa ne gre. Kajti preprosto povedano mi hočejo dopovedati: Poglej, kakšne vrline imamo. Tako zelo pravični, razsodni in realistični smo, da se bomo spustili do vas. Ne bomo več zveličavno odločali o svojem in vašem bitju in žitju. Tak preklet nelagoden občutek imam, da se spet počutijo pomembnejši od nas, ki nimamo ničesar ponuditi, ki nima priložnosti, da bi bili do kogakoli velikodušni, pravični, razumevajoči. In da pričakujejo, da nam bo vsaj malo nerodno, kajti ob sprejemanju nenadejane dobrote ali dokazovanju darežljivosti se nikoli ne počutim prav sproščeno — kot da bi bil nekakšen dolžnik, se mi zdi. (Še predobro se spominjam posiljenih družinskih obiskov, ki so se pred odhodom doma vedno strnili v misel: Pa jim ja ne

bomo nesli manj, kot so nam dali oni zadnjič.)

Še danes si ne želim takih obiskov (niti ne odhajam nanje, kajti raje sem žejen, kot da bi pil buteljko belega pinota iz leta 1983,

ko pa vem, da za vsak požirek iz nje pričakujejo hvalo in povračilo. Predvsem pa se natančno zavedam, da ima tak preračunljivi darežljivec še polno klet triosemdesletniških steklenk.

Le malo bolj živopisen sem hotel biti pri opisovanju zelo preprostih dejstev. Da mi kdo ne bo očital nabuhlih prisodob: Naka, vi sploh ne zapuščate oblasti, ker to ni mogoče, saj niste tako bedašti, da bi to v resnici hoteli in še manj želeli. Če ste se za trenutek taktično ali prestrašeno umaknili, to pač še ne pomeni, da partija ni več vpletena v „vse pore našega življenja“.

Verjamem, da nikoli ne bom razumel zapletenih političnih iger na „visoki ravni“. Ampak zaradi tega bom morda spaj še boljše kot tisti, ki se z njimi ukvarjajo. Ker pa v tem lepem in svinjskem novinarstvu le že delam dovolj časa, da sem določene, sicer nezapisane, zakonitosti spoznal, lahko v sanktosimplicističnem realističnem načinu opišem prakso, v kateri delam in živim: Občinski partijski komite (ali recimo mestni) ima eno najbolj odločilnih besed — posredno, če je dovolj žvit — pri izvolitvi predsednika Socialistične zveze. Ta ima (včasih s sodelavci, včasih pa sam) odločilno vlogo pri imenovanju mojega glavnega in odgovornega urednika. Ta (dva) odloča(ta), kateri bodo njegovi (nujno) uredniški sodelavci. On (dva) se v glavnem odloča(ta) tudi za novinarske ekipe. Vsi skupaj — mislim na urednike — potem naročajo, določajo, črtajo in, če so pametni, tu in tam popustijo. Ko gre zares, pa se ve, kdo je šef. In kdo ga je postavil. (Da mi kdo ne bi očital prevelikega posploševanja: Govorim o dnevnikih, glasilih SZDL. A tudi pri teh se med uredniki in hvala bogu še bolj med novinarji tu in tam kdo izmuzne

sicer natančno določenim nezapisanim pravilom. Mogoče zaradi zvitosti in preračunljivosti sestopajočih.)

Sestopajoči pa vse bolj očitno kažejo še eno čustvo — strah se imenuje. Zakaj bi sicer težili z brezstrankarsko družbo, ko pa bi, če bi le količkaj verjeli vase, dopustili vsaj še eno partijo. Tako pa nekakšni medli programi različnih skupin v Socialistični zvezi, ki naj bi vse skupaj ali vsaka posamič pomenile partnerja. Zakaj naj bi bilo kaj

bogokletnega ustanoviti kar pravo stranko in organizirati prave volitve; pa naj se zaradi mene zagrabita Kučan in Bavčar ali Drčarjeva in Stanovnik. Saj niso važna imena, le dobro bi bilo končno ugotoviti, kome obujci a kome opanci.

Finta z lilitkami, Magnusom, Kmečko zvezo, Društvom pisateljev in „drugimi dopuščenimi“, a ne pripuščenimi pod patronatom fronte je že nagravžno prozorna. Tako kot finta s sestopom.

Šefi, katerih bistveno značilnost sem že opisal, me včasih učijo: Najlažje je kritizirati, težko pa je kaj predlagati. Da bo težje očitati, predlagam dve, tri, štiri stranke; tudi več jih je lahko zaradi mene. Pa naj pridejo, Školč, Kučan, Stanovnik, Bavčar, Pregelj, Drčarjeva, Oman, Tomšič. Potem naj bo postavljena vejica v naslovu, ki sem ga uporabil. Sam si ne domišljam, da bi lahko — kljub nedvomnim čustvom — določal, kje naj bi stala. Je pa jasno: Če Zveza komunistov na pravih volitvah ne bi zmagala, tudi ne bi mogla več blefirati z odstopom. (Potem pride vejica za brco. Če pa bo ostala na oblasti z večino glasov, jo lahko postavi pred sestop, čeprav ta ne bi bil več smiseln.)

Predvsem pa naj vejica, pa naj bo postavljena kjerkoli, ne odloča o življenju in smrti. Naj pomeni njena postavitev le to, da kdo pozna slovnico in torej večna pravila.

Intervju: Veno Taufer, pesnik, član IO SDZ : „da se demokracija sploh začne“

KATEDRA: Mislim, da ne bomo spravili skozi referendum za ustavo pri tej ekipi, ki jo imamo.

Taufer: Ja, to pa moramo.

KATEDRA: Mislim, da ta ekipa ljudi, ki so sicer dobri publicisti, ne bo sposobna izsiliti referenduma.

Taufer: Jaz pa mislim, da bo. Jedro bo. Drugi bodo pa odpadli.

KATEDRA: Saj verjamem, da bodo dobro hoteli, mislim pa, da se ne bodo dovolj znašli v tej igri.

Taufer: Se bodo pa socialdemokrati ali kakšna druga skupina.

KATEDRA: Hvala bogu, da socialdemokrati obstajajo.

Taufer: Hvala bogu. In če ne bomo mi njim omogočili, da živijo, bomo res morali reči: zakaj smo se pa potem sploh zbrali?

KATEDRA: Pri članu predsedstva SFRJ nas je režim že prehitel, lani so nas osleparili pri ustavi. Še najbolj pa se bojim pomanjkanja solidarnosti v alternativni oz. opoziciji.

Taufer: Ne gre za to, da vsi igramo isto igro, ampak da vsakega prisilimo, da bo igral svojo igro. Če mladina igra svojo igro dosledno, je popolnoma OK. Njena igra pa je: *oblast, samostojnost, skrajno kritičen odnos do take SZDL, kakršna je, kaj še hočeš več od njih?*

KATEDRA: Da ne bi samo govorili. Tudi storili bi lahko kaj.

Taufer: Saj bojo. Saj morajo. Če to govorijo, bodo morali, ker so tukaj že pritiski z druge strani. Od socialdemokratov, od nas. Saj se bodo morali potruditi. Za imidž pa tudi morajo skrbet.

Veš, enostavno je treba ljudem zaupat — ne da bi jim naivno nasedal, ampak zaupat v pomen, da jih nenehno prijemaj za jezik.

Mene pa najbolj skrbi to (in tukaj se bomo morali učiti), da bi vsak hotel, da vsi drugi sprejemajo njegove igre. Ne. *Samo pravila.* Treba bo doseči, da bomo sprejemali igre eden drugega, a na istih pravilih. Glaven boj bo tukaj s partijo, da bo sprejela ista pravila igre. To je vse. Če to dosežemo, je SDZ odigrala svojo.

KATEDRA: Tomsič je imel odličan tekst v sobotni prilogi. Presenetil me je. Na začetku so se mi socialdemokrati zdeli zelo mesečniški.

Taufer: Zelo dobri so. Oni dobro vejo, kaj in kako.

KATEDRA: Pobirajo čisto nove ljudi. Od tistega prvega sestanka v Rožni dolini so daleč prišli.

Taufer: Oni se zelo hitro učijo. Nekaj bistrih fantov imajo. Spoštovati in podpirati jih je treba. Ta temeljni element si bo treba vzgojiti. *Si videl, kakšni problemi so bili z Odborom, pa je bil najbolj demokratičen organizem po vojni.* Ampak nenadoma je tudi v njem začel delovati ta kliše, privzgojen skozi pol stoletja partijske mentalitete. Mi smo ta glavni, mi smo vse naredili, torej smo mi tisti, ki bodo odločali. Zakaj ne sprejeti še ostalih? Sicer, veš, je to tudi v nas. Ker Slovenci nikoli še nismo tega imeli. Tudi pred vojno, tisto je bil Balkan, ne Evropa, tiste politične igre. Imeli smo že nekaj tega v stari Avstriji. Zadnji dve desetletji. Nekaj. Enostavno, da se frakcije upoštevajo in da se vsaki frakciji priznajo njena pravila igre, ki se jih mora pa držati. In tukaj se potem najde konsenz — da se vsak drži pravil igre. Neka določena pravila so pa skupna. In zmeraj se ve, do kod gre kdo. Drugače je pa diktatura. Jasnno je, da manjšina kratkoročno zmeraj najebe. Dolgoročno pa jo večina mora upoštevati. Čisto preprosto rečeno: nobena stranka na zahodu, pa prav nobena, nima v svojih programih iz svoje pobude raznih ekoloških točk. So jih pa morali sprejeti. Dobro, strašno so jih zmehčali, ampak sprejeti so jih morali. Tu so.

KATEDRA: Kako je društvo pisateljev, društvo individualistov, prišlo v politiko, kako je zmoglo v

njej ostati, koliko časa bo še vzdržalo?

Taufer: Ravno toliko časa, dokler bo vsak od njih kot individualist ostal v tem boju, ki je državljanski boj, boj za državljanske in človekove pravice. Pisatelj se ne more izločiti v slonokoščeni stolp, če hoče to, kar piše, tudi živeti. Ostati mora zvest svojemu izhodišču. Temelj pisateljskega dela pa je opozarjanje na človeka kot posameznika in na človekovo večplastnost. Seveda pa je v modernem času nasilnost politične plasti prevladala, zlasti še v takih režimih, kot je pri nas. To je pač realsocialističen režim. Po mojem prepričanju je umetnik — in to sem mislil, ko sem rekel tisto šalo o sebi kot o lastni stranki — po mojem prepričanju je *pisatelj resnično nestrankski človek.*

To mu je tuje, ker mora govoriti s svojim sočlovekom individualno, preko svojega dela. To so stvari, ki

tija. Zame je popolnoma nesprejemljiva ideološka podstat komunizma, ki ima med temeljnimi izhodišči recimo Marxovo 11. tezo o Feuerbachu, kjer pravi, da so dosti dolgo svet filozofi razlagali, čas je, da ga spremenimo. Mislim, da si noben moderen filozof, sploh noben filozof, ne bi upal reči, da svet razlaga, ampak, da ga skuša razumeti.

Taufer: Slovenska demokratična zveza, pri kateri sodelujemo pisatelji kot eni od sopobudnikov, kot individualisti — zase in še za nekaj pisateljev bi si upal trditi, da smo šli v to stvar zato, ker smo pač že dalj časa — pet, šest let — skušali spodbuditi slovensko javnost, javno mnenje, uveljavljali vrednost individualne besede, tehtnost individualne besede, navzočnost individualne besede in njeno upoštevanje. Se pravi, da prihajamo k SDZ zato, da se legalizirajo, konstituirajo ustavna zagotovila, neki temeljni principi družbene igre, družbenega dogovarjanja, v demokratičnem smislu. Temeljna demokratična pravila, kjer je bistveno, da se lahko individualno samoorganizirajo. Preprosto rečeno, gre za zbiranje somišljenikov in za pravice teh somišljenikov, da z nekimi določenimi projekti na

Absolutno pa je zame kot za individualno potrebno, da se ta individualnost potrdi tudi v tem, da je mogoča tudi individualnost v družbi, organizirano individualnost, se pravi stranke. Zato absolutno pozdravljam vsako možnost, ki bi bila, ali morda je, za ustanovitev kakršne koli stranke. Drugo je, da me zanimajo stranke ne kot stranke s programom, ampak kot določene akcije.

— kot vsako človeško življenje — stopajo v družbi. Ti projekti so seveda politični, izpeljave iz njih pa so lahko globlje, ne samo politične. Ko je prišlo do temeljne dileme, ali to naredimo v okviru socialistične zveze ali naj SDZ nastopa oz. se skuša organizirati sama, sem prišel v samem sebi v paradoksalno situacijo. SZDL *de iure* ni stranka,

SAMO REZNIK

vendar deluje kot stranka, še slabše, kot podstranka. To je dejansko, v 95 % njenega sestava, en mastodont partijskih aparatčikov, ki jih partija potrebuje kot svojo transmisijo, ta podstranka je v bistvu celo brez glave, kajti izvršuje po svojem statutu in programu politiko partije, vendar hkrati ne more razmišljati sama in delovati sama s samostojnimi iniciativami, ker je intelektualno, ideološko in v vsakem pogledu podrejena partiji. Partija namesto nje misli, tako da je SZDL včasih v prav smešnem položaju, da je partija dostikrat naprednejša, radikalnejša od SZDL in ta mnogokrat le opravlja — kot pri zadnjih volitvah — za partijo umazana dela. Skratka, socialistična zveza je dejansko stranka in mi mora biti zato skrajno tuja. Vendar, če naj se SDZ skuša uveljaviti mimo SZDL, se mora uveljavljati mimo zakonitosti, kakršna pač je naša, mimo ustave, kar pomeni, da bi bila nehote prisiljena v neke vrste nasilje.

Človek je lahko izzvan v nasilje, vendar se mi zdi, da se je treba temu izogibat do skrajnih točk. SZDL, kot tisto, za kar se deklarira, pa mi, se pravi kot neka frontna organizacija, ki naj bi omogočala pluralistično delo, jo je treba enostavno prijeti za jezik. Vzeti, kakor da je to res, in ta prostor, ki je prazen in neizkoriščen, napolniti. SDZ je morda priložnost, da se deklarirani pluralizem dejansko napolni. V tem primeru bo naše gibanje začelo preplavljati to podstranko, ta aparat nomenklature, ampak to bo dolgotrajen proces. Morda bo vendarle dosegla neke rezultate, temeljni bi bil po mojem ta, da se legalizirajo, uzakonijo pravila igre. Tisti hip je slovenska demokratična zveza po moje opravila svojo vlogo.

Vprašanje je, če je možno, da bi prišlo do nekega presejanja modela strankarstva, da bi prišlo do nekega modela civilne družbe, kjer bi delovala gibanja in akcije in bi civilna družba imela določene organizme, ki bi bili servisi teh gibanj, servisi, ki bi prenašali iniciative teh različnih gibanj v parlament. Ta model tudi na zahodu še ni izumljen. Močno dvomim, da bi nam uspelo. Ampak, lahko nam uspe doseči vsaj ta nivo, ki ga imajo na zahodu in s tem tudi startno možnost, da se priključimo iskanju tega novega modela. Jasno je, da bi morali sprejemati, dokler nov model ni izumljen, stari model, ki je bil v evropski demokraciji doslej edini učinkovit. Tisti hip, ko bi pri nas prišlo do možnosti ustanovitve strank, ko bi začele delovati stranke, jasno je, da tedaj nimam več kaj iskati v demokratični zvezi in prepričan sem, da bi SDZ tedaj opravila svojo funkcijo in bi razpadla na dve ali tri ali več strank. Tisti hip je moja in marsikaterega mojih kolegov prispetje, se pravi delavcev, katerih delo izvira in temelji na

SARAJEVO

individualizmu, na posamezniku, tisti hip bi bilo naše sodelovanje opravljeno in bi delovali naprej na način akcije, na način pridruževanja po državljanški potrebi in po potrebi boja za človekove pravice.

Taufe: Strankarski programi so omejeni, so v vsakem, tudi najboljšem primeru prirejeni totalitetni uporabnosti za oblast.

Zdi se mi namreč, da bo v dveh, treh desetletjih prišlo čoveštvo in ta civilizacija do neke silno kritične faze zavesti. Tedaj bomo spoznali, da smo prišli do zadnje meje svoje požrešnosti. To bo trenutek, ki bo verjetno pomembnejši za razvoj človekove zavesti od renesanse. In to prav gotovo ne bo doba strankarskih programov in strankarskih preobrazb, ampak preobrazbe posameznika. To bo strašna preizkušnja za človeka, to bo silno kritična, nevarna doba. Gorje, če Slovenci pridemo v to obdobje z eno stranko, trojno gorje, če bi prišli v tako obdobje v t.i. brezrazredni družbi, kajti to bi pomenilo smrt pod vodstvom firerja, voditelja, maršala, bog vedi kakšnega diktatorja; to bo obdobje silne potrebe po disciplini, po ljubezenski disciplini, to pa zmore le posameznik. Mislim, da bo to zmožnost le z gibanji, kajti gibanja človeku omogočijo, da se preko določene akcije, preko neke določene, docela konkretizirane stvari, ki pa ga angažira v njegovih totaliteti, v njegovem celotnem odnosu do sve-

ta, preobrazi, edino v takih akcijah bo človek doživljal to notranjo preobrazbo, ki bo ena najtemeljnejših doslej.

V tej smeri umetnost deluje že od nekdaj in takrat bo njen glas toliko odgovornejši. Umetnik ga resnično ne bo mogel vezati na politične ali ideološke programe.

KATEDRA: Ne delim tega „rimski klub“ pogleda. Morda bo do tega prišlo, mislim pa, da ta svet ne bo zmožl popolnega, trajnega prehoda k ekspanziji v kvaliteto. Ali bo uspel v naslednjih 50 letih ujeti val ekspanzije ven, v Osončje, ali

Taufe: Mislim, da lahko zahtevamo in da moramo zahtevati, v Delu, ki je glasilo te t.i. frontne organizacije, tedensko prilogo, svojo stran, in z enako pravico bi jo lahko zahtevale tudi podobne alternativne skupine.

Mislim, da moram obrazložiti odnos do SZDL, kakor sem ga sam razumel. Skeptičen sem do vsakega strankarstva, ne glede na to, ali ima v svojem programu nasilje ali nenasilje, ali živi v normalni družbi, kjer se oblast menjava z mandati, ali ne. Če bi gledal S. Z. kot stranko, kar de facto je, potem bi bil proti temu, da gre SDZ v SZDL. Ker pa sem utopist in sodim, da se v določeni meri utopije da izpeljati, sem za to, da gremo v SZDL, če bo to mogoče. Namreč, SZDL v bistvu niti stranka ni, ampak je podstranka, ker nima svojega programa, nima svoje glave, ampak namesto nje misli partija, kar je tudi jasno napisano v njenem statutu. Sledi programu ZK in včasih — kot smo videli na volitvah — opravlja za Zvezo komunistov umazana dela. *De iure* — se pravi po svojih programskih trditvah in po tem, kar bi kot dedič OF morala biti, pa vendar govori, da je predstavnik, zastopnik vseh skupin itn. Treba jo je prijeti za jezik. In če ona to ne more biti, bomo to postali mi, Slovenska demokratična zveza.

pa se bo zrušil vase in bomo ponavljali usodo antičnega sveta, srednji vek in morda ponovno renesanso.

Taufe: Ta „ven“ bo mogoče le za srečno manjšino. Ne moreš dvigniti kompletne nacije.

KATEDRA: To je tehnološko vprašanje. Najbrž pa zadostuje, če dvigneš industrijo in nekaj pionirjev.

Taufe: Taka selitev lahko steče le na skupnem imenovalcu. Narod ne more biti nikoli na skupnem imenovalcu. In če se narodi ne bodo ohranili, potem je konec.

KATEDRA: Ne vem, kako bo z narodi. Vem pa, da Osončje omogoča blazno različnost. In mislim, da bo ravno ta ohranila narode. Osončje omogoča toliko različnosti, da bomo potrebovali neko osnovno mrežo, da se v tej različnosti ne izgubimo.

Taufe: Mislim, da je to nemoogoče, da bomo morali spoznati, da je ta naša Zemlja naš stekleni zvon, izpod katerega ne bomo mogli priti. Če bi prišli, bi doživeli take spremembe, da je vprašanje, če bi ostali ljudje. Vprašanje je, če je potem še sploh mogoča svoboda.

KATEDRA: Spremembe bodo, mislim pa, da upanje obstaja.

Taufe: Treba je računati s to krizo in treba je pripraviti vse mehanizme zanjo. Bistven mehanizem zame je, da se pravila igre absolutno učvrstijo. Za ohranitev Slovencev, demokracije, evropskega načina življenja in te civilizacije. Zato se mi zdi, da je važno, da pri nas nastane Slovenska demokratična zveza da mi začnemo pisati ustavo, da to slovensko ustavo preprosto z referendumom izsilimo.

KATEDRA: Ampak kako bomo izsilili referendum?

Taufe: Če bomo v SZDL, ga bomo izsilili. SZDL bo treba razdret od vrha do tal.

Ne želimo, da bi se karkoli zgodilo. Sedem let smo živeli mirno, se uspešno izogibali pogledom, živi in komaj živi.

Bilo je zatiranja in potratnosti, bilo je pomanjkanja in razuzdanosti, bila je kakšna majhna krivica.

Pa preživeli smo in živeli naprej živi in komaj živi.

Včasih nam je šla letina po zlu,

včasih je žetev dobra,

eno leto je leto dežja,

drugo je leto suše,

eno leto obrode jabolka obilno,

drugo leto obrode slive pičlo.

Pa preživeli smo in živeli naprej živi in komaj živi.

Držali smo se praznikov, hodili k maši,

kuhali smo pivo in mošt,

nabirali kurjavo za zimo,

kramljali v kotu ob ognjišču,

kramljali po vogalih na ulicah,

kramljali in ne zmeraj šepetaje.

Živi in komaj živi.

Videli smo rojstva, smrti in poroke,

primerilo se nam je marsikaj spotakljivega,

prizadeli so nas davki,

tudi smeja smo imeli in čenč,

nekaj deklet je izginilo

v čudnih okoliščinah, nekaterim pa ni bilo dano.

Vsi smo bili deležni svoje mere strahu,

svojih posebnih strahov, svojih skrivnih bojazni.

zbor canterburyjskih žena

T. S. Eliot: Umor v katedrali

prevedel Venó Taufer (ZO 1967)

KATEDRA: Ne bo časa. Volitve so sicer konec naslednjega leta, a ustavo se bo najbrž že prej sprejemalo.

Taufer: Še dosti časa bo. Zaenkrat rok ni postavljen. Pa tudi močnejši bomo. Že sedaj je ta neorganizirana javnost skoraj izsilila referendum. Sedaj, ko bomo imeli še SDZ — ne vidim druge možnosti, kot da nam to preprečijo s policijo.

KATEDRA: Policija ne bo dovolj.

Taufer: Seveda ne. Smo pa le v Evropi, ne živimo v srednji Aziji.

KATEDRA: Jeseni so oni zmagali z zvijačo, ne s silo, in poskušali bodo spet.

Taufer: Bomo pa tudi mi zvijačeni. Samo goljufati ne smemo, zvijače so dovoljene.

KATEDRA: Koliko časa pa misliš, da bodo ljudje še vzdržali? Meni se zdi, da je tole tekma med apatijo in spremembami, in bojim se —

Taufer: Samo, takole se meni zdi. Upam, da se ne motim. Mi smo zmatrani. Mi smo sli skozi najhujše boje. Ampak imam občutek,

da so ljudje sveži in da se jim da in da so zdajle šele začutili veselje, ko lahko pogum pokažejo. Ko ljudi srečujem, ko govorim z njimi, imam občutek, da si želijo tega političnega boja, da so pripravljeni nanj, da imajo pogum.

KATEDRA: Koliko časa pa misliš, da bo generacija, oz. ljudje iz večih generacij, ki so doslej delali, še vzdržali? Ali se bomo uspeli regenerirati?

Taufer: Marsikdo se bo. Prav gotovo. Najbolj nevarno je samo nekaj: da ne bi dovolili, da ne bi dopustili, da se med nami dejansko razvije neka politična kultura, ki je resnično nikoli še nismo imeli. In to je toleranca do drugega. Da ne zahtevaš od drugega nič drugega, kot to, da upošteva in spoštuje pravila igre. Samo to. Da ga sprejmeš takega, kot je. In dokler njemu dopuščajo pravila igre, sta skupaj, potem gresta vsak zase. Ne gre za to, kdo bo koga prevladal. Življenje samo potegne tisto srednjo črto.

Ista pravila igre morajo veljati za SDZ, za socialdemokrate, za ZK in za mladino.

Ne gre za prestiž, ampak enostavno vloga. Vloga v javnost ne-

ke določene stvari, na skupno mizo, kjer veljajo ista pravila.

KATEDRA: Vlogaš, da. Sedaj imamo en košček krize, ko se del mlajših operativcev, ki so pomagali decembra, meni, da so sami predestimirani za vloge tistih, ki bodo tekali naokoli.

Taufer: Slabi občutki... to je osebno vprašanje vsakogar. Koliko se je pripravljen angažirati, koliko se zmore.

KATEDRA: A kaj, če bo, kot pri Bavčarjevem odboru, prišlo do razlik v mišljenju in se bo drugačne povožilo, s seniority, z „mi smo starejši in mi vemo“, obenem pa se bo

od povoženih pričakovalo, da bodo delali?

Taufer: To je partijsko mišljenje, seniority. Argumenti so bistveni. Jaz mislim, da tehtne argumente sprejmeš, ne glede na to, ali si starejši ali mlajši. Tu gre enostavno za človeško zrelost. Da sprejmeš tehtnejše argumente ali pa upoštevaš, da je neka stran v danem trenutku sprejemljivejša za večino. Pri tem pa, jasno, da odstopiš od svojih stališč. Če pa so ta stališča vsaj deloma v sklopu konsenzualno sprejetega večinskega mnenja, pa stvar furaš naprej, ostajaš notri.

KATEDRA: Koliko časa meniš, da boš še zmogel ostati notri?

PRISTOPNA IZJAVA K SLOVENSKEI DEMOKRATIČNI ZVEZI

Podpisani:

Naslov:

Poklic: Tel./Fax:

razumem Slovensko demokratično zvezo kot gibanje za vzpostavitev demokracije in političnega pluralizma v Sloveniji.

Poznam "Programsko izjavo" in "Začasná pravila" SDZ.

Glede na to sem pripravljen pristopiti k SDZ in v njenem okviru aktivneje sodelovati na naslednjem/naslednjih področjih/področjih (obkroži ustrezno/a številko/le):

- 1 - glasilo SDZ
- 2 - ustavna razprava, pravna problematika, pravosodje, zakonodaja
- 3 - človekove pravice
- 4 - zdravstvo, socialna politika
- 5 - množični mediji, kultura
- 6 - varovanje okolja
- 7 - kmetijstvo
- 8 - gospodarstvo
- 9 - izobraževanje, univerza
- 10 - obrambna politika
- 11 - raziskovanje javnega mnenja
- 12 - teoretični problemi demokracije
- 13 - pomoč pri organizaciji SDZ in njenih področnih/območnih skupin
- 14 - drugo (navedi!)

Podpis:

Začasni naslov SDZ: Društvo slovenskih planteljev, Ljubljana, Trnaveva 12
telefon: 061/214-144
Biro račun: LR - Gospodarska banka 50100-620-107-05-101015-160654 (za SDZ)

Akcija Demokratične zveze, kot jo jaz razumem, kot jo razume mo pisatelji, kot se ji lahko tudi DSP kot celota pridružuje in jo podpira, je v boju za resničnost demokracije, se pravi za parlamentarno demokracijo na Slovenskem, za legalizacijo, izgraditev takega legalnega sistema, ki bi resnično omogočal parlamentarno demokracijo.

Taufer: Jaz osebno? Jaz sem neznančno utrujen. V odbor DSP ne bom več kandidiral, ker sem bil že dvakrat izvoljen, ostajam pa sekretar žirije Vilenice, kjer po statutu Vilenice lahko ostanem tri mandarne dobe in je za mano čele prva, in po pisateljskem statutu so predsedniki komisij avtomatično člani upravnega odbora. Se pravi, da bom še sodeloval pri delovanju društva, umikam se le kot tajnik.

KATEDRA: Kaj pa bo z društvom, če se tudi Seligo umakne? Če pridejo režimci?

Taufer: No, režimci ne bodo prišli. Rudi ima še en mandat in vse, kar bom mogel — kot sem ga pregovoril, da je prvič sprejel *(imam slabo vest, ker sem mi s tem nakopal veliko nevesčnosti in veliko truda — si bom prizadeval, da ga pregovorim, da ostane)*. Končno bo velik del naporov društva v zadnjih dveh letih — ustavne spremembe in vse to — sedaj odpadel in se presel na SDZ. U pam, da bo ta argument Rudija prepričal, da ostane.

KATEDRA: Koliko pa si ti ob politiki še mogel pisati?

Taufer: Neverjetno veliko. Nekaj opravi tudi intenzivnost, tako človek več naredi, precej energije pa se iztroši, ko si res utrujen.

Nastalo je približno pol nove zbirke, trideset dram imam napisane, kakšen vikend najdem, da izpišem. Pred telefonom, pred pogovori, sestanki. Zdaj pišem dramo *Odisej in sin. Telemah, ki mora pretehtati, če hoče živeti, če hoče ostati, če hoče ohraniti* itako pretehtati ne samo svoje dejanje, ampak tudi dejanje očeta. Umetnost, jasno, ne daje odgovorov, umetnost postavlja vprašanja. Vprašanja iz nekakšne stiske. Tu so moje stiske že iz mladosti ven, ko se je nek svet popolno ma prekucnil in je nastal nov svet, ki pa je bil seveda veliko razočarane.

KATEDRA: Kakšen pa je odnos režima do tebe?

Taufer: V službi je zdaj do mene zelo korekten odnos. Niti malo pa ne dvomim, da ima moj telefon ali teleton DSP priključke, malo pred lanskim procesom sem dobil namig od nekega znanca: „No, sedaj imaš pa še en nov priključek.“ No, ampak to sprejemam. Namreč, dosti sem star, dosti teh izkušenj sem dal skozi, od zasliševanj pa do preiskave, tudi ena manjša zaporniška izkušnja je za mano. To sprejemam kot svet, v katerem živim in to ignoriram. Zoprno je, jasno, če se po telefonu pogovarjaš skrajno privatne stvari, to je zoprno občutek in verjetno so me za vse čase odvadili sproščene pogovaranja po telefonu.

Sicer pa je moja temeljna deviza bila, od vsega začetka — ne samo moja, vse moje generacije, našega načina boja, da je vse javno. Javno, ničesar skrivati. Kajti v policij-

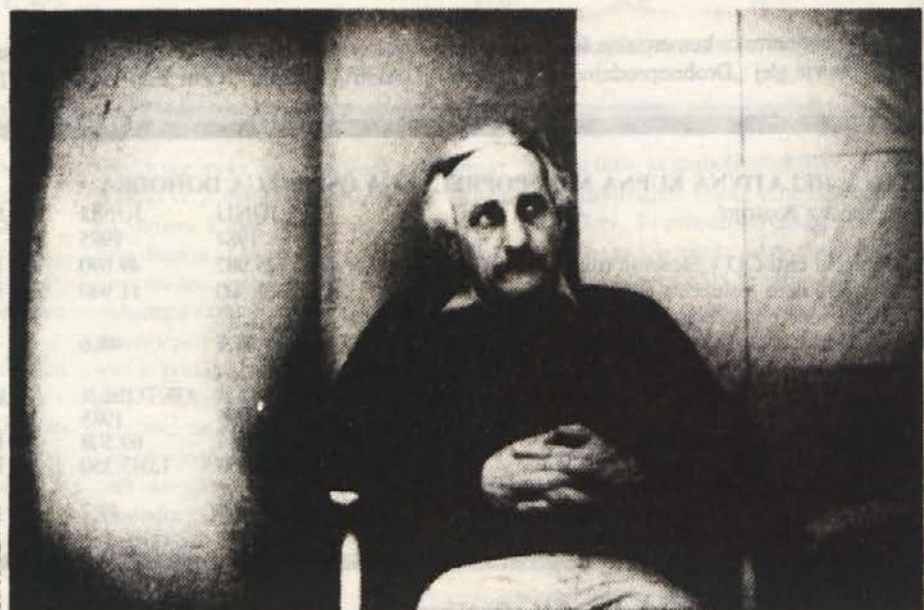
skih časih je bilo najbolj nevarno, če si kaj skrivati. Če si magari skrivati skatlico vžgalice. Če drugega ne so iz tega naredili nate pritisk in izsiljevanje: „Zakaj si skrivati skatlico vžgalice?“

Taka prisluškovanja pa so včasih tudi koristna. Lahko se kaj pritožiš. Prijatelju, a z zavestjo, da sliši še nekdo drug in da bo prišlo tudi na merodajen naslov. Ko sem imel pred časom zoprno izkušnjo, da je pošta iz tujine prihajala zelo pozno, nekaj pa je tudi nisem dobil, sem to večkrat povedal po telefonu in se je spet izboljšalo.

Veno Taufer: Govorim vsam svoje stališče in SDZ je zveza individualistov. Vsak govori zase in jaz razumem to tako: osnova človekovih pravic je posameznik. In v tem smislu posamezniki, ki imajo neko skupno stisko, nek skupen problem, ga bodo skušali skupaj artikulirati, seveda na regulirano demokratičen način, se pravi po nekak določenih pravilih igre, ki pa morajo biti za vse enaka. Osnovno izhodišče pa so človekove pravice. In če se bomo pogovarjali o ustavi, se bomo pogovarjali, izhajajoč iz pravic prebivalcev Slovenije. Njihova temeljna človekova pravica je slovenska ustava. In temeljna pravica prebivalcev, recimo Bosne in Hercegovine, je ustava BiH in ta mora izhajati iz pravic posameznika. Te so temeljno izhodišče, ne pa neka ideološka projekcija.

Mislím, da ljudje, ki živijo v nekem kraju, dobro vedo, kaj hočejo. Mora pa se jim pustiti, da to artikulirajo.

Lahko govorim za okolje, ki ga poznam, to je slovensko okolje, za izkušnje drugih ljudi pa ne morem ničesar reči.

SAMO RESNIK

Taufer: Ena temeljnih izhodišč dejavnosti, ki si jih želi razvijati SDZ, so človekove pravice. To ni tako preprosta stvar. Človekove pravice niso tistih nekaj točk, prepisanih iz neke lepe deklaracije, dejstvo je, da te točke o človekovih pravicah v vsakem okolju pomenijo nekaj zelo različnega, kajti pomenijo neko konkretno življenje, izkušnjo in hrepenenje ljudi in skupin in plasti ljudi, ki nekje živijo. Zato mi tudi izhajajo iz slovenskega okolja, ker vemo, kaj človekove pravice v Sloveniji pomenijo čisto nekaj drugega kot v Srbiji, na Kosovem, v Črni gori in tako naprej. Namreč: kaj si ljudje pod tem predstavljajo, kaj hočejo in kako hočejo. Zdi se mi, da bo problem človekovih pravic postal v naslednjih desetih, dvajsetih, tridesetih letih temeljno izhodišče demokracije v zahodni, srednji in vzhodni Evropi, in civilizacije sploh. Kajti vsa strankarska dejanja in programi in vse akcije gibanj bodo v bistvu izhajale iz človekovih pravic, iz pravic posameznika. Prevedenih v konkretne življenjske okoliščine in želje ljudi.

poslušal je Samo Resnik

Zdaj pa nas stiska silen strah, ne strah enega, temveč mnogih, strah podoben rojstvu in smrti, ko vidimo rojstvo in smrt sama v praznoti ločeno. Strah nas je in tega strahu ne moremo spoznati, mu ne moremo kljubovati, nihče ga ne razume, in naša srca so iztrgana iz nas, naši možgani olupljeni ko plasti čebule, mi sami smo zgubljeni zgubljeni v zadnjem strahu, ki ga nihče ne razume. O Thomas nadškof, o Thomas naš gospod, zapusti nas in pusti nas živeti, v naši ponižni in zbledeli posodi bivanja, zapusti nas; ne terjaj od nas, naj prenašamo sodbo nad domom, sodbo nad nadškofom, sodbo nad svetom. Nadškof, preskrbljen s svojo usodo in prepričan vanjo, neustrašen sred strahov, se zavedaš, kaj terjaš, se zavedaš, kaj pomeni preprostemu ljudstvu zvačljenemu v ubranost usode, preprostemu ljudstvu, ki živi sred preprostih stvari, pritisk na možgane preprostega ljudstva, ki prenaša obsodbo doma, obsodbo svojega gospoda, obsodbo sveta? O Thomas, nadškof, zapusti nas, zapusti nas, zapusti neprijazni Dover, in razpni jadro za Francijo. Thomas naš nadškof še zmeraj naš nadškof celo v Franciji. Thomas nadškof, razpni belo jadro med sivim nebom in trpkim morjem, zapusti nas, zapusti in pojdi v Francijo.

zbor canterburyjskih žena
T. S. Eliot: Umor v katedrali
prevedel Veno Taufer (ZO 1967)

Relativna kupna moč slovenskega osebnega dohodka

Relativno kupno moč osebnega dohodka izračunamo tako, da poprečne čiste osebne dohodke v Sloveniji delimo s poprečnimi neto plačami v primerjanih deželah (v našem primeru Avstrija in Italija), dobljeni koeficient pa delimo s poprečno cenovno pariteto analiziranega vzorca blaga in storitev¹.

Rezultati analize relativne kupne moči slovenskih osebnih dohodkov v obdobju od 1984 do 1988 so v naslednji tabeli:

* Visoka ekonomska-komercialna šola v Mariboru, Inštitut za ekonomsko diagnozo in prognozo

¹ Podrobneje glej „Drobnoprodajne cene v Sloveniji, Avstriji in Italiji“, Cene EDP 6 (1988) 3, IEDP — VEKS, Maribor

Tabela 1: RELATIVNA KUPNA MOČ POPREČNEGA OSEBNEGA DOHODKA

Primerjava z Avstrijo ¹	JUNIJ	JUNIJ	JUNIJ	JUNIJ	JULIJ
	1984	1985	1986	1987	1988
1. Poprečni čisti OD v Sloveniji (din)	25.987	49.690	111.486	245.654	627.968
2. Poprečni neto zaslužek v Avstriji (ATS)	11.300	11.940	12.560	12.980	13.710
3. Kupna moč poprečnega OD v SRS (notranja kupna moč poprečnega avstrijskega zaslužka = 100)	43,8	48,6	52,0	56,6	43,6
Primerjava z Italijo ²	FEBRUAR	OKTOBER	JUNIJ	JUNIJ	JULIJ
	1985	1985	1986	1987	1988
4. Poprečni čisti OD v Sloveniji (din)	40.482	69.508	111.486	245.654	627.968
5. Poprečni neto zaslužek v Italiji (LIT)	999.063	1.043.350	1.114.361	1.162.403	1.261.200
6. Kupna moč poprečnega OD v SRS (notranja kupna moč poprečnega italijanskega zaslužka = 100)	42,9	49,2	48,6	53,0	40,0

Kupna moč poprečnih slovenskih osebnih dohodkov je torej mnogo nižja od kupne moči poprečnih avstrijskih oz. italijanskih osebnih dohodkov. Do junija lani je sicer kupna moč slovenskega osebnega dohodka v primerjavi s parametrickimi naraščala, v letošnjem juliju pa je močno upadla in je bila celo nižja kot v prvem opazovanem obdobju. To je posledica izrednega padca realnih osebnih dohodkov v Sloveniji v letošnjem letu. Poglejmo razmerja v zadnjih dveh letih nekoliko podrobneje! **Poprečni mesečni čisti osebni dohodek je bil v absolutnem smislu (preračunan z uradnim deviznim tečajem) v Sloveniji v juniju lani na ravni 37,7 %, v juliju letos pa na ravni 23,7 % poprečnega avstrijskega mesečnega neto zaslužka, v juniju 1987 na ravni 43,4 %, v juliju 1988 pa na ravni 27,2 % poprečnega italijanskega mesečnega neto zaslužka.**

Izračun notranje kupne moči poprečnih zaslužkov (s prej opisano metodo, torej z upoštevanjem poprečne cenovne paritete celotnega vzorca) pa kaže, da je zaposleni Slovenec s svojim poprečnim neto osebnim dohodkom v juniju 1987 kupil 56,5 %, v juliju letos pa 43,6 % dobrin v primerjavi z nakupi, ki jih je zmogel zaposleni Avstrijec

s poprečnim avstrijskim neto zaslužkom doma, oz. v juniju lani 53,0 %, v juliju 1988 pa 40,0 % dobrin v primerjavi z nakupi, ki jih je zmogel zaposleni Italijan s poprečnim italijanskim neto zaslužkom doma.

Razlog za poslabšanje kupne moči slovenskih osebnih dohodkov je padec realnih osebnih dohodkov v Sloveniji (od junija lani do junija letos za 20,6 % v primerjavi z rastjo cen proizvodov in storitev iz vzorca) in porast realnih zaslužkov v Avstriji in Italiji.

V tabeli 2 navajamo še nekaj variant primerjave cen, osebnih dohodkov, kupne moči prebivalstva in notranje kupne moči denarja. Ravni v tabeli so izračunane takole (po točkah):

1. Raven drobnoprodajnih cen v Sloveniji je razmerje med poprečno cenovno pariteto in uradnim deviznim tečajem. Splošna raven drobnoprodajnih cen v Avstriji oz. Italiji je enaka 100.

2. Raven poprečnega osebnega dohodka (nominalna) je izračunana s pomočjo uradnega deviznega tečaja. Raven zaslužkov v Avstriji oz. Italiji je enaka 100.

3. Raven poprečnega osebnega dohodka v Sloveniji po notranji kupni moči (2:1).

Notranja kupna moč poprečnega avstrijskega oz. italijanskega zaslužka je enaka 100.

4. Kupna moč poprečnega avstrijskega oz. italijanskega zaslužka v Sloveniji v primerjavi z njegovo kupno močjo v domicilni deželi (Avstrija oz. Italija), kjer je enaka 100.

5. Kupna moč poprečnega avstrijskega oz. italijanskega zaslužka v Sloveniji v primerjavi z notranjo kupno močjo poprečnega slovenskega osebnega dohodka. Kupna moč poprečnega slovenskega osebnega dohodka v Sloveniji je enaka 100.

6. Kupna moč poprečnega slovenskega osebnega dohodka v Avstriji oz. Italiji v primerjavi z njegovo kupno močjo doma. Notranja kupna moč poprečnega osebnega dohodka v Sloveniji je enaka 100. Pri tem smo upoštevali, da pretvorba slovenskega osebnega dohodka v devize ni možna po uradnem tečaju, temveč v juniju 1987 za 10 %, v juliju 1988 pa za 4 % nad njim (nabava na sivem trgu). Pri izračunu kupne moči poprečnega slovenskega osebnega dohodka v Avstriji smo upoštevali možnost povračila prometnega davka po poprečni stopnji za polovico nabavljenih dobrin.

Tabela 2: NEKAJ VARIANT PRIMERJAVE KUPNE MOČI

	Primerjava z Avstrijo		Primerjava z Italijo	
	junij 1987	julij 1988	junij 1987	julij 1988
1. Raven drobnoprodajnih cen v Sloveniji	66,6	54,4	81,9	68,0
2. Raven povprečnega osebnega dohodka v Sloveniji (uradni tečaj)	37,7	23,7	43,4	27,2
3. Raven povprečnega osebnega dohodka v Sloveniji po kupni moči (2:1)	56,6	43,6	53,0	40,0
4. Kupna moč povprečnega avstrijskega oz. italijanskega zasluga v Sloveniji v primerjavi z njegovo kupno močjo doma (3:2)	150,1	184,0	122,1	147,1
5. Kupna moč povprečnega avstrijskega oz. italijanskega zasluga v Sloveniji v primerjavi s kupno močjo povprečnega slovenskega osebnega dohodka	265,3	421,9	230,4	367,6
6. Kupna moč povprečnega slovenskega osebnega dohodka v Avstriji oz. Italiji v primerjavi z njegovo kupno močjo doma (2:3:K ¹)	65,4	56,4	74,4	65,4
7. Kupna moč povprečnega slovenskega osebnega dohodka v tujini v primerjavi s kupno močjo domačinov (2:K ¹)	37,0	24,6	39,5	28,3

¹ Nabava deviz v juniju 1987 po 10 %, v juliju 1988 pa 4 % nad uradnim deviznim tečajem (zmanjšanje ravni), pri Avstriji uveljavljen prometni davek za polovico dobrin po povprečni stopnji (povečanje ravni).

7. Kupna moč povprečnega slovenskega osebnega dohodka v Avstriji oz. Italiji v primerjavi s kupno močjo domačinov. Izračun je narejen na enakih osnovah kot v točki 6, s tem da je osnova (raven 100) notranja kupna moč povprečnega osebnega dohodka v Avstriji oz. Italiji.

Rezultati kažejo nizko splošno raven cen in se mnogo nižje realne osebne dohodka v Sloveniji. Odnosi, ki so že lani kazali na Slovenijo kot inferiorni gospodarski prostor v primerjavi s sosednjima deželama, so se le še zaostri. Sicer je res, da je dežela, v kateri se kupna moč osebnega dohodka poveča za 84 % oz. za 47 % (kot se to Avstrijem ali Italijanom) turistično bolj privlačna, vendar pa to hkrati tudi pomeni, da si Avstrijec oz. Italijan v tej deželi lahko privoščiti 4,22 krat oz. 3,68 krat več kot domačin s slovenskim osebnim dohodkom, kar je seveda izredno destimulativno.

Razmerja v kupni moči prebivalstva letos mnogo realneje odsevajo razmerja go-

spodarske moči, kar omogoča ekonomski politiki večji maneverski prostor kot v času napihnjene kupne moči in precenjenega tečaja dinarja. Z večjim maneverskim prostorom mislimo predvsem na dejstvo, da ni nobenega razloga več za pretirano zaščito domače proizvodnje finalnih proizvodov. S tem je podana možnost za večje odpiranje gospodarskega prostora, za načeloma prost uvoz (oz. za zaščito, ki ne presega razumne carinske stopnje, brez različnih drugih uvoznih omejitev), kar ima lahko na daljši rok le ugodne posledice tako na notranjem trgu kot tudi pri integraciji v evropske gospodarske tokove.

Nizka kupna moč osebnega dohodka, kakor hitro ta prične povpraševati po tujih dobrinah (zmanjšanje za 43,6 %, če povprašuje po avstrijskih oz. za 34,6 %, če povprašuje po italijanskih dobrinah) preprečuje, da bi liberaliziran uvoz preobremenil, plačilno bilanco. Zato je možnost prostega

uvoza tista, ki najbolj učinkovito preprečuje neupravičeno visoke cene domačih proizvajalcev. Te priložnosti doslej ekonomska politika ni izkoristila: uvoz finalnih dobrin je potekal le v obliki kampanjskih akcij intervencijskega uvoza, kar je predstavljalo bolj element dodatne destabilizacije kot pa stabilizacije tržišča. Stabilizacijski cenovni učinek ima lahko le stalno prisotno ponudbo iz uvoza, s katero se morajo domači proizvajalci stalno srečevati in jo upoštevati kot faktor pri oblikovanju cen. To v preteklosti ni bilo mogoče zaradi plačilno-bilančnih omejitev in še relativno visoke kupne moči doma. V sedanjih razmerah pa zaradi nizke kupne moči prebivalstva povpraševanje po uvoženih finalnih dobrinah lahko le v zelo majhni meri obremeni plačilno bilanco, medtem ko lahko zelo učinkovito vpliva na prestrukturiranje domače proizvodnje. Poleg tega pa seveda takšno odpiranje uvoza olajša jugoslovanske pogajalske pozicije pri mnogih poslih.

Iz peticije „Samoupravni odnosi v ŽTO TOZD VV Maribor“:

Če je strojno osebje na zborih vendarle preglasno, ne manjka niti groženj z vojsko ali policijo. Šef kadrovske službe, kot upravitelj obrabnega načrta, navadno ne pozabi dodati: „Če ne bo šlo drugače, bomo tistim, ki imajo vojaške razporede v TOZD, poslali pozive in takoj zapadete pod vojaško sodišče.“

* * *

Nepisano pravilo je, da direktor ali šef, ki ni sposoben s svojim vplivom izvesti sprejemanje posameznih samoupravnih aktov brez problemov in pripomb delavcev, ni zaželen za ŽG. Kot primer navajamo direktorja ŽTO Maribor. Dobro ga pozna strojno, vlakospremno in postajno osebje tudi drugače. Večkrat pregledno pogleda v kozarec, se pijan potika po postajah in dela sramoto nam, delavcem.

* * *

Posamezniki, ki na zborih poskušajo opozoriti na napake ali probleme v zvezi s tehnološkim procesom ali družbenim standardom, ne naletijo na razumevanje uprave, temveč na ogorčenje, ki se manifestira tako, da ga obravnavajo še tisti dan. To opravijo po prihodu iz zborov šefi med seboj ali na kolegijih, kjer poimensko izpostavijo te posameznike kot nergače.

Tega naš šef vleke pri komuniciranju s posamezniki niti ne skriva. Glasno in jasno pove, da je posameznik na seznamu in da ni zaželen.

* * *

Podoben strah ali pritisk so zdravniški pregledi, ki so enkrat letno, lahko pa so na pobudo šefov po potrebi. Tako nam zadnje dni najglasnejšim posameznikom grozijo z izrednimi psihološkimi pregledi. Se pravi, hočejo nas spoznati za nore, kot za časa gnilih čist v socialistični Jugoslaviji.

* * *

Upamo, da boste spoznali krivico, ki se godi strojnemu osebju VV Maribor in nam pomagali iz začaranega kroga, iz katerega sami ne vidimo izhoda.

V celoti se strinjam z zgoraj navedenim in to potrjujem s svojim podpisom:

sledi 110 podpisov

Stroji, vodje in železni čari

Nikjer brezupnost nadaljnega trmoglavljenja na konstruktivnih surrealnih socializma, kot so družbeno lastnina, združeno delo in kar je še podobnega, ne pride tako jasno do izraza, kot prav v dejavnostih, ki v normalnih ekonomijah običajno spadajo v tipični državni sektor. Gre za dejavnosti, v katerih se zaradi notranje specifičnosti, npr. zaradi nujnosti visoke stopnje centralizacije, nikakor ne kaže igrati z nekakšnim samoupravljanjem in se iti fikcijo, da zaposleni odločajo o „pogojih in rezultatih“ svojega dela. Nenazadnje so to dejavnosti, kjer zaposleni ne prodajajo zgolj produktov svojega dela, ampak dajejo v najem infrastrukturo, v katero je investirala vsaj država — v našem primeru pa celo Svetovna banka. Ena takih dejavnosti je seveda železnica.

Slednje je v zadnjem času doobra zamajala stavka dela zaposlenih, ki so vsaj zaenkrat njen „conditio sine qua non“. Strojvodje so v kratkem času, ko so nastopili organizirano in združeno, dokazali svojo moč znotraj tega sistema in s tem znotraj celotnega narodnega gospodarstva.

Štrajk strojevodij bi moral biti prav v Mariboru po poletnem štrajkovnem valu še posebej zanimiv, saj je v ključnih točkah diametralno nasproten prejšnjim — štrajkovalci so delovali izredno organizirano, niso šli na ulice, ker menijo, da tam nimajo kaj početi, ni jih zanimala ikonografija vladajoče ideologije, nastopili so s precizno defimiranimi in argumentiranimi zahtevami. Njihov štrajk torej nikakor ni bil dejanje tistih, ki štrajkajo iz obupa, ki štrajkajo zato, ker imajo kratkotalno že vsega vrh glave, ampak štrajk z bistveno bolj trdnim razlogom obstoja — vendar pa ti razločki seveda še niso dovolj, da bi zmotivirali mariborske masmedije za kaj več, kot zgolj rutinsko transmisijo večinoma iz Ljubljane izhajajočih (dez)informacij.

Naslednja pomembna značilnost tega štrajka je zgoraj omenjeni razlog. Če namreč zaposleni v sedanjih razmerah na vseslovenskem štrajku terjajo povišanje plač za vsega 15 %, kar je toliko, kolikor jim inflacija vsak mesec vzame, potem mora biti tudi bebca jasno, da pravo bistvo štrajka ne tiči v številu konca meseca obračunanih dinar-

jev. To potrjujejo seveda tudi štrajkovalci sami.

Njihove zahteve se pretežno nanašajo na odnose znotraj železniškega gospodarstva, na odnose med strojnimi osebjem in administracijo, na odnose med vodstvom in podrejenimi. Strojvodje si ne delajo iluzij — „samoupravljanja na železnici ni in ga nikoli ne bo“, piše v sporočilu stavkovnega odbora TOZD Vleka vlakov Maribor. Vse, kar hočejo, je spoštovanje elementarnih pravil igre, ne glede na to, kako se imenujejo. Zaradi kršitev teh pravil, zaradi arogance nadrejenih do njihovih pobud, zahtevajo odgovornost kolektivnega poslovnega organa in predsednika Jožeta Slokarja, razpustitev delavskega sveta železniškega gospodarstva Ljubljana, ki ga vodi Karel Rižnar, ugotovitev odgovornosti za nesrečo v Divači (strojevodja, ki je pred to nesrečo delal nepretrgoma več kot 14 ur, je oproščen — kdo je kriv, da je moral delati toliko časa, pa se še ne ve . . .).

„Zaradi tega je štrajk, ne zaradi denarja,“ pravi predsednik mariborskega stavkovnega odbora Radenko Purišič, „zaradi denarja naj-

manj. Zaradi tega, ker se bo ta familija morala raztrgati.“

Na ta konflikt med vodilnimi in vodenimi, ki bi ga bilo treba razumeti kot povsem normalno stanje stvari, saj gre za segmenta s konfliktnimi interesi, pa so vodje (znotraj in zunaj železniškega gospodarstva) reagirali popolnoma nevrotično. Reakcija je segala od produkciranja neresničnih govoric o visokih zaslužkih strojevodij, preko blokiranja telefonskih linij v času stavke (tako da so morali stavkovalci občasno uporabljati privatne telefone, da so vzdrževali stike), do groženj z izrednimi ukrepi. Romunizacija torej niti v Sloveniji ni tako daleč, kot se morda zdi.

„Ko so se naši predstavniki pogajali z republiškim vrhom (28. 12., tik pred desetdnevno prekinitvijo stavke — op. p.), je Sinigoj dejal — če v dveh urah ne pride do sporazuma, bodo uvedene izredne razmere, mobilizacija, peljali bomo z vojaškimi pozivi.“

S pomočjo širjenja govoric na eni in blokade informacij na drugi strani se je proti strojevodjem obrnil tudi že del javnosti, sklicujoč se na „dejavnost posebnega družbene-

ga pomena", „samoupravne poti“, „visoke zasluge“ (ki se v resnici z vsemi dodatki gibljejo med 1,2 in 1,4 milijona, osnovna plača pa znaša borih 700 tisoč) in „veliko družbeno škodo“.

Slednje se najbolje zavedajo strojevodje sami, kar pa seveda ne zmanjšuje upravičenosti zahtev. Purišič je tako še pred prekinitvijo stavke dejal: „Vse je izmerjeno, preračunano, argumentirano. Nismo nastopali na pamet. Skupina 58 direktorjev TOZD-ov pa nam odgovarja z banalnostmi, namesto da bi na dvaindvajset zahtev vsaj odgovorili z dvaindvajset ne-ji. Zato naj si sami pripisje škodo.“

Ker so se zavedali možnosti nerazumevanja ne le s strani vodilnih,

ampak tudi s strani sodelavcev, so zahtev po višji plači natančno sistematizirali, pri čemer so uporabili obstoječo metodologijo za analitično oceno vrednotenja posameznih del na železnici. Ugotovili so namreč, da so mikroklimatski pogoji, v katerih dela strojevodja, točkovanji s pet točkami, toliko, kot pogoji npr. knjigovodje, direktorja, ipd. Za umski napor dobi strojevodja dvajset točk, kar je toliko, kot prodajni delavec, katerega naloga je hoditi po progi in ugotoviti, če je kje kakšna ovira. Odgovornost strojevodje za potnike ni ovrđena z nobeno točko.

„Tudi to metodologijo so ignorirali; direktor TOZD za vzdrževanje je na to vprašal: Kaj pa tisti, v času

parne vleke, ki so na lopati jajca pekli?“

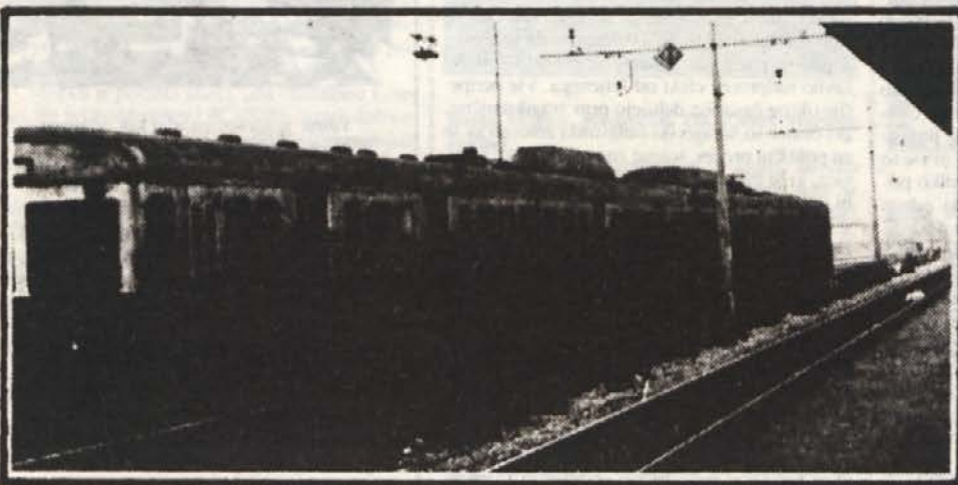
Ker so imeli med 470 zaposlenimi v Mariboru in v celjski podružnici le dva stavkokaza, so hoteli dežurni dušebrižniki položaj najprej gasiti z uvozom stavkokazov z juga, ki pa se jim ni posrečilo. Skupina strojevodij je iz Sarajeva sicer prišla v Maribor, ker so mislili, da gre za pomoč; ko so izvedeli, da gre za štrajk, so se vrnili. Po izjavah štrajkajočih so potem vodenje vlakov prepustili ljudem brez obveznih izpitov in takim, ki so izgubili zdravstveno sposobnost. Sreči se gre torej zahvaliti, da se štrajk ni končal še z mnogo večjo materialno (in še kakšno) škodo.

Zavedajo se, da so močni le, če

so organizirani, in da so organizirani le, če vzpostavijo lastno organizacijsko strukturo, strojevodje kot zahtevo postavljajo tudi formiranje samostojnih osnovnih organizacij sindikata za strojno osebje in njihovo povezovanje v konferenco na ravni Slovenije, s čimer končno načenjajo iz dvajsetih let tega stoletja izhajajočo vertikalno strukturiranost, značilno tako za obstoječi sindikat, kot za partijo in ZSMS. Pri tem se do sedanjega sindikata nika- kor ne obnašajo izključujoče — mariborski strojevodje so, na primer, našli za dialog voljne in pripravljene sogovornike na občinskem sindikalnem svetu Maribor-Tabor, kjer so 26. 12. pripravili izčrpen in, tega vodje stavkovnega odbora ne pozabijo poudariti, argumentiran pogovor o njihovih problemih, ki pa štrajka ni mogel več preprečiti.

Kakšen bo končen izid tega, za nas vsekakor eksemplaricnega štrajka, se v tem trenutku še ne ve natančno. Časopisna poročila sicer govorijo o koncu štrajka, vendar pa kaže, da so sklepi centralnega delavskega sveta zelo daleč od prvotnih zahtev štrajkajočih. Karkoli že se ima zgoditi, jasno je, da so strojevodje dokazali, da se znajo ubiti tudi na napakah drugih in da so spoznanje, da totalitete ni možno reševati kot take, ampak samo preko partikularnih rešitev, utrdili v vseh, razen v tistih, katerih tako spoznanje bi nam najbolj koristilo.

Aleš Razpet

Šinigojeva čarobna svetilka

Če bi komu v tej naši družbi, zlasti pa demokratično razpoloženim subjektivnim silam (?) bilo kaj do pravice in resnice, pa do vsega, o čemer grmijo z govorniških odrov v zadnjem času, potem bi resno, zelo resno vzeli v precep dogajanja v času štrajka slovenskih strojevodij. To, da je na celi črti zatajila delavska organizacija na občinskih in republiški ravni ni nič novega in posebej tragičnega: nič novega in ne vznemirljivega ni dejstvo, da sta se od stavkajočih ostro ogradili sindikalna konferenca in partija ljubljanskega železniškega gospodarstva, da o polit-birokratski samoupravni in upravni strukturi ne govorimo posebej. Gre pač za splošno znano oblastniško pozo, ki jo „junaki“ naše socialistične izgradnje skrbno negujejo že dolga desetletja in z njo opletajo, kadar se proletarji vendarle odločijo, da jim privoščijo zaščitno. Ko smo po silnih debatah in „akademskih“ simpozijih štrajk vendarle uspeli legalizirati — še zlasti zategadelj, da bi bodoče potencialne nezadovoljnije znova vkalupili v nekakšna stavkovna pravila, ne pa, ker bi jim v izvirem proletarskem duhu priznavali pravico do štrajka — se je prav ob štrajku strojevodij pokazalo, da je ta pravica zelo relativna in da so bo zdaj treba boriti za enakopravno pravico vseh delavcev do štrajka. Kajti strojevodjem je bila pravica do takšnega izražanja v dolgih letih nakopičenega nezadovoljstva (ki se mu ne reče višje plače, s čimer so poslovodne strukture opletale med ostalimi železničarji in v javnosti, ampak se mu reče pravica do spodobnega človeškega življenja) enostavno vzeta! Oblast je na dan potegnila 622. člen zakona o združenem delu, v katerem med drugim piše, da ne smejo biti ogrožene bistvene funkcije delovnega procesa. S tega vidika je vsak štrajk v naši družbi še v naprej nelegalen in protizakonit.

Slovenska polit-birokracija je na čelu z republiško vlado najprej želela štrajk na vsak način preprečiti in se pri tem ni odrekla niti odkritim militantnim grožnjam, ki bi slovensko javnost morale vsaj šokirati, če že ne popolnoma nepričakovane niso bile! Dušan Šinigoj je namreč strojevodjem javno zagrozil, da bo slovenska vlada posegla po „zakonitih sredstvih“, če bi do štrajka le prišlo: strojevodje naj bi oblekli v vojaške uniforme in vsako njihovo nadaljnje ravnanje prepustili vojaškemu oblastem.

V časih akademskega diskurza o civilni družbi, svoboščinah, pravicah,

demokraciji in pravni državi je takšno klicanje militantnega duha nad nezadovoljne delavce prej podobno slabi šali, kot pa resni in premišljeni oblastni odločitvi. A ker je ni izrekel kdorsibodi, je ne glede na to, ali je bila mišljena smrtno resno ali ne, vse prej kot mačji kašelj, saj dokazuje, da je oblast vendarle pripravljena poseči tudi po tako drastičnih ukrepih, kadar je sama ogrožena. Štrajk strojevodij je namreč še najmanj ogrozil razpadajoče narodno gospodarstvo, varno odvijanje železniškega prometa in vse drugo, kar so birokrati še pred štrajkom potegnili iz zaprašenih predalov splošne demagogije! V prvi vrsti je bil resna grožnja, da bi zaradi tega kdo utegnil vprašati, čigava je pravzaprav odgovornost, da med delodajalcem in štrajkajočimi ni bilo mogoče vzpostaviti nobenega pravega dialoga, razen znanih real-socialističnih fint — od groženj, pritiskov, pa preko blokad informacij, mrtvih telefonskih linij, poskusov šikaniranja, do hujskanja drugih železničarjev proti strojevodjem in enostranskega ter zlaganega prikazovanja njihovih dejanskih zahtev. Da o stavkokazih posebej ne govorimo.

Ko so ti novodobni boljševismi odpovedali in so strojevodje vseeno štrajkali (kar v gnilem kapitalizmu ne bi nikogar ne presenetilo in ne pretreslo) je bilo oklicano že prej dobro načrtovano obsedno stanje, ko so zafunkcionirali štabi družbene samozaščite in splošnega ljudskega odpora, da bi z gverilsko taktiko onesposobili nezadovoljnije, ki so si navkljub odločnim sklepom republiške vlade drznili stavkati. Strojeno je bilo torej vse, samo da se s stavkajočimi ne bi bilo treba pogovarjati, na dan pa so vrele velike besede o „legitimnih“ in „legalnih“ „samoupravnih poteh“, po katerih strojevodje v štirinajstih letih niso rešili niti enega samega problema.

Sicer pa, hvala bogu, da nam je slovenska vlada povedala, da zna probleme reševati tudi z vojaškimi uniformami — bomo vsaj vedeli, pri čem smo... Ko odpovesta razum in politična modrost pač nastopi čas uniform.

Vinko Vasle

Komu je napoti Valter

Zadnji dan minulega '88 leta, ko se je sarajevska Čaršija tako ali drugače pripravljala na najbolj noro zadnjo noč, sta to isto Čaršijo šokirali dve sporočili; pričakovan odstop zvezne vlade z Mikulićem na čelu in nepričakovana prepoved šeste številke študentskega časopisa Valter. Valter, eden najmlajših študentskih časopisov pri nas, je prvi v Bosni uspešno zapolnil praznino med „politično oblastjo“ in „kavarniško politiko“. Njegov ustanovitelj, predsedstvo UK Sarajevo, je Valterju načrtovalo čez celo leto konstantno naklado med tri in pet tisoč izvodi. Vseeno je startal z naklado šest tisoč izvodov in že s peto številko dosegel naklado trideset tisoč ter to naklado tudi prodal. To pa ni bilo dovolj, da bi izdajatelj, sarajevska UK, zagotovil normalno in nemoteno delo redakcije. Neredno plačevanje stroškov tiskanja, neizplačevanje honorarjev, in drugo, kot zagotovitev prostora za redakcijo so dolžnosti, za katere jim očitno ni mar. Tako ima Valter svoje prostore v Centru mednarodnega prijateljstva, kjer so jim zavetje ponudili nihče drug kot Palestinci in vse to kljub temu, da je časopis z zadnjo številko pričel ustvarjati dobiček. Ta mačehovski odnos izdajatelja do Valterja je najverjetneje posledica začetnega podcenjevanja redakcije in njenih sposobnosti ter nič drugega kot gola zavist sedaj, ko so ugotovili, da so se v svojih ocenah uštel. Gre pa pri vsej stvari še za nekaj drugega, kar se je posredno nakazalo ob zaplembi omenjene šeste številke. Nekateri vplivni posamezniki iz sarajevske UK želijo narediti politično kariero. Očitno so imeli namen to svojo idejo izpeljati na zelo galanten način s pomočjo Valterja. Torej bi morala biti redakcija Valterja skupina propagandistov teh mladih politikov, na čelu katerih vsekakor najbolj izstopa sedanji predsednik UK Sarajevo Dražen Petrović. Ta mlada bosanska politična struktura se je namreč že spustila v dolgotrajen in izčrpljujoč boj za oblast v republiki proti vedno bolj kompromitirani „neumski“ in „agrokomerčevski“ politični garnituri. Ta boj pa se izraža skozi delovanje na sedanjo oblast in delovanje na javnost. Ljudem je pač treba razložiti, da bo to, kar bo prišlo in nasledilo sedanjo politiko, boljše, bolj demokratično in sploh korak naprej v življenju te družbe. Če si sedaj ogledamo še drugo stran, vidimo, da tudi Valter pomaga rušiti sedanjo oblast, vendar pa istočasno tudi že opozarja, da ima „nova politika, ki prihaja“ zamišljen korak naprej v življenju družbe tako, da se bo le vrnilo staro stanje in bo vse tako, kot je že ves čas.

Če se povrnem k samemu aktu plenjenja Valterja, je treba poudariti, da so po vrsti odpovedali od tožilca do policije vsi, pa tudi sarajevska UK je izpadla naivno kot politikantski opurtun, ki se je pridružil kritiki „svojega“ časopisa. Jugoslovanskemu načinu dela primerno, je sodišču v predprazničnem vzdušju preprosto ušlo, kaj se pripravlja v tiskarni Oslobođenja. Sarajevski javni tožilec je bil „na nivoju“, saj je prepovedal časopis, ko je le-ta že bil pri kolporterjih na sarajevskih ulicah. Svoje so nato dodali še pri sarajevski policiji in preden je bila zaplemba izvršena, je bilo prodanih že več kakor pet tisoč izvodov Valterja. Ni treba posebej poudarjati, da je teh pet tisoč izvodov takoj dobilo numizmatično vrednost in najverjetneje je omenjenih pet tisoč izvodov videlo še enkrat več ljudi. To pomeni, da je pravosodno izvršilni aparat samo še enkrat več dobil ravno nasproten efekt od željenega. Vse peripetije okrog časopisa delujejo prav tragikomično, pri čemer so sarajevski oblastniki zmotirali še en politični proces, tokrat zoper Enverja Čauševića, ki je bil kot uspešen in sposoben odgovorni urednik potencialna konkurenca in nevarnost mladim politikom. Enver Čaušević je znal zbrati okoli sebe ljudi in narediti dober časopis, kar je tudi dokazal s prvimi petimi številkami Valterja. Da ni bilo vse najbolj v redu priča dejstvo, da na sarajevski UK, potem ko je javni tožilec prepovedal Valterja, imeli sestanek, na katerem so Enverja Čauševića najprej suspendirali, nato pa, ker ga po statutu ni bilo mogoče suspendirati, razrešili dolžnosti odgovornega urednika časopisa Valter. Ta poteza sarajevske UK priča, koliko so v resnici za demokratizacijo in koliko si prizadevajo spremeniti razmere za politično življenje.

Amir Halispašić, sarajevski javni tožilec, je torej Valterja prepovedal in zaplenil. Vselej se ob takšni priložnosti pojavi vprašanje smiselnosti plenjenja študentskega tiska oziroma plenjenja nasploh. In vendar se pleni in se bo plnilo, skladno z rekom: „Učenje na lastnih napakah je najdražja šola in vendar se to najpogosteje prakticira.“ Morda je bila v tem primeru zaplemba celo koristna za nadaljnji razvoj v BiH, kajti tudi v Sloveniji se je ves proces demokratizacije, ki ga danes doživljamo, pričel z zaplembami Katedre, Tribune in Mladine. In Bosna je kraj, kjer je mogoče prav vse, seveda pa s tem tudi pričetek demokratizacije družbe.

Miro Lenić

(berite „VALTER“ na strani 24)

Valter je zaplenjen in ti kot odgovorni urednik razrešen dolžnosti. Kaj bo sedaj z Valterjem, ali bo izhajal, kdo bo novi urednik in ali so res v Sarajevu takšne kulturno politične razmere, da ne dopuščajo niti enega nekoliko študentskega časopisa.

ENVER Č.: Predsedstvo UK Sarajevo je v kooperaciji z rektorjem dr. Nenadom Kecmanovićem sprejelo stališče, da redakcija takšna kot je sedaj ne more izvajati ponujenega koncepta, ki ga je ta redakcija ponudila UK in slednja sprejela. Lahko se zgodi, da bo UK v naslednjih dneh zamenjal kompletno redakcijo, privedli torej novo redakcijo, ki bo naprej delala po našem konceptu. To je seveda absurd, ki pa ni tukaj nič nevsakdanjega. Kot glavni greh nam očitajo, da nismo bili v vseh tekstih dovolj jugoslovanski in študentski, kar smo omenili, da Valter bo. Vendar pa ni nikjer zapisano, da mislimo v čisto vseh tekstih biti popolnoma jugoslovanski, saj to je nemogoče. Pet izdanih števil Valterja je naš dokaz ali smo ali nismo bili dovolj jugoslovanski in študentski. Nadalje nam očitajo psovke in so nasploh kar naenkrat zelo puritanski. Ampak, Sarajevo je specifično mesto, kjer vladajo pravila „palanke“, duhovne samozadostnosti. V Sarajevu imamo enega slikarja, enega Bregovića, enega Kustorico... Če se slučajno pojavi kakšen novi, ga Sarajevo uniči, da se mu ne porušijo idoli. Videti je, da je tudi Valter postal naenkrat odveč. Res je bil oster, kar je za tukajšnje razmere nevsakdanje in politična oblast nas je na prefinjeni način izigrala. Pri tem so koristili kot glavno figuro UK, v katerem imajo močno zaledje in velik potencial. Treba je povedati, da smo kljub vsemu razmišljali in še razmišljamo o novi, sedmi številki Valterja, da pa je kaj malo možnosti, da bo prišlo do realizacije.

MIRO LENIĆ

Dolina . . .

Dejan Murko je bil za predsednika OK ZSMS Maribor-Rotovž izvoljen na nadomestnih volitvah januarja 1988. 14. decembra lani bi morala biti programsko volilna konferenca te organizacije, na kateri bi volili novo vodstvo. Dejan Murko je kandidiral za predsednika. „Tri dni pred prvo konferenco me je nekdo poklical. Povedal je, da je delegat konference ter da mu je partijski sekretar v njegovi DO sugeriral, naj ne voli mene. Zadeva se mi je zazdela čudna, zato sem poklical predsednike treh OO ZSMS v delovnih organizacijah. Po zagotovitvi diskretnosti so priznali, da so na njih podobno vplivali. V dveh primerih enako — preko sekretarja OO ZK v delovnem okolju — v enem primeru pa preko direktorja TOZD (!)“.

Murku je postalo jasno, „da okoliščine kažejo, da bo konferenca OK ZSMS zaradi določenih parcialnih interesov potekala v pristranskih okoliščinah“.

Konferenca 14. decembra ni bilo, ni prišlo dovolj kandidatov. Ponovno je bila sklicana za 12. januar. Delegatov je bilo tokrat dovolj, konference pa vseeno ne. Predsedstvo OK ZSMS je sklenilo, „da jo zaradi nezadostnih pogojev za korektno in nesporno izvedbo te konference prestavi“ (Murko). Rado Weingerl, sekretar OK ZSMS Maribor-Rotovž je dodal, „da se je porodil sum v korektnost postopkov v prvi fazi“.

Ob poznavanju določenih dejstev ta pregled dogodkov odpira celo vrsto vprašanj.

Torej: če je res, da so se partijski sekretarji OO ZK in celo direktor TOZD(!) ukvarjali s predsednikom občinske mladinske organizacije, se niso na suho. Iz nejasnih pričevanj (le takšna oz. povsem nasprotujoča si so na voljo) naj bi pot do sekretarjev oziroma direktorjev vodila od sekretarja OK ZSMS Rada Weingerla (tedni profesionalca) preko sekretarja OK ZKS Tomaža Kšela (spomnite se pisem v Večeru in pesmi v Komunistu!). Če so bile te povezave dejansko vzpostavljene (Murko to zatrjuje, Kšela in Weingerl zanikata), smo vnovič pri klasičnem obrazcu vodenja kadrovske politike. Saj — sistemski se rušijo in vzpostavljajo na takšnih nivojih.

Zakaj sploh gre v osrednji mariborski občini? Za samodokazovanje, za srboritost?

Glede na to, da zapleta še ni konec, si pomagajmo z duhovito pripombo, da oblastniki uživajo drugačno hrano od navadnih ljudi, kar jim omogoča tudi novo dimenzijo v njihovem političnem obnašanju. Morda bo nekoč celo jasno, točno zakaj gre (je šlo). O tem vas bomo pač takrat obvestili.

Dejan Murko, predsednik OK ZSMS Maribor Rotovž:

Sistemska ne-odgovornost je danes silovito vidna v občinah. Razne koordinacije, kjer se dogovarjajo o vsem, kar smeš in česar ne smeš narediti, razne vnaprejšnje preverbe mnenj in stališč, nasveti, seveda niso dobronamerni, itd. vse v medsebojno pripadnem in solidarnem smislu.

Vsi ti okvirji, to mrtvo funkcioniranje pogubno omejuje samostojnost delovanja OK ZSMS, potiska jo v splošnost, samodejno povprečnost in mlahavost.

V trenutku, ko sem želel poseči v to sem postal odvečen element, „ki uporablja nesprejemljive metode pri svojem delu in, ker je nevarnost, da jih bo uporabljal še vnaprej, se z njegovo ponovno kandidaturo ne strinjam“; so se glasile besede sekretarja OK ZSMS Rada Weingerla, po mojem javnem nastopu v skupščini. V skupščini sem se namreč javno, kot občan opredelil proti ustavnim dopolnilom, svoje stališče pa uveljavljal že prej, tudi v mladinskem predsedstvu in predsedstvu SZDL. S svojim stališčem sem očitno prekršil ustaljen ritual, ko se morajo drugačna stališča podrediti sklepu foruma, prekršil sem ustaljene norme in metode dela in ogrozil pripadništvo med profesionalci v DPO občine Rotovž, (kjer je tudi osebni dohodek sekretarja ZSMS zagotovljen preko ene pipe — obč. proračuna).

To pa tudi ni bil edini vzrok za pristransko in zahrbtnost vodenja kadrovske politike v OK ZSMS Rotovž in vzajemnega sodelovanja mlad. (Weingerl) in partijskega sekretarja (Kšela) pri izvedbi konference in direktivah delegatom.

Drugi vzrok je bil po mojem načrt, program ki sem ga zastavil ob vnovični kandidaturi za dvoletni mandat, v smeri prekinitve solidariziranja OK ZSMS z komerkoli in gradnje prenovljenih odnosov v organizaciji.

Kot realno podlago tega, si predstavljam odprto predsedstvo OK, z lastno in neodvisno držo z vzpostavljanjem identitete organizacije, skozi vključitev načela odgovornosti, ki vsebuje način nadzora in odpoklica predsednika in predsedstva v primeru neuspešnosti pri izvedbi nalog in programa. Obenem s spremenjenimi metodami dela pa zagovarjati tudi nujno potrebo po zagotovitvi neoviranega prostora različnim interesom, da se svobodno organizirajo in opredeljujejo, ter eksistirajo na podlagi uspeha neposredno pred volilci.

Rado Weingerl, sekretar OK ZSMS Maribor Rotovž:

Vse kar lahko dam, je moja dobra beseda, da se o tem nisem z nikomer pogovarjal. Upam, da bo Dejan prišel s konkretnimi podatki in vso zadevo podkrepil. Moje in Tomažev ime se sedaj veliko omenja. Če se dokaže, da je takšna situacija bila, potem mora nositi vsak svoj del odgovornosti, vkolikor pa ne, jo mora nositi tisti, ki je razglasil to kletvo.

Tomaž Kšela, sekretar OK ZKS Maribor Rotovž:

Zagotavljam, da kot partijski sekretar nisem nikogar klical, da ne sme voliti Murka. V organih nismo o tem nikoli razpravljali in zagotavljam, da vodstvo ZK v občini Maribor Rotovž ni nikoli povleklo nobene poteze s tem v zvezi. Z mladino Rotovža smo imeli vedno zelo korektne in odprte odnose. Veliko smo se pogovarjali, zadeve razčiščevali, pri tem pa ohranjali nujno avtonomnost.

B. P.

„Ni toliko pomembno KAJ, bolj pomembno je KAKO ljudje razmišljajo“

THINK GLOBALY, ACT LOCALY

Če smo bili pred dobro polovico leta priča spontani združitvi slovenske demokratične javnosti v novoustanovljenem Odboru za varstvo človekovih pravic, je napočilo obdobje, ko je obleka Odbora postala pretesna za kolektivne (vsaj nekatere) člane. Zaradi narave dela in naloge Odbora, ki je deloval zunaj sistema in je moral biti eno(s)ten, so ostali interesi in programi kolektivnih članov (tukaj imam v mislih NDG) trenutno stopili v ozadje.

Ker sistem zaenkrat še ne more zagotoviti in ščititi takšen neodvisen družbeni prostor, v katerem bi se lahko predstavljale skupine ali posamezniki s svojimi interesi, programi, Odbor pa med drugim tudi to hoče, je ravno on tisti, ki bi lahko to realiziral — dal prostor različnim interesom, sam pa nadaljeval s svojim programom.

Razmišljanja v tej smeri so prisotna v samem Odboru, so pa še zraven tega drugi scenariji, o katerih je že bilo nekaj rečenega v javnosti.

Pričujoči intervju je bil narejen z Markom Hrenom, ki je eden od začetnikov mirovnega gibanja pri nas in se je aktivno zaključil tudi v delovanje Odbora — v katerega je prenesel bogate izkušnje iz dolgoletnega delovanja v NDG — mirovnem gibanju. Intervju govori o pripadnikih gibanja, načinu delovanja, kot tudi o razvojni poti projektov in s tem gibanja samega skozi čas in prostor do danes. Torej o gibanju včeraj, danes, jutri.

MARKO HREN — INTERVJU

so povsem volonterske, zato se pri projektih angažirajo ljudje, ki so za to notranje motivirani in ki čutijo, da se lahko v določenem trenutku s svojimi sposobnostmi in voljo pridružijo.

KATEDRA: S tem si že delno odgovoril, zanima pa me tvoj motiv. Aktiven si že od začetka mirovnega gibanja. Kateri moment te je pripeljal do tega? Nekateri za vzrok navajajo travme, ki so jih doživeli v vojski . . .

HREN: Od vsega začetka, ko sem se začel zavedati svojega lastnega toka mišljenja, kar se človeku po naravi razvoja zgodi nekje med puberteto, sem sledil temu glasu. Kar hitro sem začel razmišljati zunaj miselnih vzorcev, s katerimi je bil napolnjen prostor okoli mene. Pravzaprav to ni tako težko — socialistična morala (kolikor ta sploh obstaja) se je razblinjala sama od sebe, ljudje so iz cerkve hodili s povsem nekršanskimi obrazy, skratka, ideologije so tako in tako ležale na cesti. Veliko hujski so bili miselni vzorci, ki nosi nosil imena, a so zakoreninjeni vzorci nesprejemanja, agresije, jeze na vse, kar je različno od tebe. Absurdov, ki so kazali človeško zablodo, je bilo v tistih letih na pretek. Nastajala jeti informacijska družba in zato so bili ti absurdi v nebo spjoci, na prvih straneh časopisov, slike iz Vietnama, poročila s front, klanja v Južni Ameriki, Guatemala . . . name je to delovalo grozljivo. Konec gimnazije (1977) smo z nekaj prijatelji ho-

teli ustanoviti pacifistično skupino, nekakšno sekcijo War Resisters International. Prevajali smo letake o radikalnem pacifizmu iz angleščine, razmišljali o svobodni volji, anarhizmu. Z ustanovitvijo skupine ni bilo nič, saj nismo imeli nikakršnih poznanstev pri institutih, ZSMS je veljala za odtujeno režimsko birokracijo, spominjam se samo tega, da smo dobili nekaj svaril, naj se taje ne zabavamo. Skratka, da ostanem pri stvari, moji motivi so izhajali iz svobodne volje, iz notranjega glasu vesti, ki je pravil, da obrazi, ki determinirajo družbo in posameznika, niso a priori pravilni za vse in se jim ni slučajno in potrebno pokoravati. Ko sem prišel iz vojske, so se začela torturirati NDG in takoj sem začel z njimi sodelovati. Moji motivi so torej vezani na težnjo po življenju, po svobodni volji in na osvobodjanju od od „družbenih“ miselnih in vedenjskih vzorcev, vezani so na univerzalnost preizkušnje človeštva pri preseda nju komunikacijskih vzorcev, ki temeljijo na razdvojenosti, na iluziji o medsebojni ločenosti in iz tega izvirajočem nesprejemanju, ki se kaže tako v odnosih med posamezniki, kot v odnosih med skupinami, narodi, rasami, državami.

KATEDRA: Se pravi želja po novem, avtentičnem načinu življenja?

HREN: Raje, recimo, želja po zdravljenju. NDG razumem kot tisto potenco, ki je namenjena zdravljenju na skupinskem nivoju. To je potenca, ki odpira tak rane

KATEDRA: Nekateri avtorji (Offe, Raschke) v analizah NDG govorijo tudi o socialni strukturi. Kakšna je ta v mirovnem gibanju? Kolikor sam vidim, so prisotni večinoma ljudje z višjo izobrazbo.

HREN: Kot je ena osnovnih značilnosti NDG, da so prilagodljiva in dinamična, tako je temu primerna tudi socialna struktura. Ob različnih projektih in v različnih fazah znotraj teh projektov se struktura zastopnosti spreminja. V začetku 80. let, ko je mirovno gibanje pri nas nastajalo, je bila struktura povsem drugačna od

današnje. Če so tedaj v „core group“, v jedru skupine, prevladovali srednjeolci, potem danes prevladujejo starejši intelektualci, pa ne tisti srednjeolci, ki so izrasli iz leta 83, 84. A zastopnost je resnično zelo raznolika. Po znanih poletnih dogodkih so k mirovnikom na primer začele zahajati ženske, večinoma srednjih let, delavke, ki so se sprehajale pred Metelkovo. Takrat smo mirovnik pripravljali delavnice o nenasilju in civilni neposlušnosti in s „sprehajalkami“ smo nekako našli skupno pot. Vse aktivnosti v gibanju

civilizacije, ki išče najbolj trdne blokade. Poglej, kaj počno NDG, odpirajo rakasta tkiva jugoslovanske realnosti — partijo, vojsko, opevano politiko, opevane politike. Pri NDG gre za demistifikacijo mističnega, za osvoboditve od priučenih vzorcev, od frustrirajočih mehanizmov, za emancipacijo na vseh nivojih, za aktivno sodelovanje in za nepristajanje na manipuliranje.

KATEDRA: V samem mirovnem gibanju so aktivni in pasivni člani. Kako se odraža delo enih in kako delo drugih? Ali en akter nastopa pri posameznem projektu skozi ves proces, ali sodeluje pri več projektih? Ti se na primer aktiviraš pri več ali manj vseh vprašanih.

HREN: Angažma posameznika, naj se imenuje aktiven ali pasiven, je način, s katerim vpliva na tona le skupine. Angažma je odvisen od naravnosti človeka, od njegovih karakternih lastnosti, njegove ravnosti, boljše rečeno jasnosti. Vsak ima v skupini svoje mesto, pa čeprav ne izvede, da bi igral kako vlogo. Nekateri so zraven navidez pasivni, kot da intuitivno vedo, da spadajo zraven, ne da bi opravljali kako posebno „aktivno“ vlogo. Eno enostavno energetske čutilno, da so zraven, drugi pridejo že z jasnimi idejami o tem, kar naj bi v skupini podeli. Nekateri imajo funkcijo, da delajo „aktivno“, drugi, da so energetske zraven. Na koncu se izkaže, da se drug od drugega učimo, vsak zase in za celo skupino. Različne vloge niso pomembne samo za skupino, temveč predvsem za osebno rast posameznikov v skupini. Sam sem se veliko naučil ravno od tistih, s katerimi sem imel največ težav, recimo Jovi, pa Barbara, saj sem se vedno znova mašel pred preizkušnjo in preko sebe. Hvaležen sem jim in šele kasneje mi je postala njihova vloga jasna in sprejemljiva — predvsem pa, vsaj zame, se kako aktivna. O moji vlogi — skupini pa bi lažje povorili druge.

KATEDRA: Rekel si, da si imel vlogo konceptualista?

HREN: Pri nekaterih projektih sem bil med tistimi, ki so delali koncepte. Mirovnemu gibanju sem se pridružil — precej jasnim idejami o mirovni zvezi, o ugovori vesti, o civilni družbi, nastali so koncepti za akcijo Dajmo otroku možnost, za demilitarizacijo solstva, itd. Precej stikov je bilo tudi ze skupinami po svetu in mednarodna komunikacija se je konceptualizirala sama po sebi, tu sta kot designerja nastopala se Tomaz Mastnak in Ingrid Bakše. Pri vsem tem je kot konceptualisti sklapljama NDG, mirovnikov in naših projektov v ZSM nastopal Irena Krivec-Nace.

KATEDRA: Kako je, s tem v zvezi, s porazdelitvijo vlog (horizontalno in vertikalno)? Ali zavzema posameznik v skupini določeno

vlogo ali se ta menja? Prej sva govorila o konceptualistih, opazovalcih, kritikih . . .

HREN: Vsak doprinese toliko in tisto kar zmore. Od nikogar ne moreš pričakovati ali pa zahtevati več. Hierarhije je toliko, kolikor je različnih sposobnosti. Nobena hierarhija ni formalizirana. Nobeden ni formalni vodja kakega projekta, nobeden ni formalni konceptualist. Večino zadev prediskutiramo skupaj, res pa je, da v diskusiji sodeluje seveda samo tisti, ki je motiviran. Nihče se ne sekira, če imata motiv samo dva, ta dva pač speljeta zadevo sama in v eni fazi se drugi priključijo, pomagajo. Organizacija je torej anarhična v pravem pomenu besede — nerepresivna, v stilu „neither sheep nor shepherd“. Vloge se seveda menjajo, na projektu. Dajmo otroku možnost smo na primer v smislu vloge koordinatorja in organizatorja delali v različnih obdobjih različnih ljudi, Marijana Lašček, Stojan Sorčan . . .

KATEDRA: Ozriva se še na začetke gibanja. V prvem projektu, t. j. civilna služba namesto vojaškega roka, smo iz javnih medijev razbrali, da je bila slovenska politika pripravljena na delne rešitve problema, bila je za kompromis. Reakcije iz drugih delov Jugoslavija pa so bile prav iracionalno napadalne. Kako to, oziroma zakaj ni bil projekt v Sloveniji sprejet?

HREN: Ena od temeljnih stvari v razliki med Slovenijo in ostalimi deli Jugoslavije je, da je slovensko jasno mnenje, oziroma artikulirani segmenti v Sloveniji, predstavljajo na različnih področjih pritisk in impulz za spremembo v ravnanju in v konceptu slovenske politike. Rigide politične strukture so se začele spreminjati zaradi pritiska od spodaj. Spreminjati ne samo s tem, da so se delno demokratizirale in vsaj formalno dopuščale iniciative, ampak so začele skupine in posamezniki na oblasti počasi spreminjati tudi besednjak in tudi miselne vzorce. Impulzov od spodaj v taki meri drugod po Jugoslaviji ni bilo. To je bržkone temeljni razlog. In od tu lahko začnemo naštevati razloge, zakaj ni bilo impulzov od spodaj, zakaj ni iniciativ za priznavanje ugovora vesti iz črne gore, Bosne, Srbije . . . In na vrsto bi prišli standardni odgovori: različni kulturni prostor, različne tradicije, različni vedenjski in miselni vzorci, vloga vojske v zgodovini, itd.

KATEDRA: V tem kontekstu se pojavlja tudi primer JBTZ. Ustanovljen je bil Odbor, vsa energija demokratične javnosti se je usmerila vanj. Kako je z mirovnim gibanjem? Pojavila se je skupna točka, varstvo človekovih pravic, kar je problematiziralo m. g. že ob svojih prejšnjih projektih. Kakšna je bila možnost aktiviranja v tem Odboru in ali lahko ob njem mirovno gibanje deluje avtonomno? Vzporedno

z delom Odbora so npr. mirovnički organizirali delavnice na temo nenasilja. Kaj pomeni Odbor za mirovno gibanje?

HREN: Najbrž je osnovna funkcija, ki jo je mirovno gibanje opravilo v Odboru, tista, ki jo je mirovna skupina opravljala vsa prejšnja leta. In to velja za vse skupine, ki so ustvarjale klimo v prejšnjih letih in ki so se sedaj združile v Odboru. Mirovniki smo odprli en način razmišljanja, zabrenkali na eno struno. Odbor je poizkus komunikacije med artikuliranimi segmenti, poizkus zaigrati v orkestru. Vsaka segment, vsaka struna zveni avtonomno naprej, obogatena z izkušnjami in kvalitetno drugih.

V teku te godlje zadnjih nekaj mesecev je mirovna skupina na eni strani avtonomno vodila svoje projekte naprej (npr. nenasilje), na drugi strani pa se je povsem avtonomno pojavilo gibanje žensk na Metelkovi. In del tega gibanja se je pridružil mirovnikom, ne direktno odboru, ampak mirovnikom. Torej mirovno gibanje ob delu Odbora plodi in se oplaja. In podobno druge skupine. Ob delu Odbora so nekateri segmenti dejansko prispevali vse svoje znanje, sposobnosti in zmoglosti. Med drugim je mirovna skupina prispevala svoje izkušnje v komuniciranju s človekoljubnimi organizacijami po svetu. Omrežje skupin in posameznikov v svetu je bilo že vzpostavljeno, vrsta ljudi tukaj je imela z njim izkušnje in ni bilo težko pognati mehazma informiranja mednarodne civilne in politične javnosti, kar se meni osebni zdi eden bistvenih faktorjev, ki bo vplival na razvoj dogodkov pri nas. Če ne bo vplival, bo to slab znak in bo pomenil, da se Jugoslavija zaoklepa v zapor. Pri vsej zadevi se mi zdi bolj kot formalni obstoj in formalna interakcija nekih skupin pomembno prenašanje izkušenj, znanja, modrosti, potence.

KATEDRA: Kako si omenil povezave s tujino, me zanima, kako deluje M. G. z gibanji na V in Z? Pomenijo ta gibanja samo izmenjavo informacij, srečanja, solidarnost? Kako je bilo ob tem zadnjem primeru?

HREN: Glavno pri tem je, da se gradi mreža komunikacij, neposrednih komunikacij med ljudmi različnih okolij. Iz tega sledi medsebojno nabiranje izkušenj, kot si omenil, in na drugi strani, še bolj pomembno, spoznavanje različnosti in enakosti, spoznavanje, da so onkraj mej tudi ljudje, ki se ukvarjajo s podobnimi ali pa z različnimi vzorci. Ob izmenjavi izkušenj in ob spoznavanju ljudi počasi dobivajo občutek univerzalnosti. Počasi se izgublja iluzija razdeljenosti človeštva, razcepljenosti. Živimo na istem planetu, brezpogojno povezani v skupni preizkušnji, težijo nas isti vzorci v različnih manifestacijah. Lahko bi rekli, da na istem odru

igramo različne vloge, da smo v istem kotlu različni koščki. Eden temeljnih vzorcev, s katerimi se ukvarja mirovna vzgoja, je „slika sovražnikov onkraj mej“. To je vzorec, ki nam ga „miroljubna“ Jugoslovanska oblast zabija v glave ves čas — ogroženi smo od sovražnikov z vzhoda, zahoda, severa in juga, iz pekla in nebes, od zunaj in od znotraj, od preteklosti in prihodnosti. Zdravljenje tega vzorca lahko poteka samo z neposrednim komuniciranjem s temi namišljenimi sovražniki, s temi sovražnimi kapitalisti, s to sovražno emigracijo, s tem sovražnim zahodom, s temi nevarnimi nacionalisti, s tem turbinarnim vzhodom. Spoznati je treba, da so to samo ljudje, ki razmišljajo, pogosto v zelo podobnih kategorijah. Spoznavanja različnosti je pomembno predvsem zaradi presejanja strahu pa rojeva jezo in dopuščajo manipulacije. Izkušnje, ki jih dobivamo v komunikaciji, so zelo pomembne za naše delo na lokalnem nivoju, pri nas, v skladu z znanjem maksimo NDG „Think globally act locally“. Skratka, miselne vzorce, ki delujejo na univerzalnem nivoju, in vzorec vojaškosti je eden takih, je moč preseči samo v medsebojni povezanosti in interakciji.

KATEDRA: To je nekakšen tvoj pogled nadaljnjega razvoja na mednarodnem nivoju. Kakšno perspektivo pa vidiš v lokalnem delovanju MG v Sloveniji in Jugoslaviji? V okviru tega, kar se pri nas dogaja, ima kljub vsej tej demokratični javnosti bolj malo možnosti uspešnega delovanja, če smo pesimistični?

HREN: Jaz ne razmišljam na ta način. Zame doseženi ali nedoseženi cilj, ki si ga zastaviš, ni najpomembnejše merilo za ocenjevanje uspešnosti tvojega delovanja. Ne, stvari se dogajajo predvsem pred očmi. Če se zgodi premik, tudi na formalnem nivoju, če neka tovarna neha izdelovati pištole, če ZIS izda zakon o civilni službi, če ukinejo predmet SI O in DS, bomo zaploskali in rekli „hvala bogu!“ To bo uradna potrditev našega uspeha, ki pa je v bistvu ne potrebujemo. Мене zanima pot, na kateri stojim, in na njej bom delal. Bolj kot to, kaj pravi skupščina, ko sliši za ugovor vesti, je pomembno, kaj ob teh besedah mislijo ljudje, po tem, ko se že toliko let govori o vesti. In moj namen ob temi projektu je bil reafirmirati pojem vesti, nič drugega. Legalizacija ugovora vesti bo stranski produkt te reafirmacije. Samo priznanje ugovora vesti zoper vojaško službo se dejansko tiče samo nekaj tisoč ljudi, avtonomnost posameznikovih odločitev, njegova vest in svobodna volja pa se tiče vseh. Zato imajo ta seme na velike razsežnosti in kolikor izgleda ta projekt mali show, toliko za njim stoji večji show.

Prilagodil: Drago Marković

Analfabetska primitivnost proti mladinski radikalnosti

Nekaj od tega bo že držalo, da je trinajstica nesrečna številka. Radikalci, ki so pod parolo, zapisano v naslovu, prve dni letos sejali v Trstu, so od jugoslovanskih oblasti za nameravan 35. kongres svoje Transnacionalne radikalne stranke v Zagrebu dobili aroganten njet. Z izborom Jugoslavije radikalci že niso imeli pretirane sreče, čeprav se je kasneje izkazalo, da so prepoved skupaj z ZSMS uspeli obrniti v svojo korist.

Smo pred kitajskim letom kače. Naše predsedstvo države in že propadli Mikuličev ZIS pa sta na prošnjo radikalcev reagirala kot preplašena strupenjača že lani. Naši oblastniki so se najprej izvili s tem, da zakoni tujim strankam ne pustijo prirejati zborovanj na naših tleh. Pri tem jih ni motilo, da radikalci vsaj od kongresa v Bologni niso prav nič podobni klasični politični stranki. Radikalce bi veliko bolje označili za gibanje. Dokaz je njihova drugačna politična paradigma: ne-boj za oblast, nenasilje, javni nastopi, potočevanje za pravice človeka do državnih institucij nadvlade in prisile.

Po tej skopji in neargumentirani zavrnitvi, se je v gonjo proti radikalcem vključil servilni del jugo štampe. Prednjačile so Večernje novice iz Beograda. Svojim bralcem so pojasnile, da so med radikalci tako mafijaši kot nobelovci. Ne vem, če so Večernje novice kdaj napisale, da so med člani naše Komunistične zveze tudi mafijaši (neumski so tako rekoč že razkrinkani). No, z nobelovci pa se naši rdečepartijski že ne morejo več pohvaliti. Novosti tudi niso pozabile napisati, da je pokojni vođa KPI **Enrico Berlinguer** radikalce imenoval „peščica cirkuških eksibicionistov“. **Berlinguerja** (Bog mu daj večni mir) je kdaj pa kdaj v kakšnih ocenah očitno hudo zaneslo: italijanski komunisti so ob Informbiroju jugoslovanske kolege imeli kar za tolpo fašistov. Novosti so to — gotovo zaradi zakona o nevnemirjanju občanov — raje zamolčale.

Napadom na radikalce se je delno pridružilo tudi glasilo slovenske SZDI. Delo. V času bohinjskega srečanja slovenskih mladincev z Marcom Panello in tovariši je o tem obisku priobčilo mnenja treh slovensko-manjšinskih predstavnikov iz Italije. Najbolj negativno radikalen do radikalnih transradikalcev je bil **Stojan Spetič**, senator KPI. Ni mu znano, da bi se radikalci javno zavzemali za pravice Slovencev v Italiji. Morda so se radikalci res nekoliko protislovno lotevali manjšinskega vprašanja v Trstu, dejstvo pa je, da so nekoč že pripravili svoj zakon za globalno zaščito Slovencev v Italiji, česar za marsikatero večjo italijansko stranko ne moremo reči. Za nameček pa je **Panella** na tiskovni konferenci v Trstu in v Cankarjevem domu dal manjšini odločno podporo:

„*Problem Slovencev v Italiji je pomemben politični problem in Slovenci sami bi ga morali bolj sodobno zastaviti. Radikalci se bomo za rešitev tega problema zavzemali ne samo v Trstu, temveč tudi v videmski pokrajini, prav tako pa bomo ščitili Italijane v Istri. Bistvo problema je v krepitvi samozavesti, v odporu in premagovanju lažne tržaške bojznosti pred „bilingvizmom“ in radikalci bomo na prvem mestu v splošni bitki za te cilje.*“

Da sploh ne govorim o tem, kako radikalni projekt Evrope brez meja odpravljaja vprašanje večine in manjšine! Sicer pa je Primorski dnevnik iz Trsta o trodnevnem obisku radikalcev v Sloveniji, od 4. do 6. januarja, ves čas poročal korektno in s simpatijami. Radikalni kongres v Zagrebu je ob 63 poslancih v Evropskem parlamentu v Strasbourgju in med 200 vrhunskimi osebnostmi evropskega kulturnega, političnega in ekonomskega življenja podprl tudi slovenski rojak slikar **Ljudež Spacal**.

Takšno Delovo poročanje bi lahko imeli za način objektivnega obveščanja ali socialističnega novinarstva, morda tudi preprosto za izražanje drugačnih mnenj. Da, če se med novinarji v Bohinju ne bi na glas govorilo o pritiskih najvišjega slovenskega sldjevskega vodstva na RK ZSMS: naj, zaboga, povabilo radikalcem še zadnji hip preključijo.

Skratka paranoično ravnanje oblastnikov neke zavošene države, ki se bojijo najprej in samo za svoje stolčke. Mar jim je za prijateljsko ponujeno roko prve transnacionalne stranke v Evropi, čeprav so pri besedah polni približevanju staremu — novemu (= združenemu) kontinentu. „*Ali, to ne podrazumeva naše politične ustupke bilo kome*“, kot je bil pred nekaj tedni kategoričen sekretar predsedstva CK ZKJ **Stefan Korošec**. Analfabetska politično — „načelna“ primitivnost in kratkovidnost balkanskega tipa pač.

Preplašena kača strupenjača bo letos še slepo sikala in grizla, kamor bo naneslo. Različne novostanovljene zveze, ki ne skrivajo političnih ambicij, ji namreč že stopajo na prepe.

ZSMS je z galantnim in profesionalno izvedenim gostiteljstvom radikalcev (po mnenju nekaterih novinarjev je bilo zanje v Bohinju in Ljubljani bolje poskrbljeno kot na lanski beograjski balkanski konferenci zunanjih ministrov, ki šteje za enega poslednjih uspehov naše diplomacije v neslavnem zatonu — besedovanje predstavnikov RK ZSMS **Jožeta Škočja**, **Zrana Thalerja**, **Dejana Verčiča** in članov federalnega sveta transnacionalne radikalne stranke je bilo simultano prevajano v pet jezikov: slovenskega, srbohrvaškega, italijanskega, francoskega in španskega), že dokazala, da ji evropska politika niti ni tako tuja.

Boris Jaušovec

OSNOVNA NAČELA DELOVANJA AZS SO:

1. Objektivno seznaniti najširšo javnost s problematiko odvisnosti od vseh vrst drog
2. Motivirati strokovno javnost, ZSMS, SZDL in druge institucije za aktivno sodelovanje pri interdisciplinarnem proučevanju in reševanju te problematike
3. Sprememba KZJ SFRJ, čl. 245 in 246 ter Zakona o proizvodnji in prometu z mamil, predvsem v zvezi z marihuano, od dekriminacije, preko depenalizacije do postopno uvedene preventivne legalizacije
4. Preprečiti z argumenti zakonodajalcu še strožje sankcioniranje, saj obstajajo v strokovni javnosti tendence po inkriminiranju uživanja drog, posedovanja, odvzemu poslovne sposobnosti, prisilnem pošiljanju na zdravljenje ter odvzemu oziroma preprečevanju, da bi uživalci pridobivali vozniško dovoljenje, dovoljenje za strelna orožja, ipd.
5. Sprememba družbene zavesti v zvezi z drogami in ustvarjanje ozračja v družbi, ki bo vplivalo proti uživanju drog, proti alkoholizmu in tabletomaniji ter za humano, zdravo, angažirano in kreativno življenje.

AZS začne z delovanjem takoj po ustanovitvi, dne 22. 12. 1988 v Mariboru, ker smatra, da je problem odvisnosti z ozirom na vse slabši družbenoekonomski položaj ter na povečano potrošnjo vseh vrst drog, razvojnno gledano, eden od najbolj perečih. Vse, ki so glasila za osnovni načeli delovanja AZS, tudi strokovno javnost in uživalce, vabimo k sodelovanju. AZS pričakuje konkretne predloge in ideje za reševanje problematike odvisnosti, na osnovi katerih bo sestavila program delovanja. Član AZS postanete na osnovi pristopne izjave, tudi kolektivne, ki jo pošljete na naslov:

KATEDRA, za ANTIPROHIBICIONISTIČNO ZVEZO SLOVENIJE, TYRŠEVA 23, 62000 MARIBOR, telefon: 062-212-004 (od 10. do 14. ure).

AZS se obvezuje, da bo o svojem konkretnem delovanju sproti objektivno obveščala javnost v vseh medijih.

Za AZS Slave Gorjup

ANTIPROHIBICIONIZEM Dol s plašnicami nepermisivnosti!

Vsako leto umre na tisoče ljudi, predvsem mladih, zaradi uporabe mamil. Tisti „normalni“ se ob tem le škodoželjno nasmihajo, rekoč: „Prav jim je, karabam degeneriram!“ In kje je tu ljubezen do bližnjega, ki jo učijo vse biblije, od verskih do komunističnih?

Vzrok smrti zaradi mamil ponavadi pavšalno označijo kot zastripitve zaradi prevelike doze, ali odpoved jeter in drugih vitalnih organov zaradi dolgotrajnega uživanja. Dejansko bi lahko prvi vzrok odpravili s pravilno odmerjenimi dozami, drugače pa z uporabo čistih, strokovno predelanih mamil (predvsem pri mamilih, ki se vbrizgavajo intravenozno, so primere praviloma nevarnejše od same aktivne substance). Vse to pa je seveda nemogoče, če s prometom mamil gospodarji organizirani kriminal, ki ga zanima le zaslužek. Toliko glede „trdih drog“, torej tistih, ki povzročajo močno telesno odvisnost (pogojno lahko mednje uvrstimo tudi alkohol, ki pa seveda ni mamilo, saj je vendar legalen).

Kaj pa t. i. „lahke droge“? Relativna nenevarnost in dejstvo, da ne povzročajo trajne zasvojenosti, vsekakor govorita v prid umiku uradne anatome. Fantazme p. „begu pred realnostjo“, „nepotrebnosti še enega strupa“ ipd., pa dejstvo, da gre za nekaj tujega, „ekstotičnega“, z domačo tradicijo nepovezanega, so argumenti proti legalizaciji. K tem prispeva tudi splošno neznanje, vzpodbujeno z uradnim agitpropom, pa dejstvo, da substance, katerih posest, pri in pre-delava, prodaja, itd., so omejene v kazenskem zakoniku kot kriminalna dejanja, med „navadnim ljudstvom“ veljajo za enak bay-bay, pa naj gre za heroin ali navadno „travico“.

Mnogi se zavzemajo za to, da bi obdržali ali celo posrtili sedanjost zakonodajo glede drog, da pa bi ob enem pogledali skozi prste „vrtičkarjem“ in posestnikom manjših količin marijane. Taki predlogi so čista hipokrizija! Skratka vse dežele sveta, še posebej socialistične, že posebej pa Jugoslavija, težijo k temu, da bi zapovedale, prepovedale ali kako drugače „predpisile“ kar največ dejanj in stanj, po možnosti kar totaliteto individualnega, kolektivnega in družbenega bivanja. Te tendence se v praksi kažejo kot hiperregulacija, poplava zakonov, ki jih je praktično nemogoče dosledno upoštevati. Kršitve take zakonodaje so seveda nekaj vsak-

daneja in splošno toleriranega, omogočajo pa, da v primeru, „ako se izkaže potreba“, povsem zakonito zašijemo kogarkoli.

V konkretnem primeru mamil uživanje oz. „zloraba“ ni glavni problem. Je le vidni vrh ledenega gora. Upam si trditi, da za zakonito prevođenje prometa . . . z mamil „stoji“ organiziran kriminal, ki ima od tega tudi največ koristi. Čisto vseeno je, če ga imenujemo mafija, teroristi, „osvobodilna gibanja“, korumpirani politiki (vseh mogočih barv in provenienc) ali pa kar konglomerat vseh skupaj. Tisti, ki jih v zvezi z mamil največkrat zaprejo, ponekod celo pobijajo, so majhne ribe: uživalci, preprodajalci, tihotapci, pridelovalci surovin . . . Šefi so praviloma nedotakljivi. Še tako ostra represija proti mamilom in z njimi povezanimi ljudmi ne rešuje problema, povzroči pa lahko mnogo osebnih tragedij, klimo splošne opresije . . . — v vsakem primeru pa več škode kot koristi.

Prava rešitev je LEGALIZACIJA! Družbeno (strokovno, državno, zakonsko) kontrolirana in regulirana pridelava, predelava in distribucija bi dvignila kvaliteto mamil v uporabi in znižala njihovo ceno na tržišču (vemo, da je večina mamil v bistvu poceni, draži jih z njihovo ilegalnostjo povezano tveganje, preprodajne verige, povpraševanje, ki presega ponudbo itd.), olajšala bi javno in s predsodki manj obremenjeno kooptiranje s problemom narkomanije, kar je že samo po sebi velik korak k reševanju problema. Legalizacija bi tudi povečala obseg mednarodnega trgovanja, odpiranja novih delovnih mest in turističnega prometa, nazadnje pa bi davki na promet z mamil „ufurali“ znatna sredstva v državno blagajno.

Za trditve, da bi legalizacija mamil odprla več problemov, kot da bi jih rešila, pravzaprav ni dokazov — so le predsedki obremenjene hipoteze. Znano je, da se je v času prohibicije v ZDA popilo več alkohola kot kadarkoli pred in po tem, da sploh ne govorimo o razcvetu kriminala, nasilju in drugih svinjarijah, ki jih je zakon o prohibiciji direktno ali indirektno povzročil, posledice pa so vidne še dandanes. Ko so Skandinavci legalizirali pornografijo, je zanimanje zanjo med domačim prebivalstvom kmalu uplahnilo, povečal pa se je priliv tujih turistov.

Menim tudi, da nas slogan „Lahke droge da — trde droge ne!“ postavlja pred lažno dilemo. Na nizozemskem, kjer imajo glede lahkih drog skrajno permisivno zakonodajo in še permisivnejšo prakso, je le malo „hašišarjev“ (rednih uživalcev lahkih drog) nad 30 let — zakajanja so se preprosto naveličali. Problem so „junkeji“ (uživalci trdih drog), ki pa jih ni v povprečju nič več kot npr. v ZRN. Fizična potreba po drogi te ljudi preprosto sili v kriminal, inkriminacija njihovega početja pa jih odvrča od tega, da bi poiskali pomoč pri ustreznih javnih službah (socialni delavci, psihiatri . . .), imenovanih tudi „soft cops“ — mehki policaji. Mnogi se želijo znebiti odvisnosti, a njihove možnosti za to so omejene s strahom, družbeno klimo ipd. Legalizacija bi povečala možnost družbenega nadzora in organizirane pomoči, ki bi jo bilo mogoče financirati z delom prometnega davka od mamil.

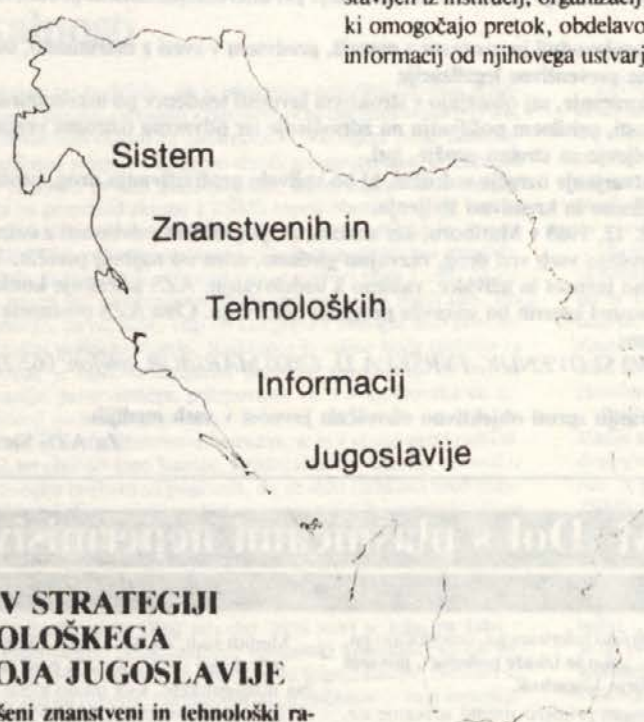
Predvsem pa narkoman ne ogroža nikogar razen samega sebe (izjeme, npr. nasilna dejanja pod vplivom mamil, so zanemarljive, družinske tragedije pa predvsem posledica družbene nemohi glede bista problema), kar pa je končno njegov zasebni problem.

PROBLEM KATEDRE JE PROBLEM MAMIL! Kako leto po „mamilaški aferi“, ki se je medtem izkazala za čisti konstrukt (s političnim ozadjem), lahko to bombastično izjavo vsaj delno potrdimo. Soorganizirali smo namreč okroglo mizo o mamilih (22. 12. 1988, ŠTUK), nekaj članov uredništva in stalnih sodelavcev pa je tudi pristopilo k mariborski podružnici Mednarodne antiprohibicionistične zveze. Ta naj bi imela v Zagrebu kongres takoj za kongresom Transnacionalne radikalne stranke, ki je njena (so)ustanoviteljica, a kot kaže ne bo iz vsega tega nič — kaj se hoče, idiotizem naše državno-partijske oligarhije pač.

Če hočete o tem zvedeti kaj več, pišite na naslov: Partito radicale, Via Mazzini 30, 34121 Trst (Trieste), Italija. Kaj malega pa vam bomo znali pvoedati tudi v našem uredništvu.

Darinko Kores — JACKS, radikalec in antiprohibicionist

Gledano kot infrastruktura, je SZTIJ sestavljen iz institucij, organizacij in sredstev, ki omogočajo pretok, obdelavo in prodajo informacij od njihovega ustvarjalca do po-

SZTIJ V STRATEGIJI TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA JUGOSLAVIJE

„Pospešeni znanstveni in tehnološki razvoj je osnovna oznaka, ki vse pomembneje vpliva na izražanje nasprotij sodobnega sveta in vse bolj določa položaj vsake posamezne države in tudi mednarodnih ekonomskih in političnih odnosov. Zato so znanstveni in tehnološki razvoj in njuno pospeševanje v vseh državah postala temelj (ugodnih) mednarodnih ekonomskih odnosov in politične neodvisnosti države. Zastajanje za tem razvojem, še posebej pa izključevanje iz njega lahko pahne gospodarstvo vsake države v trajno inferiornost z velikimi političnimi posledicami.“

(Strategija tehnološkega razvoja Jugoslavije, Uradni list SFRJ, 32/87)

Uresničevanje strategije tehnološkega razvoja Jugoslavije je nemogoče brez izgradnje enotnega in sodobnega sistema znanstvenih in tehnoloških informacij (SZTIJ), brez katerega ni možno ustvariti integracije jugoslovanskih znanstveno-raziskovalnih aktivnosti, uspešnega znanstvenega sodelovanja, po drugi strani pa usklajenega in smotrnega prenosa tehnologije iz tujine.

V razvoju sistema znanstvenih in tehnoloških informacij ima ključno mesto nacionalna informacijska politika, ki se izraža skozi program razvoja sistema znanstvenih in tehnoloških informacij v Jugoslaviji do leta 2000, prva faza, do leta 1991, pa se izvaja največ z vlaganji sredstev federacije v izgradnjo SZTIJ.

Po svoji naravi SZTIJ predstavlja sistem, ki mora zagotoviti podatke in dokumente, ki so v ožjem pomenu potrebni za znanstveno in drugo ustvarjalno delo, v širšem pa za splošni razvoj.

rabnika, vključujoč tudi zbiranje, obdelavo, prenos in predstavljanje informacij.

Funkcije sistema se realizirajo v institucionalnih oblikah, ki opravljajo informacijske dejavnosti, oblikujejo informacijske proizvode, nudijo informacijske usluge in primarne izvore informacij:

- knjižnice (narodne, univerzitetne, visokošolske in specializirane);
- INDOK in informacijske enote;
- referalni centri;
- specializirani centri znanstvenih in tehnoloških informacij;
- arhivi in muzeji;
- jugoslovanska bibliografska agencija;
- informacijski servis (host).

Program izgradnje SZTIJ, opazovan z vidika usmerjanja sredstev iniciativnega fonda Zveznega komiteja za znanost, tehnologijo in informatiko do 1991. leta, zajema:

- organiziranje specializiranih sistemov in centrov za posamezne znanstvene panoge in izgradnjo specializiranih baz podatkov;
- posebne programe in projekte skupnega pomena za SZTIJ (centralni katalogi, medknjižnična izposoja in drugo);
- izgradnja in vzdrževanje nujne tehnično-tehnološke osnove;
- organizacija informacijskega servisa SZTIJ, ki bo zagotovil online uporabo domačih in tujih baz podatkov.

SPECIALIZIRANI SISTEMI

Specializirani sistemi predstavljajo obliko organiziranosti institucionalnih oblik po kriteriju specializiranosti po znanstvenih in tehnoloških panogah. Specializirani sistemi bodo organizirani za naslednje znanstvene panoge:

- biomedicina
- biotehnika in biotehnologija
- elektrotehnika
- informacijska tehnologija
- energetika
- kemija
- strojništvo
- materiali in proizvodi
- patenti
- naravne znanosti
- družbene in humanistične znanosti
- ekonomija
- geologija in rudarstvo
- gradbeništvo in prenosno planiranje inovacije
- metalurgija
- pravo in zakonodaja
- prostor in zemljišče
- meteorologija
- promet
- seizmologija
- standardi.

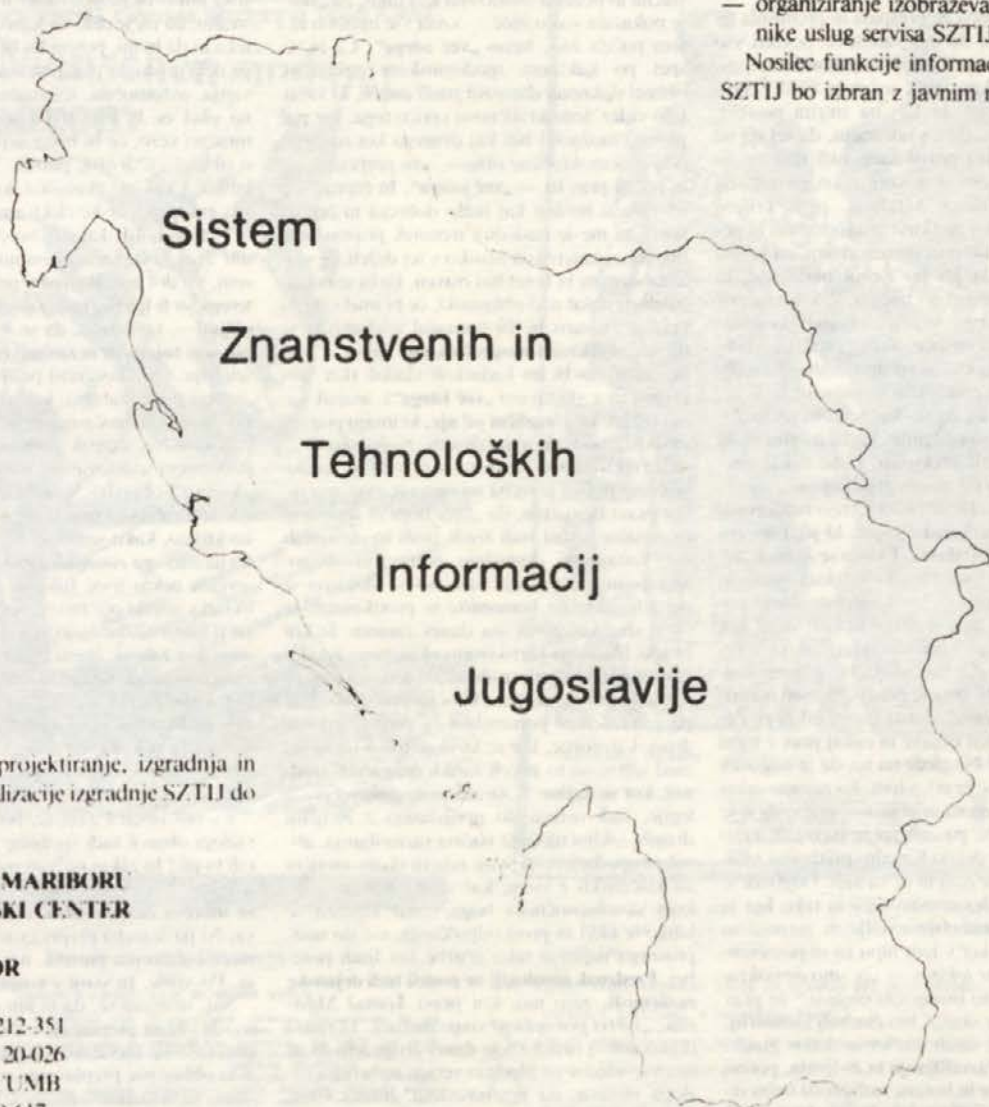
Izbor tipa opreme je pogojen z zahtevo po kompatibilnosti in zagotovilom, da se lahko s to opremo vzpostavi učinkovit komunikacijski sistem z distribuirano obdelavo podatkov v kratkem času in po zmerni ceni. Z nadaljnjim vlaganjem v računalniško in komunikacijsko infrastrukturo bo sistem dograjevan s kompatibilno opremo v primernem obsegu in na osnovi potreb posameznih institucionalnih oblik SZTIJ.

IZOBRAŽEVANJE KADROV

Razvoj SZTIJ in stopnja njegovega izkoriščanja so ozko povezani z izobraževanjem kadrov za izgradnjo in vzdrževanje sistema in izobraževanje uporabnikov sistema. Problem izobraževanja kadrov za razvoj SZTIJ je treba reševati z dviganjem nivoja obstoječega dodiplomskega in podiplomskega študija informacijskih znanosti ter šolanjem, usposabljanjem in izpolnjevanjem kadrov doma in v tujini.

GLAVNI IZVAJALEC IZGRADNJE SZTIJ

Na podlagi javnega natečaja je zvezni komitee za znanost, tehnologijo in informatiko septembra 1988 izbral računalniški center Univerze v Mariboru za Glavnega izvajalca izgradnje SZTIJ. Naloga glavne-

— organiziranje izobraževanja za uporabnike uslug servisa SZITJ.

Nosilec funkcije informacijskega servisa SZITJ bo izbran z javnim natečajem.

ga izvajalca je projektiranje, izgradnja in koordinacija realizacije izgradnje SZITJ do leta 1991.

**UNIVERZA V MARIBORU
RAČUNALNIŠKI CENTER**
Smetanova 17
62000 MARIBOR

Telefoni: (062) 212-351
(062) 20-026
Telex: 33484 RCUMB
Telefax: (062) 29-617

Nosilci izgradnje specializiranih sistemov so jugoslovanski koordinatorji, ki se zbirajo z javnimi natečaji po vnaprej določenih merilih.

PROGRAMI SKUPNEGA POMENA

Glavni programi skupnega pomena za SZITJ so:

- izdelava in vzdrževanje centralnih katalogov (knjige, periodika) in drugih centralnih evidenc;
- nacionalne bibliografije v izdelavi, pomembne za znanost in tehnologijo;
- medknjižnična izposoja.

Nosilci njihove izvedbe so informacijski servis SZITJ, Jugoslovanski bibliografski inštitut, narodne in univerzitetne knjižnice. Centralni katalogi se izdelujejo z uporabo sistema vzajemne katalogizacije, ki ob

osnovnih bibliografskih podatkih zajemajo informacije o lokaciji posameznih dokumentov.

INFORMACIJSKI SERVIS SZITJ

Informacijski servis (host) izvaja naloge skupnega pomena za SZITJ:

- zagotavljanje potrebnih računalniških kapacitet za učinkovito online uporabo instaliranih baz podatkov;
- razvoj in vzdrževanje programske opreme;
- strukturiranje baz podatkov za online preiskovanje;
- zagotavljanje online pristopa in preiskovanje baz podatkov;
- zagotavljanje zvez s tujimi bazami podatkov;

TEHNIČNO-TEHNOLOŠKA OSNOVA SZITJ

Tehnično-tehnološko osnovo SZITJ tvorijo (razpoložljivi) medsebojno povezani kompatibilni računalniški resursi in programska oprema, ki jih podpira javna mreža za prenos podatkov JUPAK.

1988. naj bi bila izgrajena mreža 9 VAX/VMS kompatibilnih računalniških vozlov, ki bi uporabnikom omogočali lokalni vnos in obdelavo podatkov, koriščenje uslug informacijskega servisa SZITJ in koriščenje uslug tujih informacijskih servisov.

Sašo, zdaj, ko sva oba že prespala in premislila terno sestanka, se mi zdi zanimivo povzeti vsotvar se enkrat: gre za objavo odlomka knjige, ki je pred kratkim izšla, avtor je Ciril Zebot, ameriški profesor, ki leži na smrtni postelji. Priznati moram, da na tak način, da teksta ne poznam — in kot praviš sam, tudi ti se ne — težko o tem pišem ali govorim, ker mislim, da je kvaliteta teksta vendarle prvi kriterij (ne)objave, lahko pa skušam to odmisli in povedati, kaj mislim o objavljanju tsem, za katere predvidevam, da jih bo Zebot obdeloval, in kakšen odnos imam do načina, kakršnega pričakujem od nekoga, ki piše o stvareh, ki so časovno — pa tudi misljenjsko — predaleč, da bi ne bil obojen na kakšno drugo možnost „vedenja“, kot da jim enostavno verjamem ali pa ne. Upoštevati moram, da se, kar se konkretno Zebota tiče, v svojih ugibanjih lahko motim in da naju bo presenetil s tekstom, ki bo nekaj povsem drugačnega od mojih pričakovanj — to bi bila resnična revolucija, tista v črno-beli zavesti udeležencev državljanske vojne, ki jo, tako eni kot drugi, živijo še danes. Če sva se že na Katedri strinjala, da s stvarmi, ki se teksta ne tičejo neposredno, se pravi s t. i. kontekstualnimi postavljani — da bi naj Zebot oblasti služil kot mina, ki jo po potrebi nastavlja, tako naprej Kavčiču, potem Zavrlu, zdaj tebi — nima smisla preračunavati, ostane predvsem tisto nerodno vprašanje: čemu? Zakaj bi naj bil prav Zebotov tekst vreden objave in zakaj prav z njim nervirati oblast? Ne glede na to, da je odgovor že v vprašanju, se pravi, s tem, ko zajema samo dva pojma — Zebota in oblast — priča, da si se ti nekje izgubil; ti, pa tudi jaz in vsi ostali, ki so nama blizu in ki delajo Katedro predvsem zaradi sebe in zase, ne zanj in ne za njih. Odgovor je lahko tudi navidez enostavnejši in tako kot je bil argument v prid objavi Sešljehin, ne najdem prave besede in ker v tem hipu to ni pomembno, naj rečem kar *tekstov* — „če smo demokratični, mu moramo omogočiti objavo.“ In prav tu je finta — ker skušaš biti čimbolj samosvoj, na analizi napak naših staršev in dedov graditi drugačen način razmišljanja in življenja, potem je zaradi zavestne in hotene različnosti treba reči „ne“ (ali bolj vladno, žal ne) Zebotu, pa tudi Sešlju itd. Enako tudi v primeru, če pristaneš na sicer narcisoidno oznako „demokrata“. Zebot ni nič drugega kot drugi pol te oblasti, ona ista z drugačnim predznakom — krvava, nestrpna, tiranska, ..., ekstremistična. Zgodovinsko situacijo je pač bolje izrabila ena klika, grupa istomislečih in podobno čutečih samopankov z balkansko mentaliteto in vaško folkloro — menda je vsaka revolucija od francoske dalje hotela biti novi Rim. Pomisli na kult osebnosti, petomajske spektakle, požrtvice, slavnostne sprejeme in obiske, normalnemu človeku nerazumljiv pohlep po prisvajanju dvorcev, palač, graščin, avtomobilov, celo vlakov, ladij in kočij, na sproščanje ubijalske sle v streljanju živali itd. Ta oblast je kompenzirala svoja ne-

srečna in ubožna mladostna leta tako, da „jim“ je pokazala svojo moč — vzela vse njihovo in s tem počela isto, samo „več istega“. Če bi se, spet po kakšnem zgodovinskem naključju, oblasti dokopali današnji padli angeli, ki vzbujajo videz demokratičnosti vprico tega, ker pač nimajo možnosti biti kaj drugega kot nasprotniki nedemokratične oblasti, sem prepričan, da bi počeli prav to — „več istega“. In čeprav si o tej oblasti mislim kaj malo dobrega in čeprav vem, da me je naslednji trenutek pripravljena obesiti na katerokoli hruško v tej deželi, če se ji le zahoče, ne bi hotel biti zraven, ko bi se nekdo nasilno znašal nad oblastniki, če bi imel takšno priliko — zato ne bi pomagal uveljavljati se njenim direktnim nasprotnikom, kakor si tudi ne želim, da bi mi kadarkoli vladali (ker sem prepričan v vladavino „več istega“), ampak samo tistim, ki so različni od nje, ki imajo pogum in sposobnost, da jo predvsem „navključajo“ — glede na to, kako zamikni nasprotnik je na duhovnem polju, je treba mnogo več poguma in, kot pravi Benjamin, da „brez voja za surove in materialne stvari tudi tistih filmih in duhovnih ni“, vztrajnosti, domišljije, potrpežljivosti, tolerance in spoštovanja različnosti. Moj svet se ne deli samo na komuniste in protikomuniste — ti dve kategoriji sta danes zanimivi le kot objekti hladnega raziskovanja kakšnega zgodovinarja ali psihiatra (psihooanalitika), seveda, če se med njimi najde kak, ki bi ga pritegnilo. Pač pa je ta delitev pomembna za vernike ene ali druge kategorije, ker ti, ki so se toliko (in se se) med seboj, so to počeli zaradi drugačnih vrednot, kot so najine — zaradi monopola na privilegije, tudi tistega do upravljanja z življenjem drugih, izključujočega načina razmišljanja, absolutni podrejenosti svoji religiji (komunistični ali krščanski) z vsem, kar spada zraven — likom absolutističnega boga, pred katerim se lahko le kleči in prosti odpuščanja, vse do neizprosnega ropanja tako družbe kot ljudi posebej. Predznak ideologiji ne podeli tudi dejanske različnosti, zato naj, kot pravi Tomaž Mastnak, „mrtvi pokopljejo svoje mrtve“. Ti mrtvi (kako dobra oznaka!) še danes živijo leto 45 in nas vse silijo v to blodnjo verjeti nobenega razloga nimava, da jim nasedeja. Imava svoje probleme in preokupacije in vsaj mene mnogo bolj kot to, ali je Ribičič res s krepelom pobijal ljudi na Pohorju in ali jih je bilo ob neki priliki sedem ali osem — ne morem reči, da to mi grozljivo in zaprepajujoče, toda hkrati s tem moram priznati, da me ne zanima, ker me ne zanima Ribičič (pa tudi Zebot ne) posebej, saj ne nameravam pisati njegove biografije (kakor Zebotove ne), ampak le posledice oblastniškega sistema, ki ga ja pomagal vzpostaviti (ali ga še), ker me neposredno prizadevajo in ker se je iz teh nesreč in zablod treba predvsem učiti — da se vrnem, mnogo bolj kot to me skrbi, kako bi končno uspel diplomirati na takšni univerzi, ki — glej, zanjo še ustrezne psovke ne najdem — mi vzbujajo grozo in gnus že, ko se spominim avle FF, kaj šele vsebine in načina opravljanja izpi-

tov, kako bi mogel iskati ustrežno služo brez strahu, da mi je delo na Katedri negativna hipoteza in da bi mi, potem ko bi jo našel, človeškega dela dostojna plača omogočila nakup stanovanja, avtomobila, računalnika, ..., da se mi na ulici ne bi bilo treba stiskati ob zid ali v mračno vežo, če bi hotel nepopularno govoriti o oblasti — državi, partiji, Titu, ..., kako bi lahko, s kakšno ekološko skupino mogel ustaviti gradnjo jedrske elektrarne, umičenje Drave in Pohorja, itd. Tako bi hotel živeti — ali se temu reče socializem, komunizem ali kapitalizem, mi (dol visi). Razredni princip, v imenu katerega so ti ljudje, tudi Zebot, pripravljani celo ubijati — verjamem, da so še — je zame nekaj povsem tujeja in nezanimivega. Pomisli — Sešlj, npr. v neskončnosti premleval nacionalizem — sicer me ne zanima, kako more početi kaj take grozno dolgačasnega, naj, če v tem naide zadovoljstvo, ampak pomagati mi ali pri čem podobnem sodelovati ne morem. Poglej, kaj v „Večeru“ objavlja Setina, ki bo menda izdal (glede na Zebota bi moral reči „tudi izdal“) neko knjigo, kako se je, revež, veselil, ko so v tih najhujšega zunanega zadolževanja v partijo sprejeli nekaj tisoč ljudi in ko sta med njimi hkrati vstopila oče in sin, pomisli, o čem in kako ti ljudje razmišljajo in sanjajo, kaj jih rado sti in kaj žalosti, čemu priscerajo in nad čem se zamisljo (če se kdaj). Nobene želje nimam, da bi v knjigah, (ki sicer žal, čeprav jih največkrat ne bi bral, ne smeo v to državo, zaslodoval veselje nekoga, da danes v partijo ne spravi nobenega kolikor toliko razumnega človeka več. Ker mi tudi partija dol visi.

Če bos objavil Zebota, bos lahko z enakimi razlogi objavil tudi spomine kakšnega Setinca (ali bi jih? In zakaj ne?) ali pa, pomisli, kaj bi si šele kak Maček izmišljeval! Mislim, da dokler ne moreva zaupati enim, tudi drugim ne moreva. Ni pa te treba prepričevati, da tem tukaj ne moreš. Zato jim pustiva, naj se grizejo do kraja. Po svoje. In svoji s svojimi.

Saj, strinjam se, da mi ni dobro niu pametno, da oblast preprečuje vnos t. i. sovražne ali emigrantske literature. Ampak ugotovitev, da je ta oblast pač preplašena, nesigurna, absolutistična in nerazumna ter da je zaradi tega odslužena in, Mastnak bi rekel „mrtva“ in neka velika pogruntavščina — kar pa je tu vrednega, pa je po moje predvsem to, da implicira nujnost delovanja za danes in jutri.

Kot na vsakem koncertu, k začetku. Pravkar s kasete poje David Sylvian: ... there you stand making my life possible ... V tej pesmi si ti (in še bi jih znal naštet) tisti you, ne pa morda Zebot (tudi teh bi znal še naštet). Nate računam; „mrtvi“ so svoje opravili, marsikdo bi dodal žal, ampak to stanja stvari ne spremeni.

Se ena hena stvar; danes, ko ti to priseti, se je na bolnico Franjo vsul plaz in jo — delno — porušil. Na kaseti je že nov štikl.

Maribor, torek, 10. januarja 1989

Dejan Pusemnik

Ko je Dejan Pusemnik pisal zgornje besede, še ni vedel, da je s Cirilom Zebotom podobno kot z bolnico Franjo — mrtvi je. To dejstvo seveda ničesar ne spremeni glede objave dela njegovih spominov iz knjige „Semiljva Slovenija“ (samozaložba, Človek 1988, cena 290 ATS, dobite jo lahko po povzetju, če pokličete knjigarno Mohorjeve družbe v Celovcu in ce vam je na meji ne zapolnijo). O smotnosti objave nisem bil trdno prepričan, zato sem ga tudi prosil za mnenje.

Torej, objava Zebotovih besedi se mi zdi umestna zgolj iz enega razloga: zanimiva so. Zanimiva so, ker so izpod peresa najbolj razpislega slovenskega političnega emigranta. Pa ne morila zato, ker Zebot piše o tem, kdo od komunistov je organiziral ali izvedel katero od likvidacij med zadnjo vojno, zaradi česar so „morali“ oni drugi ustanoviti Vaške straže in Črni Dravo — in z enako mero vračati — temveč zato, ker je Zebot bil in moral biti (pa ne edini) — politična emigracija.

Politični emigranti pa to niso, ker bi jim, recimo tako, ta mučenška drža prijala. Bolj me prepriča misel, da jih poraja in vzdržuje obstoječi sistem. A ne s popolno ignoranco, sicer jih se oja zil ne bi, ampak z izobčenjem. Potrebuje jih za samodokazovanje spomnite se ur obrambne vzgoje v gimnaziju, za dokazovanje pravilnosti lastne politična emigracija vrha. ... za spletkarjenja in podkivanja (Kavčiču in Zavrlu).

Strinjam se, da objavljanje Zebotovih spisov ni plodno. Lani je Triluna ugotovila, da se da zbadati oblastnike z objavljanjem odlomkov iz emigrantske literature. Čeprav menim, da je Zebotovo delo tehitenje, bi bil efekt najverjetneje podoben. To in tam bi se razburjali borci (hecej izraz — Američani pravijo svojim veterani, morda bi se vsaj tudi kakšen politik ali tožnik).

Kar se mene tiče, ne potrebujemo emigrantske literature, ker ne potrebujemo politične emigracije. Zgodbi o Urbu, Črni roki, krsavi Mileni, Abacu, Kardižu in Ribičiču pa, nih vsej prijeti iz padlih tudi ne. Se najmanj za vzgojo, kvečjemu za arhiv. Potrebujemo pa Bla Bla Bla, Gromosnik in Valter. Zato — če končam s stihu — da ne bomo potrebovali politične emigracije.

Sašo Dravnik

VALTER

Kabinat predsjednika SSRNBH -oglasio- se, kako se to na ovom prostoru još uvijek voli reći, u ime predjednice pomenutog foruma, i time nam je -demonstrirao- značajnu snagu i hijerarhijski, javni značaj prozvine, odnosno upitane. -Oglašavanje- u VALTERU broj 5, potpuno je u duhu sličnih oficijelnih, -kabinetskih- sastava za sve aktuelne ljude iz struktura, od predjednika MZ (mjesne zajednice), pa do SIV-a (znate za što je to skraćenica). Tek nijanse daju naslutiti da se radi o nekome malo drugačijem. A taj netko nije nitko drugi do bivša tužiteljica, zagovornica drakonskih kazni za pojedince, intelektualce, koje je za tadašnji društveni trenutak i potrebe, zajedno sa onima koji biraju (takve) tužitelje, a bili su korijevi jedne političke prakse, što je donijela toliko zla na ovom području, prepoznala i sudila im kao organiziranoj grupi muslimanskih nacionalista. Tu političku praksu u BiH, da ne zaboravimo karakterizirala je izrazita autarhičnost nosilaca vlasti, njihovo licemjerje, dvojni moral-raskol između zvanično proklamiranog i privatnog života i rada (o tome sada svakodnevno saznajemo), oslanjanje na poslušne poluinteligente i politrone koji su za visoka statusna odličja bili spremni na sve, da maltretiraju, onemogućavaju u radu, degradiraju, vrijeđaju, pa i hapse ona koji su bili drugačiji, koji su svoja nezadovoljstva i kritike, ostojećeg stanja javno iznosili, a uz to su imali vlastite poglede na život, svijet uopšte.

Valjda je svima jasno da je politika koja se do jučer (nadam se da nije i danas) prakticirala i bila moguća zahvaljujući tom poslušnom podaničkom aparatu. Edina Rešidović bila je tužiteljica u jednom procesu koji su mnogi (Kosta Čavoški, Predrag Matvejević, Vladimir Šabrov, više slovenskih intelektualac, Melika Salihbegović u svom intervjuu -Mladini-, Džemaludin Latić u svome intervjuu -Književnoj reči-, i još mnogo drugih) nazivali montiranim. Rešidovička je bila tužiteljica u jednom političkom procesu iz vremena goreopisane političke klime, a tužitelje, posebno u situaciji jugoslavenskog ovisnog sudstva, zna se tko bira. Trinaest ljudi na tom sudenju, intelektualca, pjesnika, pisca, vjernika, osuđeno je uglavnom po članu 133 KZ SFRJ. Čak i onima optuženim za -teži prestup- po

JEDNA karijera

za razliku od mnogih, nermina misli da je najskaradniji prilog u prošlom broju »valtera« bilo pismo edine rešidović. nermina misli šta hoće, a ne šta mora.

Pise: Nermina Kurspahić

procjeni Rešidovičke, objektivnij procjeni Sud preinačio je -optuženičke kvalifikacije- u -verbalni delikt- (opet član 133). Alija Izetbegović, na primjer, Rešidovićkinim zalaganjem u Sarajevu bio je optužen za -udruživanje radi rušenja sistema-, i tome slično, i dobio za to, čini mi se, 16 godina zatvora. Sud u Beogradu osudu Izetbegovića svojo je na član 133 i devet godina zatvora. Po nječima -Mladine- i tako je bio osuđenik sa najdužom kaznom za verbalni delikt na svetu.) Izuzeletnim angažiranjem, zehemanntnom predanošću, Rešidovička je osudila i potpuno uništila trinast ljudi. Na njenoj savjesti mirja možda ne stoji (ili je ona ne primjećuje). Na koncu, Rešidovička je karijerista od formata. To je dokazala, opet srčanim zalaganjem za političku likvidaciju, kako se činilo, njenog statusnog promotora. Rešidovička je tih dana pokazala i zavidnu pismenost. U tom vremenu čestog pominjanja konsonanta H, dokazala je da, za razliku od nanih, zna sva slova. U svijetu polupismenih i nepismenih to je već velika preporuka. Njen uspon od toga tre-

nika bio je vrlo glav. Za mene, i za još mnoge, djelovalo je šokantno njeno postavljanje za predsjednicu SSRNBH, organizacije -najšireg fronta svih ljudi, bez obzira na politička ubjedenja-. Zamislite, tužiteljica u ime jednog prevaziđenog političkog koncepta, koja je sudila ljudima zbog mišljenja (čuvani član 133), postavljena je na čelo organizacije koja bi trebalo da uvažava i

saslušala svačije razmišljanje. Samo je jedan delegat, neka mi bude oprošteno što mu nisam upamtila ime niti funkciju, upitao i ukazao na te činjenice Rešidovičkog -karijerističkog kontinuiteta-. No, sve je po nju prošlo u redu. Već je imala jaku zaštitu i nastavila je dalje. Tako sada, nakon što se proslavila svojim obrukavanjem na već jasno propaku

stvar i njene kreatore -Agronomerc- ova novoosvjescena demokratska sa više opreza (jer stvar nije tako sigurno propala) iznosi neke ideje o Neumu. Pri tome je uočljiva blaga kontradiktornost između njenog -neumskog pristopa- na zasjedanju Skupštine BiH (gdje lok diskusije nije dao nastupiti kakav će biti njen ishod, a Rešidovička ne ide na nesigurno) i onoga što je govorila na sjednici CKBiH, (gdje su se stvari oštrije postavile). Edina Rešidović je sigurno zakoračila na stepenište političkog uspona. Postala je toliko sigurna u svoj novi imago da se potpuno zaborsavila i počela, recimo na stranicama VALTERA broj 5, da piše o svom tobožnjem svjetonazoru, moralnom integritetu, pravničkom credu. Ona kaže sjedeće -A što sa mog ličnog stava tiče o tome da li treba nastaviti sa -starom praksom za- taškavanja i onemogućavanja legalnih organa vlasti i pravosuđa u vršenju njihovih dužnosti- moram reći da u takvoj praksi nikada nisam učestvovala. Otvoravanje zakonitosti, jačanje pravne svijesti, borba za neometan i zakonit rad organa vlasti i pravosuđa - sve to za mene jest i moj profesionalni i lični stav.- (podvukla N.K.) I dajem navođenju svojih misli tužiteljice -nezavisnog pravosuđa- govoreći nešto o ljudskom pravima, siobodama, neovisnosti sudstva. Optuženi u -sarajevskom procesu- kao i mnogi drugi, već pomenuti i nepomenuti, imaju o tom -nezavisnom pravosuđu- i udjelu Edine Rešidović u njemu drugačije mišljenje. Valjda ga je mogla negdje pročitati. Ocjene i razmišljanja o tom sudenju, drugačije od Rešidovičkih, objavljujane su u -Danasu-, -Mladini-, -Književnoj reči-. Jer, ponekad čini mi se, nije dovoljno samo znati sva slova. Trebalo bi, opet mi se čini, znati čuti i pročitati ta slova u tudim riječima. Predsjednica Socijalističkog Saveza Radnog Naroda, organizacije pri kojoj je skoro osnovan Forum za zaštitu ljudskih prava, morala bi to da zna. Morala bi i da zna da ona sa prošlosti osobe koja je osuđivala ljude zbog mišljenja na bi smjela biti na čelu takve organizacije. Ako to ne smeta, njenom moraku, smeta mnogima koji žele da vjeruju u istinitost najvišestih bosanskohercegovačkih promjena.

Dočekajte Novu godinu sa nama!

Eksplzivna telesa v revoluciji

Zavedati se moramo, da imamo revolucionarno pirotehniko glede na kontrarevolucionarno oblast velike **prednosti** pri izbiri objektov naše akcije. Vsi pomembnejši objekti namreč pripadajo ali vsaj služijo kontrarevolucionarni oblasti, tisti manj pomembni pa sicer ne, vendar jih je oblast dolžna zaščititi, če naj ohranja med ljudstvom vsaj minimalno zaupanje in legitimizacijo. Razumljivo je, da se bomo pri svojih akcijah kar se le da izognili uničevanju žive sile, in to tako iz humanitarnih, kot tudi iz čisto praktičnih propagandnih pobud. Kadar se človeškum žrtvam nikakor ne moremo ali nočemo izogniti, naj bodo te predvsem z vrha kontrarevolucionarne hierarhične lestvice ali vsaj pripadniki njihovih sil reda, discipline in represije. Nedolžne oz. nevtralne človeške žrtve niso v naši nikomur, še najmanj pa revoluciji, in so zato moralno le **delno** opravljive celo v primeru, da se z njimi prepreči še večje objektivno želo. Če že pride do njih, pa moramo kar se le da učinkovito razširiti psihozo, da bi jih institucije kontrarevolucionarne oblasti lahko mirne duše preprečile, pa tera niso storile, **ker se jim narod enostavno jebe** — kar je tudi čista resnica!

Za nas pridejo v poštev predvsem taka eksplozivna telesa, ki jih lahko sami izdelamo in tudi praktično uporabimo. To sicer ne pomeni, da se bomo a priori odposvedali tudi akcijam z bolj sofisticiranimi eksplozivnimi predmeti, ki so praviloma učinkovitejši in varnejši, vendar bodo njih mnogo težji priti, saj jih ima kontrarevolucionarna oblast varno spravljene v raznih vojaških, policijskih ipd. arsenalih. Nekaj morda se bomo lahko pomagali z mednarodnim preprodajanjem, ki pa je lahko dvomljivo z varnostnega, pa tudi z moralnega stališča, sicer pa bomo z vsjo razpoložljivo iznajdljivostjo in opremo poskušali odlučiti potrebni material iz omenjenih arsenalov. Toliko o principu „ukra- di in uporabi“.

PRINCIP „IZDELAJ IN UPORABI“

Je za nas najbistvenejši. V tem kratkem kurzu se bomo omejili na taka in z takimi materiali izdelana sredstva, ki jih bomo lahko naredili in učinkoviteje uporabili v revolucionarni pirotehnični akciji.

MINE

so eksplozivni predmeti, ki jih postavimo na določeno mesto z namenom, da bi tam na določen način in pod določenimi pogoji eksplozirale. Kot pove že sam izraz, se je miniranje prvotno uporabljalo v rudarstvu, zemeljskih delih, gradbeništvu ipd., kar je še vedno najpogostejši način oz. namen uporabe. Žal se mora revolucija in oziroma predvsem na vojaško in teroristično uporabo teh sicer koristnih in človeškemu blagostanju namenjenih predmetov.

Mina je v osnovi primeren kov-ustreznega eksploziva z odgovarjajočim detonatorjem, po želji ali potrebi zapakiran v primerno embalažo. Vrsta in količina temeljnega eksploziva odločata o rušilni moči, embalaža o sekundarnih destruktivnih učinkih, detonator pa o vzroku,

času in okoliščinah eksplozije. Minam lahko dodamo razne primese npr. za dimne, svetlobne, barvne ipd. efekte, ki pa za pirotehnično akcijo kot tako niso bistvenega pomena, vendar lahko pripomorejo k boljši koordinaciji drugih z njo povezanih aktivnosti.

Miniramo lahko zemljišče, imobilne objekte in mobilne objekte. Izraz mina se je oprijel tudi nekaterih eksplozivnih izstrelkov, ki pa v bistvu niso mine, ampak bombe oz. granate.

Mine se lahko aktivirajo mehanično (pritisek, zasuk, poteg, vibracija ipd.), magnetno, z električnim tokom (direktno ali preko daljinskega upravljanja), temperaturo ali ognjem (npr. vžigalna vrstica), kemijsko reakcijo itd. Do detonacije lahko pride takoj, ko je mina aktivirana, ali pa z določenim presledkom. Možne so tudi kombinacije vzrokov in časovnega odmika detonacije, kar rešujemo z več različnimi detonatorji v eni mini. Več enakih detonatorjev pa povečuje zanesljivost.

Vsi, ki vas je kdaj doletela nesreča, da ste morali služiti vojsko, se najbrž spominjate **kopenskih pohodnih min** s trenutnim delovanjem, ki so namenjene uničevanju oz. onesposabljanju nasprotne žive sile oz. vozil. Tovrstne mine je zelo lahko narediti in uporabiti, toda za nas pridejo zaenkrat v poštev le kot pomožno sredstvo pri varovanju objektov, pa še to le pogojno, saj poznamo varnejše in učinkovitejše metode zaščite. Dokler je revolucija v fazi ilegalnega, delno gveriljskega bojevanja, so tovrstne mine za nas le malo pomembne, zelo pomembne pa bodo, ko bo revolucija dobila večje razsežnosti in obliko partizansko-frontalnega načina bojevanja.

Trenutno so za nas pomembne **tempirane in daljinsko vodene mine** vseh vrst in velikosti, ki jih bomo namenili delnemu ali popolnemu uničenju imobilnih objektov, različne mine za enako obdelavo mobilnih objektov in **mine presečenja**, ki zaslužijo posebno pozornost.

MINE PRESEČENJA

so ponavadi manjše, lahko trenutne ali s časovnim zamikom, postavljajo pa se najraje tam, kjer jih nasprotnik najmanj pričakuje. Z njimi bomo „opremili“ bivalne in delovne prostore ter prevozna sredstva pripadnikov kontrarevolucionarne oblasti, pa vadbene in druge prostore njihovih sil reda, discipline in represije ipd., saj so namenjene temu, da se nasprotnik prav nikjer ne počuti varnega. Glede na naš namen in pomen kontrarevolucionarnega objekta akcije so lahko namenjene večjemu ali manjšemu uničenju inventarja, materialno-tehničnih sredstev, žive sile ali poljubne kombinacije vsega naštetega. Postavili jih bomo tako, da jih bo npr. sprožil premik stola, pritisek na stikalo luči, odprje vrat, poteg vode na stranišču, zagon avtomobilskega motorja, dvig televizijske slušalke, obežanje obleke na obežalnik ipd. — možnosti so skrajno raznolike, efekti pa fascinantno predvsem s psihičnega vidika, žal pa zahteva akcija polaganja od revolucionarja obilo poguma, izkušenj in spretnosti. Nekoliko varnejše so **minirane pisemske pošiljke**, ki počijo, ko jih

naslovnih odpre, a žal so manj učinkovite, saj se je z njimi skoraj nemogoče lotiti tistih z vrha kontrarevolucionarne hierarhične lestvice, ki jim pošto ponavadi sprejemajo, pregledujejo in po radikalni selekciji dostavljajo drugi.

BOMBE

so votli projektili brez lastnega pogona, napolnjeni z eksplozivom in opremljeni s primernim detonatorjem. „Oklep“ je praviloma kovinski, v novejšem času pa tudi iz umetnih mas in kombiniranih materij. Izraz se pogosto uporablja sinonimno minam, kar pa za nas ni bistveno, saj se tukaj ne ukvarjamo s pravorečjem oz. pravopisom, ampak z revolucijo.

Za nas so interesantne predvsem **ročne bombe**, ki jih bomo uporabili proti živi sili in objektom, predvsem vozilom, če bo to potrebno, npr. pri demonstracijah, atentatih ipd.

Opremili jih bomo z udarnim ali popustnim detonatorjem, v slednjem primeru obvezno s kratkim časovnim zamikom, ali pa z vžigalno vrstico in potrebnimi dodatki.

Pri vseh eksplozivnih sredstvih oz. telesih, namenjenih tolčenju žive sile, se držimo, če je le mogoče, zlatega pravila, da je **ranjen nasprotnik v borbi koristnejši od mrtvega**, saj začasno potegne iz borbe oz. akcije kar nekaj pripadnikov nasprotnih sil hkrati (saniteta, izvlačenje iz nevarnega območja itd.), njegovo tuljenje, videz ipd. pa nasprotnikove borce še dodatno demoralizira. Naših bomb zato ne bomo pretirano polnili, pa tudi oklep bomo izdelali tako, da se bo razletel na kar najmanjše kose, če bomo uporabili kovino ali drug trden material (tako lahko poškodujemo več kontrarevolucionarjev hkrati, a le malo je možno, da bomo koga ubili), ali pa eksploziv ovijemo v kaj mehkejšega.

„SAMOHODNE“ BOMBE

so bombe, kjer „embalažo“ za eksploziv predstavlja prevozna sredstvo. Ker nismo kamikaze, bo voznik avtomobila, ladje, kamiona, letala ipd., napolnjena z eksplozivom, usmeril vozilo v cilj, nato pa varno izstopil. Še bolj varno lahko izdelujemo, če se povežemo z modelarji, saj so daljinsko vodeni modeli lahko prav tako učinkoviti, pa mnogo varnejši. Predvsem z manjšimi letalnimi objekti lahko dosežemo izjemen učinek, saj jih lahko skoraj neovirano usmerimo na poljuben, še tako zastražen cilj, če je le dostopen iz zraka. Detonator je praviloma trenuten ali s kratkim zamikom, aktivira pa se udarno.

V naslednji številki bo še nekaj teoretiziranja glede detonatorjev, nato pa prehajamo na prakso izdelave posameznih eksplozivov in izdelkov iz njih. Do takrat pa lep pozdrav! Vaš dežurni pirotehnik

Die Besten in Westen

„ . . . its never enough, its never enough, until your heart starts speeding . . . “

1. Leto 1987: **New Order** izdajo Substance 1987. Gre za sintetičen, osladen izdelek, ki se prav dekadentno spogleduje z disco štanca. Izgleda, da je Ian Curtis že tisočletja pozabljen. Skratka, meni zelo ljuba plošča.

Leto 1988: konec leta izide njihov novi singl „Fine Time“, posnet nekje na relaciji Ibiza—London. Gre za primer popolne dezorientiranosti, ki nas, navajene udobnega predalčkanja, pravzaprav sploh več ne moti.

Prav v primeru N.O. lahko najdemo večino momentov, ki so tako imenitni celotni neodvisni produkciji in distribuciji. Če koga zgornji primer ni prepričal, da gre za biznis, ki se ga ne branijo niti multinacionalke, potem moram omeniti „BERLIN INDEPENDENCE DAYS 88“, glasbeni dogodek leta (ki pa niti ni bil toliko glasbeni) v evropski prestolnici, kamor so gospodje iz neodvisnih založb prišli „delat business“. Slo je predvsem za diskusijo o produkciji, distribuciji, skratka o funkcioniranju neodvisne scene. Dogodek je seveda imel spremljajoče projekte, ki bi jih v naših sušnih krajih bili zelo veseli (koncert Young Gods npr.) in temu ustrezen odmev v evropskih medijih. Ponovno oživljena vprašanja glede etike, katero so „indies“ na začetku tako veselo proklamirale, so seveda ostala brez odgovorov.

Prav zanimivo in zabavno je bilo kakšen teden kasneje v oddaji OFF BEAT satelitske TV postaje TELE 5 gledati taiste gospode, kako grizejo v kislno jabolko „neodvisne etike“. Že prvo, a povsem nebulozno vprašanje glede (ne)opravičene prisotnosti tega ali onega gospoda, je ostalo neodgovorjeno. Odgovor pa tako ali tako ni potreben, kot nam ni potrebna kakršna koli mistifikacija.

2. Leto 1988: The Sugarcubes, ki so jih tudi poimenovali „odkritje leta“ ali pa „nadrealistična eksotika iz Islandije“ (in podobne trparije) so končno podpisali za One Little Indian in prodali svoj prvenec Life's Too Good kar dvakrat — najprej na singlih in nato kot LP. (Tipična agresivna prodajna politika multinacionalk.)

3. Leto 1988: šestdeseta so zopet „in“, pa čeprav so Velvet Underground že drugič pozabljeni in so CO VER-ji najboljših songov Nancy Sinatra in Tima Rosa že tudi narejeni. CO VER je tudi in še vedno magična formula leta. Ta trend je kulminiral v Laibachovskem totalitarnem izpadu, ki se imenuje

Let It Be. Le zakaj totalitarni? Gre za CO VER-verzijo kompletnega LP-ja Beatlov. Čisto v „Laibachovski“ maniri, kar se samega principa tiče, vendar že po zelo tankem ledu sodobnega popa. Sicer pa: „I got a feeling!“

4. Ali obstaja življenje o Hüsker Düs? Da, obstaja. Imenuje se Dynosaurus Jr., Band Of Sussans, Sister, Das Damen . . . ali krajše „die Neue Rasse“, ki je vstala iz pepela šestdesetih in je oplemenitena z novo HC izkušnjo. Njihova glasba je pragmatična, električna, a zanimiva. Reference te glasbe najdemo v HC-ju, The Stooges . . . , še celo kakšen Neil Young bi spadal sem.

5. V letu 1988 so Sonic Youth izdali LP Daydream Nation. Glasba, ki so jo očistili nepotrebnega bruma, zveni shizofrenično kot še nikoli doslej. Album leta.

6. Ljudje me pogosto sprašujejo: „Michael, če tako zelo ljubiš naravo, zakaj se potem ne preseliš na podeželje?“ In jaz jim odgovorim: „V mestu živijo ljudje in ljudje so najboljši del narave.“

BEATNIGS so iz San Franciscas, so črni kot Bad Brains in so HC zmodificirali v high tech.

7. Gospod Osterman alias Pop je bil šestinsedemdesetega v Berlinu in nima ničesar opraviti s punkom.

Iggy Pop posebej konec šestdesetih in zato tudi konec osemdese-

ga na evolucionizem). Pomembna je le majhna ljubka pesmica in ves ta trušč okoli nje. Mogoče je prav to sprodciralo v lanskem letu odlične pop izdelke THE PRIMITI VES, THE HOUSE OFF LOVE, PIXIES . . . Gre za preprosti kitarsko orientirani pop, za renesiscence šestdesetih, za melodijo kot dosežek klasične „song writer“ obrti, kar zelo spominja na bende kot The Beatles, Byrds.

9. Nick Cave — long time man. Priznam, da mi njegova predzadnja plošča (Your Funeral, My Trial) sploh ni všeč. Prveč je bolečine, avtodestrukcije, preveč je vsega. Zgleda pa, da sem ga po krivem odpisal. TENDER PRAY je odlična plošča.

10. Na zapetku sem si vse skupaj predstavljal kot kratek subjektivni izbor iz glasbene scene v lanskem tu sem se ujel v lastno pest. Nobe-nega namena namreč nisem imel pisati o ACID HOUSE, a je hočeš nočeš bil vseeno prisoten v zavesti vsakogar, ki je spremljal glasbeno sceno. ACID, acid — house, acid — jazz, acid — funk, . . . Vse je acid. Acid je kokaš, ki nese zlata jajca. Že na začetku me je motil veta ta posthipijevski glamour, vsa ta histerija okoli besede acid, vsa ta zaklinjanja DJ-jev, da z ecstasij nimajo opravka. Edino, kar velja, je disco ekstaza. Muzika ostaja nekje

tih, kar se glasbe tiče. Gre za instinkt.

8. Leta 1984 so Jesus & Mary Chain izdali singl Upsight Down, leto kasneje LP Psycho Candy. Le kaj je bilo tako privlačnega v tej glasbi in še danes je. Da ne gre za poceni revival, za ljubko samozadovoljno brezbarvnost je bilo že takrat jasno. Pravzaprav pa to sploh ni pomembno, kot ni pomembno kaj lahko prispeva novega takšna letu, brez kakršnih koli pretenzij po preglednosti ali favoriziranju. Edini kriterij, na katerega sem se pri tem želel nasloniti, pa je bil: kaj je pritegnilo mojo pozornost — kar se glasbe tiče (v lanskem letu). In prav glasba (sicer pa kdo še danes prise-

zadaj. Žanr, ki si jo že na začetku izbral preozek prostor?

In kaj nam sploh preostane? Elektro-beat, electronic body music — kakorkoli hočete. To je glasba za ples, glasba za glavo in telo. Hladna in militantna, kot je, nas prisili k samozavedanju in obvladovanju gravitacije. Gre predvsem za bende izpod okrilja belgijske založbe PIAS. Front 242 ter levo in desno od njih Skinny Puppy, A Split Second, Nitzer Ebb, . . . in seveda naša Borghesia.

Letos je izšla odlična kompilacija te muzike, ki se imenuje THIS IS ELECTRONIC BODY MUSIC, in je dostopna vsem, ki jih to zanima, takoj za železno zaveso za borih 99 SCH!

Damijan Vešligaj

Pod reflektorji

Bolje izdati ploščo kot glasbo

Kulturno umetniško društvo Idiots z volčjimi in kozličjimi gosti

Da-da, to je dobro nam znana dvorana Študentske „komune“ (za frike s konca šestdesetih gotovo navdušujoč naziv institucije!), to je dobro nam znano plesno petkovo vzdušje (Friday night rock fever) in tu sta dva nova benda za frustrirano mladež mariborsko. Ki se kar naprej smeji in se dobro ima, ha ha. Da-da-da, rock miting fragmentirane lokalne scene, večno čakajoče na svoje lastne produkte in Subjekte-osredičevalce.

Kakšno uvoženo pojedino nam je torej za predsilvestrski večer (30. 12. 1988) pripravil didžeji di Hedl?

Prvi so se prikobitali na oder ilirsko bistriški Volk in sedem kozličkov (ViSK). Ti so mi podali predvsem dvoje: A) dobro je, če je bend v bojnem odnosu do glasbe, če jo (mukoma) premaguje, če jo kuje v lastnem vročem potu — in obratno: slabo je, če bend vleče glasbo s sabo kot crknjenega psa; B) destruktivnem rockeriziranega & metaliziranega hard-cora a la ViSK je visoko samodisciplinirana zver, ki svoje Negativno udejanje na strogo odmerjenem prostoru — za okolico zatorej neposredno ni nevarna. To liko.

Drugi so oder zasedli puljski Idiots iz istoimenskega kulturno umetniškega društva. Mene so spomnili na zez, alkohol, znoj turnej, trdo glasbeno delo in na The Ramones (NY) (kaj pa tebe?). Za razliko od trudeče se avtentičnih ViSK se Idiots izkazujejo s humorno punk'n'roll preverjenostjo. Njihova glasba teče kot pijača, ki je grlu dobro znana. Dene prijetno, a okus ne ostane dolgo na jeziku. Hja, pač ne vsebuje Novega vznemirljivega Drugega. Deluje tukaj in zdaj. Ni od kdovekakšnega prej in za nevmkateri kasneje. In v tem je slabost in hkrati vrednost Kuda-a? Idiots. Prinačajo mega-sprostitev in odprti čisto-krvni štos za prav ta trenutek. To zmorejo samo sončno nezateženi temperamentni Adriatiki!

In tretji? Tretji je prišel na oder prerani konec tega člančiča.

Jože Kos

Peta kolona

Neizprosna usoda mladinskih klubov: ODPOR OKOLJA

Z našimi nikoli srečno rojenimi in nikoli povsem svobodno kričavimi mladinskimi klubi, ki naj bi v svetlo bodočnost naših mest prinesli tudi nekaj sodobnega (večjemestnega (bodo konkretnješi: evropskega) duha, je bil z zornega kota priletnih konzervativno neoporečnih mestnih gospodov en sam velik križ in veriga nemajhnih težav.

Klub **Gustav**, ki je pred točno dvema letoma nekako sramežljivo pokukal v obdruški smog, je kaj kmalu doživel usodo zapuščene gradu, zelo primerni prostori za klubsko dejavnost so žal morali ostati skoraj takšni, kot smo jih „dobili v dar“, saj je že vsakemu tepcu jasno, da si v mestu z neizprosno zgoreno razvojno politiko niti v najlepših sanjah ne moremo iznajti sredstev, ki bi bila obliž na rane razpadajočih prostorov bivše osnovnošolske kuhinje.

Trud nekaterih zanesenjakov, ki so se praktično goloroki in brez resnih sredstev lotili vsaj minimalnega urejanja te kleti, je bil zaman: fantje (s)mo kmalu izgubili voljo do početja, kateremu niti(m)so bili kos. Zato pa so samirane in požarnovarnostne inspekcije že sredi lanskega leta dokončno zapečatile usodo mariborskega gnezda (kletne) mladinske (rockovske) kulture. Od tistih dob v kletnih prostorih vadi nekaj rock skupin, ki s svojo bučno godbo v popoldanskih urah izpolnjujejo praznino zapuščene kleti **DUM** (doma ustvarjalnosti mladih).

Tovariši (gospodje?)! Tudi (ali pa predvsem) rockovski ropotanje je del kulturne podobe mlajše generacije in če bi vi vedeli koliko napora je v naših krajih potrebno, da si neka skupina najde primeren vadeni prostor (potem, ko se je seveda treba pošteno potruditi pri nabavi kotajda primernih glasbil in ojačevalcev!), se ne bi z raznimi dopisi zvizičeno zgražali nad „scanjem“ pod lastnim oknom, ampak bi poskušali pomagati pri moledovanju za majhen koček iz pogaje proračunskega denarja, s katerim bi v kleti zgradili vsaj „klozet“ (da o kvečni izolaciji ne govorimo).

Namesto da pošiljate dopise različnim forumom, bi vsakekor bilo bolje, če bi sestopili iz akademskih višav in se na mestu samem prepračili o tem, kako je kaj s pogoji delovanja mladih umetnikov (da ne bo pomote: tudi rock'n'roll je umetnost!). Nenazadnje bi se za kritične ure (in v korist občutljivim predavateljem) lahko domenili nekaj v zvezi z urednikom dela v kletnih prostorih **DUM**. Ker pa niti tega ne veste, da klub **Gustav** že več kot pol leta **moiki**, pomeni, da vas pravzaprav moti kakršnokoli dejavnost v bližini vašega pedagoškega templja.

Res je, da v kleti ni „angelov“, vendar pa je tudi kontra-kultura del kulture, tudi kulture dialoga. Brez dialoga in s pripravnimi na represivne aparate države samo potrjujete znano resnico o ideoloških aparatih države, katerih paradni konj nameravate biti vse dotlej, dokler ne boste ugotovili, da so za vaše delo usodnejše neke druge sile, ki se veliko bolj vmešavajo v vaš pedagoški proces.

Do takrat pa vas, tovariši (gospodje?), vlijudno vabimo k dialogu (da bomo enkrat za spremembo tudi tradicionalno zabetonirani Mariborčani sledili svetovnim kulturnim modnim trendom). In še nekaj: vemo, da denarja za obnovu kletnih prostorov **DUM**-a ne bomo mogli kar tako izbrskati, ker se mariborsko gospodarstvo utaplja v zgoreli razvojni politiki. Ali ste že kdaj pomislili na to, kakšno vlogo imate vi, nosilci ekskluzivnih pedagoških procesov v tem mestu, pri razvojnih zablodah svojega mesta?

Kar pa se mladinske kulture in institucij, ki v tem mestu skrbijo za njeno živatjenje, tiče, pa bo **Katedra** storila vse, kar je v njeni moči, da bo razkrila dejansko stanje stvari, morebitno za zakulisna dogajanja in morebitne rezultate delovanja mladinskokulturnih institucij v našem mestu.

AMerika . . . bolj ali manj

Lahko začnemo tudi z nekaj besedami na temo dogajanja in stanja v trenutni/sodobni alter rock sceni, če spet uporabim eno kritičskih bergel. Teh bo pozneje še nekaj, nekako se je pač treba znati in prebijati skozi glasbeno dogajanje in mu poskušati biti kos. Recimo.

Če se torej ozremo okoli sebe, vidimo na zvočnem področju rocka karseda zanimive stvari. Te so sicer stalno tukaj, vsake toliko časa je pa le dobro se kaj povedati o njih, tako da se vidi, da jim sledimo.

Sam bi vzel za izhodišče **hardcore** in dogajanja ob/po njem. Torej preselitev na ameriško področje s poskusom ne glorificirati tamkajšnje muzike. Vendar se je treba kar potruditi, ubežati skušnjavi in trenjo gledati na stvar.

Na hitro se spoprimimo s preteklostjo alter muzike . . . v njej se da ugotoviti kar nekaj stopničk. *Naj bo to ekspanzija in najoriginalnejše obdobje Anglije na začetku osemdesetih let ali pa njena stagnacija in hkratna (že na začetku osemdesetih . . .) pojava HC v Ameriki*, vedno se (jasno) nekaj dogaja v smislu pomembnosti, da ne rečem ravno ključnih točk.

In se je naš grešni kozel **hardcore** lepo razvijal, zametki so nastali že v daljnem 1987. letu (**Middle Class**), zraven so se dogajale še marsikatero nenavadne zvočne zadeve, in tako se imamo, recimo po kakih osmih letih, priložnost srečati s karseda zanimivim položajem. Če se v Evropi slabo kopira HC (upam in tudi vse kaže na to, da je ta faza že preživela), pa ta v deželi nastanka pripravljata presenečenja. Že nekaj časa. Namreč z njim je šele nastal teren oz. je bil odskočna deska za precej pomembnih bendov sedanjega časa. **Butthole Surfers** so prav radi nabijali in žagali, **Meat Puppets** je bolje sploh ne omenjati, ali pa zadnji primer — **Dinosaur Jr.**, **Tar Babies** . . . oz. prvi ešalon založbe **SST**. In **Government Issue**, **Circle Jerks** v sferah današnjega dobrega rocka.

Skratka, primarna bazična energija, oz. bolje izbruh energije, se je premišljeno kanaliziral v razdelano glasbo, ki predstavlja sam vrh sedanjega rock produkcije. Zanimivo je, da nekaj podobnega opazimo drugje, ravno na obraten način, ker je bil že izhodišni položaj nižje zastavljen. V sferah zelene popularnih je moč opaziti **Feargala Sharkeya**, nekoč pri **Undertones** kot pevec, vendar ta skupina ni dosegla posebne popularnosti, dober

power-pop bend sicer, ampak med zelenje jim ni uspelo. Ali če primerjamo začetke skupin kot so **U dva** ali **Cure** s sedanjim stanjem . . . o **Police** in **Generation X** raje brez besed. To je le delček simptoma, povsod je prisotno prebijanje v popularnost in sedanje na zeleni veji, še celo priglupa brača **Ramones** so imela gugavo spectorijansko obdobje. In še in še. Ni časa.

Torej, če sumiramo razvoj iz alter vod novega vala v zelene krošnje popularnosti, je temu kaj lahko ekvivalenten razvoj **hardcore**, seveda s čisto drugačnimi rezultati. Pa tudi izhodišče je bila tako groba energija, ki je nujno zahtevala razdelanost in variacije, v dobrem HC-u je bilo teh itak vedno več kot dovolj. Iz tega zna slediti tudi ideja, da v trenutnem rock loncu sicer ne vre, zato pa stalno brbota.

Brboče tudi med križanci, **speed-core** itd. Če sklepamo po tem, kaj vse je nastalo iz HC-a, nam znajo tudi hibridi čez čas pripraviti kaj specialnega. Toda, če se ne bo striparski privesek metala kaj zrihtal, bo treba iti kupovat metalne plošče s kahlico v roki, če bi se ravno populali od strahu, gledajoč konanvosko-horor-razmesarjeno-rdeče ovitke plošč. O muziki pa raje brez podnapisov.

Vendar se iz vsega tega izvajanja lahko spustimo tudi na bolj konkretna tla, oz. s splošnega na bolj neposredno dogajanje — v Ameriki se še vedno dogajajo *fine stvari*. Prvotni HC se je transformiral v raznolikost novih alter/rock zvokov, ki se jih zaradi sistematike lahko lotimo kar po pomembnejših založbah. Kar sledi, bo bolj pregled kot pa kaj drugega, sprehod med neodvisnimi založbami. Teh se je po pomembnosti v zadnjih letih izoblikovalo kar nekaj, če omenimo **Touch & Go** (kvaliteta), **SST** (kvaliteta, delno kvaliteta), **Alternative Tentacles** (že tradicionalna kvaliteta) in **Subterranean** (. . . „weird!“ . . .).

TOUCH & GO

Nekoč HC založba z bendom **Necros** na čelu, danes pa *najpomembnejša ameriška založba s samimi izbranimi bendi in ploščami*. Glavni paradni konji so **Butthole Surfers**, **Big Black**, **Killdozer**, **Rapeman**, **Arsenal** (nadaljevanje **Big Black** po Durangovi strani), **Die Kreuzen**, **Didjits**, pa še **Cargo Cult**, **Flour** in **Laughin Hyenas** bolj v ozadju. Mesto delovanja založbe: **Chicago, Illinois**.

SST

„is for Solid State Transmitters“, je nekoč rekel **Mike Watt**, basist **Minutemen**, zdaj **FIREHOSE**. Na začetku osemdesetih let založba **Black Flag**, **Wurm**, **Minutemen**, **Meat Puppets** in **Overkill** se je ta hiša razširila v neverjetnem obsegu, po kvaliteti in kvantiteti. Katalog založbe šteje zdaj že čez 200 naslovov, v njem so seveda znani **Hüsker Dü**, **Meat Puppets**, **Sonic Youth**, **Minutemen** in **Saccharine Trust** s skoraj vsemi svojimi ploščami, za omembo vseh ostalih in novih bendova pa skorajda nimamo prostora. Zato le nekaj izstopajočih — **Das Damen** in **Dinosaur Jr.** smo videli tudi pri nas, **Descendents** se slišijo že za vsakim vogalom (po razpadu, **Milo** je spet odšel na college, je nastala nova skupina, **All**), **The Last** stari punk rockerji iz L.A.-ja, so se kar naenkrat znašli na **SST**, prav tako **Fleathers**, In tu so še **Gone**, **Angst**, ekscentrik **Zoogz Rift** s paketom svojih plošč, pa **Blast!** in kup instrumentalistov: **Blind Idiot God**, **Lawndale**, sproti improvizatorji **Paper Bag**, **Alter Natives**, **Universal Congress of . . .** in nenazadnje še znana **Henry Kaiser** in **Elliot Sharp**. Skoraj že nemogoč razpon, vreden kritičnega poslušanja, vse ni ravno 1A.

SST še vedno najdemo v Kaliforniji, mesto je **Lawndale**. Pred kratkim je **SST** pohopsala še založbo **New Alliance** (ta je svoje ime sicer ohranila), ki jo je vodil **Mike Watt**. Nekaj starejših izdaj N.A. — **Land Speed Record** (**Hüsker Dü**), prve tri plošče **Descendents**, na novo pa so tu že **Yanomemos** (novi bend **Grant Harta**, ex. H. Dü) in **The Coachmen** (skupina **Thurstona Moora** pred **Sonic Youth** leta 1979).

ALTERNATIVE TENTACLES

Znana po **Dead Kennedys** in antalogijski dvojni kompilaciji kalifornijskega **hardcore** **Not So Quiet on The Western Front**. Zraven pa so še **Klaus Flouride** (bas pri **DK**), **Grong Krong**, **False Prophets**, **Tragic Mulatto** in seveda **No Means No**. Zadnji imajo zunaj ravno novi LP z naslovom **Small Parts Isolated and Destroyed**, na frišno pa so zunanaj še LP-ji **The BeatNigs**, **Stickdog**, **Alice Donut**, **Tragic Mulatto** in **Klaus Florida**. Vse to se najde pri pipalkah iz **San Francisca, Kalifornija**.

SUBTERRANEAN

Nedaleč stran od tentaklov, v Berkeleyu, pa se na vinil tiskajo nič manj odbiti zvoki. Založba je zna- na predvsem po **Chrome** in **Flipper** (in med drugimi še **Z'ev**, **Factrix/Cazzaza**, **Code of Honor**, **Frightwig**... od improviziranja do rocka). Zadnje čase založba pose- veča precej vinila nenavadni vo- kalni glasbi a ka **Longshoremen** in countryju **Muskrats** in **Birdbos** (z bivšo pevko legendarnega kalifor- nijskega punk benda **Avengers**).

Iz tradicije **Chrome** pa dobro izhajajo **Helios Creed**, poleg ploše pa v svojem katalogu založba po- nuja še kup tiskanega materiala, vi- deo in plošče drugih, preverjenih založb. Sublans vreden raziskave!

mily. Mala založba, vendar po- membne plošče. Najnovejša izdaja je LP **Mannequin Beach**. Mordam deluje v S.F., Ca..

Splača se preveriti tudi **SHIMMY DISCH**, **Kramerjevo** (nekoč z **Evgenom** pri **Shockabilly**) založbo — veliko hrupa in New Yorka. **Bogwater**, **Total Jive**, **Velvet Monkeys**, **The Shaved Pigs**, ne- kaj govornje besede, precej bizar- nosti... precej zanimivo. V ek- spanziji je tudi bolj velika **RES- TLESS** — **7 Seconds**, **Wipers**, **Elvis Hitler**... licenčno pa **Laibach**, ha!

Pa **TAANG!**, **TOXIC SHOCK**, **CAROLINE**, **SUB POP**, **R.O.I.R.**, **BUY OUR RECORDS**... naša sprehod med ameriški neodvisnimi založbami

bendih Amerike zadnjega časa. Ni važno, da so nekateri že razpadli — tu so!

SUN CITY GIRLS — če rabite muziko za dvorane za drsanje (prav je, drsanje) originalno etnično v rocku, priredbo kateregakoli jutraj- njih napevov velikega radia ali pa uničujočo improvizacijo — tukaj so dekleta Sončnega mesta, da vam ustrezijo. Z jokerji na valčku, ko se dragulji prikotalijo iz vaših oči in ko bog postane moj solarni sistem, preko mavrice... v trenutku mili- jonov dežel skozi karavano krast. Neverjeten razpon glasbe in že ko slišite SCG, težko verjamete, da ta- ka skupina lahko sploh obstaja. Raznolikost njihovih zvočnih po- krajajev je približno podobna zgornji konfuziji, sestavljeni iz naslovov nekaterih komadov **SCG**.

Diskografija:
Sun City Girls, LP, 1984
Grotto of Miracles, LP, 1986
Horse Cock Phepner, LP, 1987
in dober ducat kaset.

Sun City, Arizona.
DESCENDENTS — energija, melodija punk evergrimi in ori- ginalnost najstniških tem, kot si jih lahko le želite. Prepričajte, da se res ne splača odrasti, prati nog in zadr- ževati prdecev. V boju za vse je le ena možnost — All!

Diskografija:
Milo Goes to College, LP, 1982
I Don't Want to Grow Up, LP, 1985

Bonus Fat, EP, 1985 (posnetki iz let 1979 in 1981)
Enjoy!, LP, 1986
All, LP, 1987
Liveage, LP-v živo, 1987
L.A., Ca., že bivši.

SACCHARINE TRUST — od punka do improvizacije, rocka do jazz (ne jazz rocka!). Za tak pre- hod skorajda ni boljšega primera od štirih plošč **Saccharine Trust**:
Pagan Icons, EP, 1981
Surviving You, Always, LP, 1984
Worldbroken, LP, 1985
We Became Snakes, LP, 1986.

Nekje okrog L.A., C., že bivši, nadaljevanje v **Universal Congress Of**.

KILLDOZER — so pripovedo- valci zgodbe, ne moremo jih razloži- ti, lahko jih pustimo kar pri miru, medtem, ko se oni opotekajoče gu- gajo skozi svoje življenje-secirajoče zgodbe, puščajoč občutke, zaskor- jene pod vašimi nohti; s peščenim glasom, ki kliče iz katrskih glo- bin, podprt za okornim drdrajočim basom in kitaro, ki je doma v du- ševnem neredu. Dobiti skupaj ob tabornem ognju **Michaela Geralda** in **Steva Albinija** bi bila strašna izkušnja.

Diskografija:
Snakeboy, LP, 1985
BURL, EP, 1986
Little Baby Bunin, LP, 1987
Madison, Wisconsin.

In to je to.

Dario

HOMESTEAD — še nekaj z vzhodne obale. **Volcano Suns**, **Big Dipper**, **Squirrel Bait**, **Great Plains**, **Phantom Tollbooth**... vse luš- nobno melodični rokarski zvoki, med drugim **PLACEBO** iz Phoeni- xa, Arizona. Od **Dry Lungs** kompila- cij kao industrijske glasbe do im- provizacij **Sun City Girls**, vmes še kvazi horor **Mighty Sphincter** in košček ostalih manjših zanimivosti. Spet je potrebna filtracija, vendar so **SCG** več kot priporočljivi! Zad- nji adut **Placebo** pa je plošča **Victory Acres/Joke Flower** z nekateri- mi člani **Feederz**, **Meat Puppets**, **SCG** in **Mighty Sphincter**.

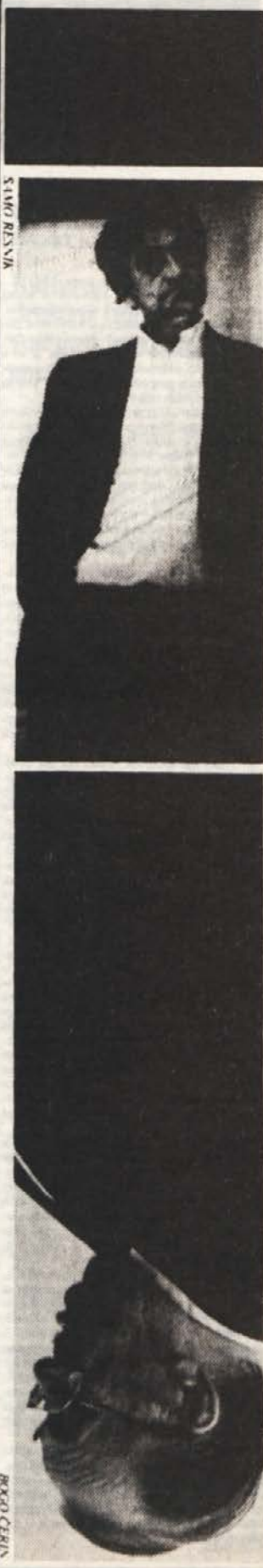
MORDAM nam je dala **Rhythm Pigs**, **Faith No More** in **Victims Fa-**

bi lahko zavlekli v nedogled, ne gre pozabiti tudi dejstva, da se „out“ založb kot npr. **Ralph** in podobnih še dotaknili nismo!!!

In na kratko še o nekaterih nič manj pomembnih založbah. **DISC- HORD** je iskrena založniška hiša bendov iz **Washingtona, D.C.** — nekoč **Minor Threat**, **Faith**, **Void** in ostali, danes pa **Beefeater**, **Scream**, **Embrace**, **Soulside**, **Ignition** in se- veda **Fugazi**. Pa brez **Rites of Spring** tudi ne gre. Sicer v osnovi podobni si washingtonskih HC/roek, ko pa ste enkrat „noter“ ne potrebujete več argumentov, za- kaj je raznolik...
Za konec raje na kratko še nekaj pomembnih, vendar manj znanih,

STAVO RYAN

BRICK GREEN

Zadnji trenutki idile

So stvari in dejanja, s katerimi se tudi naš likovni prispevek vriva v evropsko kulturno zavest, manj pa je takšnih, s katerimi bi v njej tudi resnično obstajali. Še nedolgo tega smo z velikim pompom lansirali projekt predstavitve arhitekturnega dela Jožeta Plečnika, sedaj pa se k nam kot eho vrača razstava **Pota k Moderni in Ažbetova šola v Münchnu**, z njo pa tudi del naše zgodovinske prisotnosti dobiva adekvatno valorizacijo in veljavo. Organizatorja sta ljubljanska Narodna galerija in Museum Wiesbaden ter gotovo presega dosedanje vljudnostno protokolarne poklone dveh prijateljskih mest. O tem nas ne prepiča samo skrbna priprava razstave in kataloga s študijami Katarine Ambrozič, Siegfrieda Wichmanna in Anice Cevc, pač pa predvsem dejanska kakovost razstavljenega gradiva z nadihom boheemskega internacionalizma, kar ne nazadnje tudi popolnoma ustreza delu in karakterju Antona Ažbeta.

Kljub — še posebej v katalogu — pogosto poudarjeni štiridelnosti projekta, deluje sama razstava zelo homogeno, pri čemer pa je vendarle akcent predvsem na prvem in zadnjem delu. Leta 1962 — ob stoletnici slikarjevega rojstva — so v Narodni galeriji pokazali nekako ista Ažbetova dela kot takrat, pa tudi sicer so v

ožjem krogu že dovolj znana, da jih seveda ne moremo označiti kot odkritje, sploh pa je dovolj prijetno vsako ponovno srečanje z njegovim, za nas prav gotovo izjemnim, vsekakor pa ne dovolj poudarjenim in prerediti prezentiranim opusom. Pa naj imamo pri tem v mislih njegova kapitalna dela, od mladostnega Avtoportreta, Starca s črno ovratnico do Zamorke ali dve leti pred smrtjo nastali Harem, bodisi da želimo govoriti o njegovih pripravljalnih skicah in risbah, v nobenem primeru ni moč prikriti občudovanja mojstrstva in slikarske spretnosti. Skorajda so včasih nekoliko preočitne njegove osnovne ustvarjalne premise, ki so kot učiteljev moto bile izpisane pod naslikano kroglo nad

vodom v njegovo šolo v münchenski Georgenstrasse: „Nur Fest“ in „Kugelprinzip“. Oba osnovna principa, znamenito načelo krogle v naravnih oblikah in načelo kristalizacije barv morda res nista bila izvirna Ažbetova pogruntavščina, zato pa ju je znal dovolj smiselno izpopolniti in pedagoško pragmatično prenašati v delo svojih učencev ter tako z njima temeljno pomembno vplivati na nastanek in kasnejši razvoj prenekatere smeri modernega slikarstva.

V relativno kratkem štirinajstletnem delovanju si je „Profesor Nämlich“ pridobil za svojo stroko nenavadno velik družbeni in delovni ugled ter v svojem času sloveli ne samo kot „pravi mojster šolske stroke“ in „najboljši pedagog v Münchnu“, pač pa tudi kot „človek zlatega srca“. Od pomladi leta 1891 pa do poletja 1905 je njegovo šolo obiskovalo preko 150 učencev najrazličnejših narodnosti, naravnost obilnatno pa je bilo vsaj kratkotrajno študiranje pri Ažbetu za vse slovenske slikarje, ki so večinoma prav zaradi njega prihajali iskati znanje slikarske obrti prav v München. Po pregledu vsaj enega ohranjenega in dosegljivega dela iz učnih let skorajda vseh njegovih učencev, zajema končni del razstave par eksponatov njegovih najpomembnejših učencev, in že samo pregled teh imen zgovorno ilustrira širino, kakovost programa in vplivnost Ažbetovega posvečanja likovni pedagogiji. Ivan Grohar, Hans Hofmann, Rihard Jakopič, Anton Hudaček, Alexej Jawlensky, Nadežda Petrovič, Edward Okun in Wassily Kandinsky, vsi so v mladosti slišali Ažbetov izrek: „Najprej postanite dobri tehniki, potem pa svobodno ustvarjajte kot umetniki“. Poslušali so ga in tudi zaradi njih je Pota k Moderni in Ažbetova šola v Münchnu razstava, ki je resnično ne kaže zamuditi.

S popolnoma neprimerljivim obdobjem v povsem drugačnem okolju se je moč seznaniti v Umetnostni galeriji Maribor, kjer je prvo povojno desetletje, tudi sicer že dalj časa aktualna tema, prav pred koncem prejšnjega leta doživelo tudi likovno valorizacijo z veliko pregledno razstavo **Likovno življenje v Mariboru 1945—1955**. Z njo galerija nadaljuje pred leti začeti projekt sistematične raziskave likovne tvornosti na področju njenega ožjega delovanja po posameznih obdobjih, ki ga je prav tako v decembrsko-januarskem terminu začela pred štirimi leti z Likovnim življenjem med vojnama v Mariboru. Torej sedaj nadaljujemo tam, kjer smo končali leta 1985, seveda z vmesno cenzuro vojnih let, ki še nadalje ostajajo bela lisa na zemljevidu mariborske likovne tvornosti prve polovice stoletja.

Namerno in upravičeno, saj lahko tudi tukaj priznamo, da v teh par letih na našem območju tudi ni nastala domala nobena dovolj kakovostna umetnina, ki bi bila osnova za zahtevo po likovni kritički opredelitvi celotnega obdobja. Mariborsko območje ne pozna tovrstne produkcije, ki je po vojni zaslovela pod terminom partizanska grafika, če pa je morda kaj nastajalo med mirnodobno obnašajočim se civilnim prebivalstvom pa je tako ali tako nosilo germanski karakter in s tem pečat skrajne ideološke spornosti ter je bilo že med umikom okupacijskih čet odnešeno ali pa takoj v prvih dneh

svobode poskrto, zažgano ali kako drugače uničeno.

V letu 1945 začenjamo torej na točki, ki smo jo zapustili pred začetkom vojne in ponovno se srečamo z nekaterimi avtorji, ki smo jih spoznali že na prejšnji razstavi. S to razliko, da so takrat obetavne mlade moči postale zrelo jedro povojne umetniške družine, in da je takrat porajajoči se umetnostni problematiki predan zagon prekanaliziran predvsem v premagovanje organizacijskih ovir. Morda je tudi v tem iskati vzrok, da ob delih iz tega obdobja ne moremo govoriti o takrat edino zveličavnem, danes pa z najbolj negativnimi konotacijami opredeljenem slogu dvajsetega stoletja, socialističnem realizmu. A naj bodo vzroki kakršnikoli, dejstvo je, da Maribor nikoli ni mogel preskočiti svoje sence in tudi v tistem, megalomansko nadahnjenem času približati se monumentalnosti poudarjajočemu duhu dobe. Še o tendencioznem realizmu, ki je nekoliko kasneje postal sinonim za socrealistične težnje, je ob par prizorih proizvodnega dela v halah težke industrije ali podobah življenja na kmetih, komajda moč govoriti. **Vse se je namreč bolj kot v heroizaciji nove dobre okrenilo v poudarjeno intimno zatišja in osebnih ustvarjalnih svetov brez kakršnihkoli, bodisi pozitivnih ali negativnih predznakov in odzivov na tokove in težnje aktualnosti.** Resda je moč neodzivanje na politično kanonizacijo diktata samo ene veljavne socrealistične resnice vrednotiti pozitivno, res pa je tudi, da bo to obdobje v zgodovini zapisano tudi kot pač še eno mnogih poglavij sodobne likovne umetnosti, ki ni razburkalo mirne gladine mariborskega območja.

Že zaradi prevladujoče motivike — tihožitje, krajina in za Maribor tako značilna mestna veduta — ob razstavi prevladuje nostalgiji karakter, ki je s toliko večjim patosom blizek obiskovalcem, ki so to obdobje tudi sami doživljali, drugim pa brez sentimenta ostaja nekaj, le sila redko razstavljenih, izvrstnih izdelkov, ki brez dvoma sodijo v sam vrh mariborske likovne produkcije: Polakov ciklus jedkanje Stari Maribor, kasneje neizpolnjeni obeti Ferda Mayerja, Vojskovo iskanje stikov z modernizmom in pot v abstrakcijo, Bratoževe karikature, Kavčičeva zrela dela in še kak prispevek prihajajoče mlade generacije. Ob tekoči razvrstitvi eksponatov, kjer skorajda pozabimo, da je pregled omejen žal samo na tradicionalno ožje likovne panoge, je vsekakor poglavitni prispevek katalog. Kot pri vsaki dobri kroniki je tudi pri njem poudarek na zadnjih straneh, kjer se skrivajo za prebiranje sicer ne atraktivni, zato pa za vsako nadaljnjo obravnavo tega obdobja toliko bolj neprecenljivi in tokrat prvič sistematično zbrani dokumentarni, kronološko urejeni biografski in bibliografski podatki. Uvod v katalog tvorijo zapisi Sergeja Vrišerja, Mete Gabrček-Prošenc in Brede Ilich-Klančnik, neke med obema deloma pa so se naselile, povsem v duhu prvega povojnega desetletja, izključno črnebele reprodukcije eksponatov.

Mitja Visočnik

Peta kolona

„Smo študentje Pedagoške fakultete iz Maribora, iz Slovenije, majhnega dela Jugoslavije. Studiramo likovno pedagogiko in se želimo čim aktivneje ukvarjati z likovno umetnostjo.“

Tako so zapisali člani iniciativnega odbora za prireditev Likovnega anala 89, v začetku poziva, ki so ga razposlali vsem možnim sodelujočim pri nas in v tujini. Želijo si torej nekaj novega, nekaj svojega, nekaj kar bi jih zblížalo z modernimi tokovi umetnosti po Evropi. Takšnih prireditev za področje likovne umetnosti in njen razvoj je v svetu sicer veliko, vendar so te prireditve namenjene predvsem priznanim in že izoblikovanim umetnikom, nikjer pa ni tovrstne prireditve mednarodnega pomena za študente. Vsa pripravljana dela potekajo v polnem zamahu že od meseca decembra, iniciativni odbor se dogovarja z vodstvom šole, z vsemi sponzorji in ostalimi, ki na katehikoli način želijo pripomoči k uspešnosti prireditve.

Likovni anale 89, ki bo letos potekal že drugi zapored v prostorih Pedagoške fakultete, in nosi v letošnjem letu naslov „Refleksija podzavesti“ nam obeta nov velik študentski kulturni dogodek.

Prireditev je načrtovana in bo izpeljana, to lahko sedaj že zagotovimo, v mesecu aprilu, do takrat sicer ni več veliko časa, ki bi organizatorju dovoljeval lenobna oklevanja nekaterih posameznikov, s katerimi si mora le-ta izboriti še poslednjo bitko. Upajmo, da se bo tudi to uspešno uredilo.

Javni poziv, na katerega se lahko odzovejo vsi študentje, ki čutijo v sebi potrebo po likovnem izražanju, bo izšel v sredi meseca februarja.

Vse ostale informacije bomo poizkušali sprotno posredovati.

Kotiček za kinofile

Mariborski kinematografi so skušali Kristusa do 19. 1., do takrat pa je tudi princ najbrž že odkril Ameriko. Mladim kriminalcem bodo všeč, **Angeli iz poboljševalnice**, pustolovcem pa **Krvoločne ptice** — oboje sta ameriška filma. Nasmeljali se boste lahko **Super lepoticu** (italijanska komedija), prestrašile vas bodo **Nevarne igre** (ameriški thriller), razmigel pa **Glasnik smrti** (ameriško-italijanski akcijski film). Seveda bo na sporedu še marsikaj drugega, predvsem ljubiteljem „trde erotike“, kakor pri nas imenujejo soft pornografijo, pa se bo prilegel **Desert s smetano**.

Naj naj naj v tem kratko-ročnem obdobju pa bo seveda Katedrin kino, ki se bo dogdil v ponedeljek, 20. 2. 1989 v Kino gledališču. Videti in slišati bo marsikaj, predvsem **Monty Python's Life of Brian**, video Active Live skupine **Shadow of Light**, de profundis pa se bosta oglasila **Mojster in Margareta**, kot ju je posnel Aleksandar Petrović (ki pa ni košarkaš).

Študentski časopis Katedra
Tyrševa 23,
62000 Maribor
Telefon: 062-212-004

Številka žiro računa:
51800-678-81846

Ustanovitelj in izdajatelj: Univerzitetna konferenca ZSMS Maribor

Uredništvo: Danilo Vežjak (glavni urednik), Sašo Dravinec (odgovorni urednik), Samo Resnik, Silvo Zapečnik, Peter Tomaž Do-

Prelomni časi

— Vselej, ko greš pri nas kaj delati, moraš najprej napraviti nekaj drugega!

— Naše glasbeno izdajateljstvo zlasti sili k temu!

— Edini mit o naših državnih gramofonskih založbah je, da obstajajo!

Razvite države Slovencem pomagajo, da ne (p)ostanemo glasbeni invalidi!

— K nepredvidljivemu Zahodu hodimo kupovati tudi plošče naših glasbenih skupin!

— Odgovorni za gospodarstvo pri nas skrbijo, da so v tujini plošče za nas vse dražje!

— Evropa pa vse dalje!

— Uradne gramofonske založbe je za njihovo delo, pooblastila država!

— Država noče po gospodarskih in političnih bližnjicah (ki jih je videti po izkušnjah Zahoda) za razvitimi!

— Tja nočejo tudi založbe!

— Neodvisno izdajateljstvo pa je in bo prispevek naših glasbenikov na poti v Evropo!

— Neodvisno založništvo (bo) spodbuja(lo) naše kreativne ljudi!

— **Front rock** bo založba, vzpostavljamo pri MKC in drugih zainteresiranih za novoročkovsko produkcijo v Mariboru!

— Izdajal bo rockovsko glasbo na kasetah in ploščah!

— Prvi projekt bo izdaja plošče Centra za dehumanizacijo!

— Za uspešen start je treba imeti poleg ljudi tudi dovolj denarja?

— Za **Front rock**, CZD in nadaljnjo izdajateljstvo je mogoče nakazati denarni prispevek na žiro računa MK ZSMS Maribora št. 51800-678-81344 in OO ZSMS Trate št. 51800-678-88714, s prisopisom za **Front rock in CZD!**

— Imena in nazivi vseh darovalcev bodo natisnjena na ovitku prve plošče!

— Boste soustanovitelj nove slovenske neodvisne glasbene založbe!

brila, Rajko Muršič, Darinko Kores-Jacka, Miro Lenič.

Oblikovalec: Beno Artnak
Lektor: Boris Svetel
Vodja prodaje: Gorazd Kos

Predsednica časopisnega sveta: Dragica Korade

Katedra izhaja ob podpori Družbenega dogovora o financiranju mladinske periodike v Sloveniji.

Izdajatelj: Reprostudio, Milana Majena 4, Ljubljana.

Kje smo?

KATEDRA

KAZALO:

- 6 Veno Taufer, intervju
- 12 JŽ
- 12, 24 Valter
- 16 Marko Hren, intervju
- 23 Gromovnik, BLA BLA BLA
- 26 Glasba

Naklada: 6000 izvodov
Cena posameznega izvoda: 2000 dinarjev

Naročnina za vse leto znaša 35.000 dinarjev, za pravne osebe 70.000 dinarjev, za tujino 30 DEM oziroma enaka vsot v drugi valuti.

Oproščeno temeljnega prometnega davka po sklepu št. 421-1/70 z dne 11. 1. 1970.

Uradne ure: vsak dan, razen sobote in nedelje med 11. in 13. uro.

Programska izhodišča Zveze študentov (Univerza v Mariboru in Zveza študentov Slovenije)

Zaradi zgodovinske krivice, zaradi ukinitve samostojne študentske organizacija, zaradi napadov na neodvisno univerzo, zaradi neodgovornosti pozicionarnosti lastne organizacije (RK ZSMS), zaradi dosedanje neučinkovitosti in neuspešnosti delegatskega sistema, zaradi zastajanja slovenskega in jugoslovanskega znanja za evropskim

študentje ustanavljamo

ZVEZO ŠTUDENTOV

ki se zavzema:

- za boljše pogoje dela na univerzi,
- za kvalitetnejše pedagoško delo,
- za nove oblike in vsebine dela na univerzi,
- za univerto, obrnjeno k Evropi,
- za demokracijo šolskega sistema v celoti,
- za priznanje študija kot dela,
- za štipendijo vsakemu študentu,
- za svojega delegata v skupščini,
- za svobodno univerzo,
- za humanejše izpite,
- za vključitev zveze študentov v zahodnoevropski študentski informacijski biro (WESIB) v Bruslju,
- za spremembo obstoječih razmer v Bruslju,
- za demokratičnost,
- za odgovornost,
- za javnost dela.

Za Univerzitetno konferenco mladine pripravil Božidar Novak

Statut Zveze študentov Univerze v Mariboru

1. poglavje

Temeljna načela

1. člen

Zveza študentov Univerze v Mariboru (v nadaljnjem besedilu ZŠ) je naslednica Univerzitetna organizacije ZSMS v Mariboru ter njene predhodnice, Skupnosti študentov mariborskih visokošolskih zavodov.

2. člen

Člani Zveze študentov UM so lahko vsi študentje te univerze.

3. člen

Zveza študentov je politična in stanovska organizacija študentov UM.

Zveza študentov je skupnost študentov, organizirana zaradi uresničevanja interesov študentov.

4. člen

Temeljna načela delovanja Zveze so demokratičnost, odgovornost in javnost dela ter spoštovanje „tistih, ki mislijo drugače“.

2. poglavje

Organiziranost Zveze študentov Univerze v Mariboru

Na fakultetah, v študentskem naselju, ipd. se študentje, če to želijo, povezujejo v aktivne, osnovne organizacije, fakultetne ali oddelčne zveze in interesno (npr. zveze študentov TF, PF, Zveza študentov biologije). Status teh organizacij je analogen statusu osnovnih organizacij ZSMS in so pravne osebe. V organe Zveze študentov in oddelčna, fakultetna ali univerzitetna telesa te organizacije volijo ali imenujejo svoje predstavnike. Te organizacije se lahko povezujejo s podobnimi na drugih oddelkih, fakultetah ali univerzah, kot tudi z drugimi političnimi ali stanovskimi organizacijami. Njihovi člani si vsako leto volijo predsedstvo in nadzorni odbor. Predsedstvo imenuje stalna in občasna delovna telesa.

Z ustanovnega zbora SDZ:

Zato ni čudno, da so komunistične partije, kjerkoli so na oblasti, danes največja cokla razvoja in napredka.

Hubert Požarnik

Mislím, da tudi med člani Zveze komunistov ni človeka, ki bi rekel, da ta ideja še živi in da je moderna.

France Tomšič

V naši družbi moramo doseči tako stanje, da se ne bomo mi vsi, tako kmetje kot delavci in intelektualci, počutili, kot da nam je sadove našega dela uničila toča.

Ivan Oman

Na Slovenskem nastaja nekaj, česar doslej ni bilo. Da bi živelo in cvetelo.

Primož Simoniti

Ker pa sem utopist in sodim, da se določene utopične udeje da izpeljati, sem za to, da gremo v SZDL.

Veno Taufer

Edini pogoj, ki ga postavljamo v imenu demokracije, je ta, da nam vsaka oblast periodično dovoli, da si prosti volimo vero in postave.

Tomaž Pisanski

Š študentski servis p.o.,
maribor
1961
skupna priložnost

MARIBOR, Gosposvetska 87, tel. (062) 29-491
CELJE, Ul. 29. novembra 31, tel. (063) 34-434
KRŠKO, Ul. 4. julija 38, tel. (068) 71-977
M. SOBOTA, A. Novaka 19, tel. (069) 25-005
T. VELENJE, Kersnikova 1, tel. (063) 855-185
RAVNE NA K., Trg svobode 5, tel. (062) 862-072
SL. KONJICE, Partizanska 19, tel. (063) 751-888

Padajo, padajo vlade, padajo v znanem hladnem jesensko-zimskem revolucionarnem slogu. Vsak mesec ena. Septembra v Novem Sadu, oktobra ta, ki se je do januarja lahko ohranila na oblasti le še v **Pendrekgradu**. Zaradi nereda, ki ga je s svojo neomajno voljo do moči povzročila, so se novembra Vsi sveti prerekali o vladnih načinih sesuvanja jugoslovanskih vlad. Na enega od teh načinov je decembra padla Priština. Kmalu za njo, vendarle toliko bolj osamljeno, pa tudi svečano, na veliko višji padajoči ravni, kot se za jugoslovansko vlado, ki (še) nima svojega ljudstva, spodobi, je padla zvezna vlada. Če se to padanje odvija po kakem skrivnostnem redu razlogov, ki ga je proizvedla inertnost sistema, je Titograd januarja moral tudi formalno pasti. Po tej logiki do maja ne bo več privošljljivih ostalih.

Padajo, padajo vlade. Padajo v blato, ki so ga privladale in skozi to blato — njegova teža so — vladajo naprej. Usodni hibris, ki nas slepo sili v propad, je ohranil vse strukturne pogoje svojega bivanja tudi po zaslugi „zmagajočih“ množic, ki so odvzele legitimiteto svojim zadržim vladarjem, ne da bi objavile tudi dokončni odvzem legitimitete diktaturi, ki iz sebe generira institucije, s pomočjo katerih „lopovi“ toliko lažje prihajajo na oblast, kolikor težje jo zapuščajo. Tudi v Titogradu, kjer so ljudje naposled strmoglavili režimsko garnituro, ki ji je Jože Smole oktobra lani napisal politično podporo, ni šlo za nikakršen zgodovinski obračun s komunizmom. Ta ugotovitev seveda ne pomeni, da ne razumemo, koliko človeške žalosti, koliko obupa je bilo potrebno, da se je lahko Titograd v drugo sploh zgodil; ali da ne razumemo, zakaj so „ponižani in prezrti“ to, kar so storili, morali storiti na ta — edini možni — način. Razumljiv je tudi njihov občutek zmago-slavja: nekaj samozavesti, nekaj človeškega dostojanstva so si s to akcijo povrnili. A že jutri bo vse splahnelo, kajti hitreje kot naše vlade padajo naše plače.

Dragica Korade

Kot zrele hruške padajo vlade, obubožane, lačne množice plešejo gnilobo pod socialistično krošnjo — miti, primitivna poetika, streljanje iz pištol je vse, s čimer lahko zapolnijo praznino, ki jo je vsa ta desetletja ustvarjala logika tistih, nad katerih trupli plešejo. Logika tistih, ki na izpraznjena mesta prihajajo, raste iz istih korenin. *Circulus vitiosus* pač. „Odločnih, sposobnih, temu socializmu predanih“ ljudi ne manjka, sistem ostaja enak. In če se hoče obdržati v oblastnem sedlu kljub izvorni nesposobnosti, je mogoče prikriti praznino znotraj tega začaranega kroga samo z ustvarjanjem zunanjih sovražnikov, s kanaliziranjem besa množic stran od prave tarče. Milošević je to briljantno dojel.

Film, ki ga gledamo ob zadnjih črnogorskih dogodkih, nosi naslov *Že videno*. Črnogorskemu vodstvu, enako jalovemu, kadrovskega despotskemu, korumpiranemu, itd. (po klasičnem jugoslovanskem vzorcu pač) očitno ni uspelo kanalizirati ljudskega besa drugam. Zato je moralo pasti. Tiste, ki so po oktobrskem neuspelem puču na svojih majavih stolčkih zagotavljali, da „črnogorsko vodstvo ni tako korumpirano kot vojvodinsko, zato ima med ljudstvom večjo podporo“ (Vidoje Žarković), je zdaj doletelo strmoglavljenje. Kot dokaz lastne (preroške) nesposobnosti.

Če smo opazovalci od „daleč“ (seveda je ta „daleč“ spričo enotnega jugoslovanskega političnega sistema v bistvu blizu) gledali na oktobrske črnogorske dogodke kot na uvod v politično (proti)ofenzivo antimiloševićevskih sil, potem je tačas mogoče izpeljati jasn sklep, kaj sedanji črnogorski puč z „demokracijo“ na ulicah v jugoslovanskem kontekstu pomeni. Kljub slabemu okusu v ustih — ob tem ko je podaljšana roka avantgarde delavskega razreda tolkla s pendreki po vročih glavah tistih, ki jih je pripeljala v beraštvo — je bil oktober manj mračen.

Rešitev, ki jo za zahteve „enotnega jugoslovanskega razreda“ ponuja konjenica z Miloševićem na čelu, je vrnitev k močni stari Partiji. V tem smislu so črnogorski zmagovalci, ki so vrgli stare komuniste in zdaj čakajo nove, poraženci. Ali to instinktivno čutijo in je v njihovih klicih na račun padlih „vzemite jim potne liste“ več simbolike, kot bi si mislili? Češ: *trohnimo, umirajmo skupaj*.

Darka Zvonar

Tudi na tem mestu bi moralo stati besedilo. Podobno kot sosednji, vendar sem od kolega dobil obvestilo oz. članek, v katerem navaja, zakaj besedila na to temo ni napisal. Ker menim, da uresničevanje uredniške politike sodi najprej v krog uredništva, šele potem kot časopis med bralce, predvsem pa je skrb za njeno uresničevanje domena odgovornega urednika (ki jo je tudi zastavil) pišem tele vrstice. Da ne bo zgage: ne gre za prepir, gre za lastno videnje uresničevanja vsebinske zasnove. Ali, gre za to, da tu di na tem mestu kaj piše.

S. Dravinec